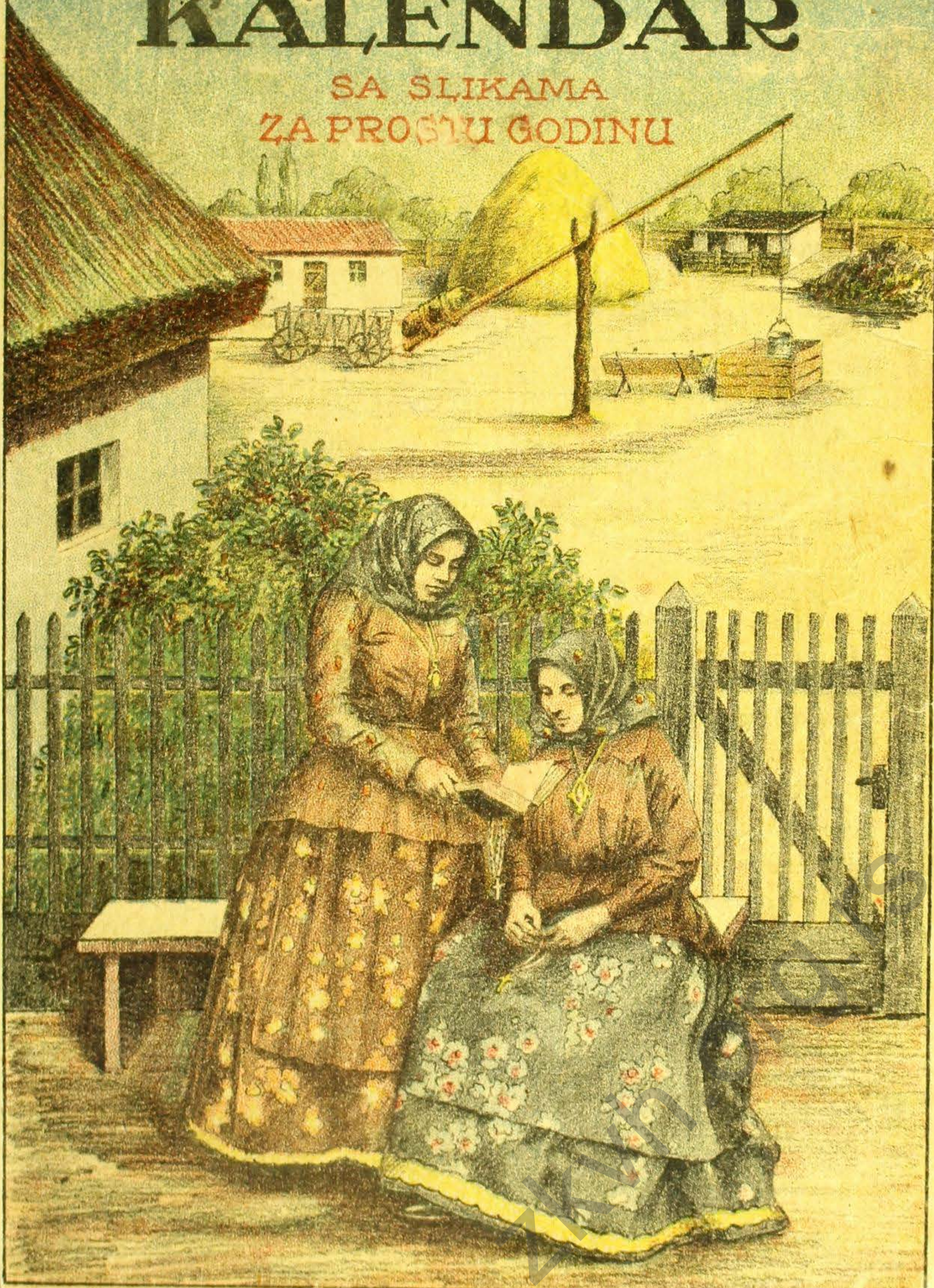

1922

1922

SUBOTIČKA DANICA ILI BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI KALENDAR

SA SLIKAMA
ZA PROSTU GODINU

XXXIX. GODINA.

SUBOTIČKA DANICA

□ □ □ □ □ ILI □ □ □ □ □

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“ SA SLIKAMA

Br.: 26/97. ZP
SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

ZA PROSTU GODINU

1922.

ŠTAMPARIJA I LITOGRAFIJA ERNESTA FIŠERA SUBOTICA.

zknj.org.rs

Crkvene Naredbe.

I. Pomične svetkovine.

1. Svetkovine zapovidne.

Uskrs	16. travnja.
Spasovo	25. svibnja.
Duhovi	4. lipnja.
Brašanjevo	15. lipnja.
Advent	3. prosinca.

2. Svetkovine, koje se samo u crkvi obdržavaju.

Ime Isusovo	2. sičnja.
Čista srida	1. ožujka.
Sedam ž. bl. Div.	7. travnja.
Zaštita sv. Josipa	3. svibnja.
Srce Isusovo	23. lipnja.
Sv. krvi Isusove	1. srpnja.
Ime Marijino	12. rujna.
Andjeli Čuvari	2. listopada.
Sv. Krunica	7. listopada.

II. Postovi.

Treća zapovid crkvena nalaže nam post dvi vrsti i to: nemrs i post.

1. Nemrs stoji u tom, da svaki kršćanin počam od 7 godina do smrti ne jide mesa od živine vruće krvi. Mašću zaprigati jila osim velikog petka slobodno je u svako doba. Takav se nemrs obdržava svakog petka priko godine.

2. Post je odredjen samo za odrasle od 21. godine do 60 god., i obdržava se tako,

da se može jisti triput na dan a samo jedared do sitosti. Ako je u ove dane po dopustu slobodno jedanput i mesa jisti, to čini kod glavnog blagovanja.

Taki su postovi u korizmi osim petka.

3. Strogi post sadržaje i nemrs i post; na pr. na čistu sridu.

4. Ako na petak pada svetkovina ne ima ni nemrsa, ni posta.

a) Kvatri posti.

U sridu i subotu je jednostavan post, (jedared se može i mesa jisti) a u petak strogi post: dakle nemrs i post.

Prolični: 8. 10. 11. ožujka;

Litni: 7. 9. 10. lipnja;

Jesenji: 20. 22. 23. rujna;

Zimski: 20. 22. 23. prosinca.

b) Posti u oči svetkovina.

Strogi postovi su nemrsom i postom:

1. Subota prid Duhove;

2. U oči Velike Gospojine;

3. Badnjak ili dan prid Božić;

4. A prid Sve Svete je jednostavan post, (jedared se može mesa jisti).

Zvzdarske oznake.

God. 1922. jest prosta god. Proliće se počimlje 21. ožujka u 10 s. u jutro. Toga dana je noć jednako duga kao i dan.

Lito počimlje: 22. lipnja u 6 sati u jutro. Ovo je najdulji dana najkraća noć u god.

Jesen počimlje: 23. rujna u 9 sati u veče. Noć i dan jednako su dugi.

Zima počimlje: 22. prosinca u 3 s. posli podne. Ovo je najdulja noć, a najkraći dan u godini.

Pomrčine sunca i miseca.

Pomrčine miseca ove godine u opće ne će biti.

1. Dilomična pomrčina sunca 28. ožujka počimlje se u 11. s. prije podne i traje do 4 s. posli podne. Vedit će se i u nas

2. Potpuna pomrčina sunca bit će 21. rujna u 3—5 s. jutrom. Kod nas ne će se viditi.

Koje su zapovidani blagdani?

Po crkvenom zakoniku ovo su zapovidani blagdani: Sve nedilje, Božić, Nova Godina, Bogojavljenje (Tri Kralja), Spasovo, Tilovo (Brašančevo), Petrovo, Velika Gospa, Svi Sveti i Bezgrišno Začće (koji se moraju svetkovati.) Svi drugi blagdani, koji su prije bili zapovidani (drugi dan Božića, drugi dan Uskrsa, drugi dan Duhova, Svićnica (Marijin dan), Blagovist, i Mala Gospa) sad se ne moraju više svetkovati pa ne griši onaj, tko u te dane radi i ne ide k svetoj misi. Još je po novom crkvenom zakoniku naredjeno, da nema ni posta ni nemrsa na one posne ili nemrsne dane na koje padne ma kakvi blagdan, bio on još zapovidani blagdan il već brisani blagdan po gornjem iskazu.

Državne Svetkovine.

28. lipnja: Vidovdan. 1. prosinca: Dan ujedinjenja SHS.

17. prosinca: Dan rodjenja Nj. V. Kralja Aleksandra.

Sićanj

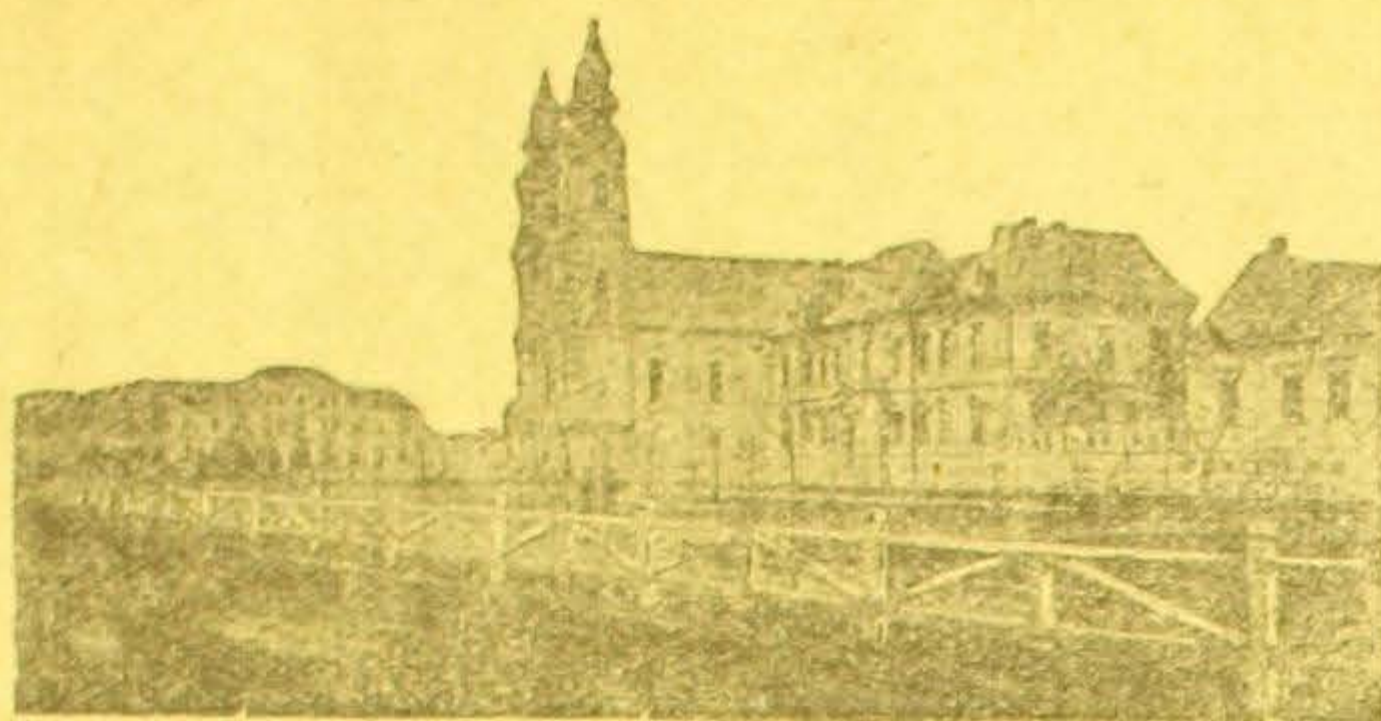
broji 31 dan.

Januar

Tri kralja donesoše Isusu zlata, tamjana i mirhe. (6. sić.)

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Sićanj
Nedilja	1 Nova god.		19 Ned. Oteč. †	7 43	4 26	posvećen je Prsv. Imenu Isusovu. — Štuj ga i zazivaj po-božnim srcem. Sve čini, trpi, moli u ime Isusovo. Pozdravljaj prijatelje kršćankim pozdravom: „Hva-ljen Isus!“ Ne daj, da si jezik posvećen Imenom Isusovim okaljaš psovkom, kletvom, ili ružnim ričima.
Poned.	2 Ime Isusovo		20 Ign. muč. †	7 43	4 27	
Utorak	3 Genoveva		21 Julijana †	7 43	4 28	
Šrida	4 Tito biskup		22 Anastazija †	7 42	4 29	
Četvrt.	5 Telesfor papa		23 10 muč. nakr.	7 42	4 30	
Petak	6 Tri Kralja		24 Evgenija †	7 41	4 31	
Subota	7 Lucijan muč.		25 Božić Roždj.	7 40	4 32	
1 I. ned. p. tri kralja. Ev.: Isus od 12 god. Luka 2.						
Nedilja	8 Marcel		26 Zbor Bogor	7 40	4 34	Misečne mine: ☾ Prvak 6. u. 11 s. 25 m. u jutro. ☼ Uštap 13. u. 3 s. 36 m. posli podne. ☾ Trećak 20. 6 s. 59 m. u jutro. ☼ Mlad m. 28. u 12 s. 48 m. posli podne.
Poned.	9 Severin opat		27 Stevan pr. m.	7 39	4 35	
Utorak	10 Nevenka		28 2000 muč.	7 38	4 37	
Šrida	11 Higin papa m.		29 Mladenci	7 38	4 39	
Četvrt.	12 Ernesto opat		30 Anisija muč.	7 37	4 41	
Petak	13 Bogomir †		31 Melanija R.	7 37	4 42	
Subota	14 Radovan bisk.		1 Novo ljeto.	7 36	4 43	
2 II. ned. p. tri kralja. Ev.: Svadba u Kani. Ivan 2.						
Nedilja	15 Pava pust.		2 N. pr. Bogoj. S	7 36	4 45	Dan naraste za 54 min., dužinom od 8 s. 42 min. na 9 s. 36 m.
Poned.	16 Marcel papa		3 Malahija prok.	7 35	4 46	
Utorak	17 Antun pust.		4 70 apostola	7 35	4 48	
Šrida	18 Stolica Petra		5 Teopempto †	7 34	4 49	
Četvrt.	19 Kanut		6 Bogojavljenje	7 33	4 50	
Petak	20 Fabijan i S. †		7 Zbor Ivana	7 32	4 51	
Subota	21 Agneža		8 Georg., Emilij	7 32	4 52	
3 III. ned. p. tri kralja. O gubavcu i satniku. Mat. 8.						
Nedilja	22 Vinko		9 N. po Bogoj.	7 31	4 53	Narodno gatanje. Kad se u sićnju i veljači maćak na suncu grije, u ožujku se u zapećku od zime krije. — U sićnju vode: Vino nam ode!
Poned.	23 Zaruč. b. d. M.		10 Grig. Niški b.	7 30	4 54	
Utorak	24 Timotej B.		11 Teodosije	7 29	4 56	
Šrida	25 Obrač sv Pavla		12 Tatijana muč.	7 28	4 58	
Četvrt.	26 Polikarpo		13 Jermilo i Strat.	7 27	4 59	
Petak	27 Ivan Zlat. †		14 Oci na sinaju	7 26	5 01	
Subota	28 Margareta		15 Ivan Kušč. P.	7 25	5 02	
4 IV. ned. p. tri kralja. O oluji na jezeru. Mat. 4.						
Nedilja	29 Franjo Sal. b.		16 32. po Duh.	7 24	5 03	
Poned.	30 Martina		17 Antonije V.	7 23	5 04	
Utorek	31 Petar Nolasko		18 Atanasije	5 41	6 20	

Župna crkva sv. Terezije u Subotici.

Veljača

broji 28 dan.

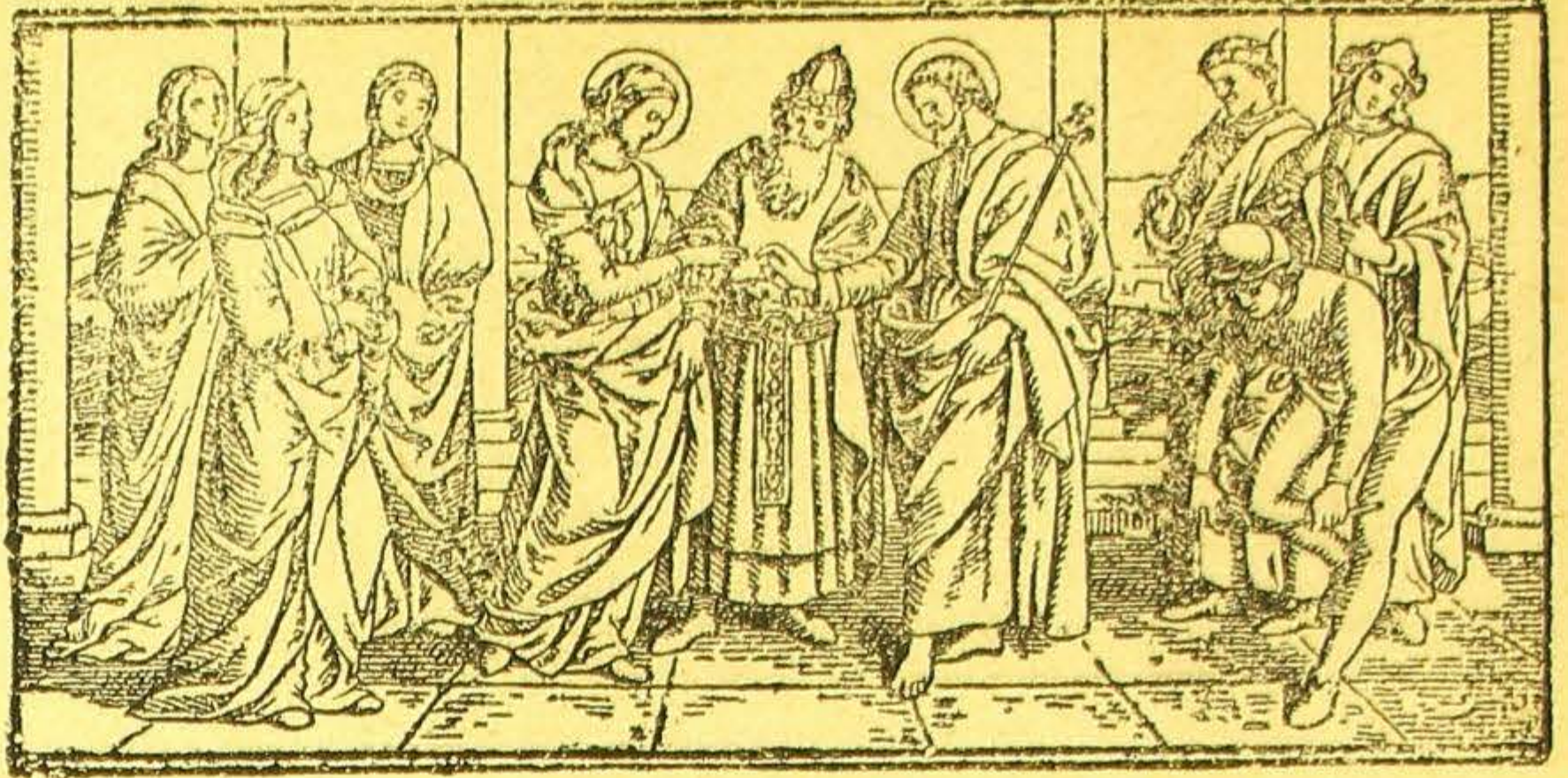
Februar

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce nalazi	Veljača	
Srida	1 Ignacij		19 Makarij	7 23	5 06	Veljača posvećen je svetoj Obitelji — U pokladno vreme mnogi ljuto vridjaju Srce Isusovo. Pruži mu za te grihe zadovoljštinu, osobito klanjanjem prid Prisiv. oltarskim Sakramentom. Stani svim silama na put nepoštenim pokladnim običajima ili zabavama. Veselite se kao kršćani.	
Četvrt.	2 Svitlo M.		20 Jeftimij	7 21	5 06		
Petak	3 Blaž Bisk. †		21 Maksim	7 20	5 08		
Subota	4 Andrija		22 Timotej ap.	7 18	5 09		
5	V. p. tri kralja. Ev.: O kukolju. Mate 13.						
Nedilja	5 Agata dj. m.		23 N. Mitr. i Far.	7 17	5 11		
Poned.	6 Doroteja		24 Ksenija prep.	7 16	5 13	Misečne mine: ☾ Prvak 5 u 5 s. 25 m. u jutro. ☽ Uštap 12 u 2 s. 17 m. u jutro. ☾ Trećak 18. u 7 s 18 m. u veče. ☾ Mladjak 26. u 7 s. 47. m. u veče.	
Utorak	7 Romualdo		25 Gregorije	7 15	5 14		
Srida	8 Ivan Mata		26 Ksenofonij	7 13	5 15		
Četvrt.	9 Apolonija		27 Pr. m. Iv. zlat.	7 11	5 16		
Petak	10 Skolastika †		28 Efrem Sirski	7 09	5 17		
Subota	11 Uk. G. Lurd.		29 Pr. m. Ign.	7 07	5 19		
6	LXX. Ev.: Posianici u vinogradu. Mate 20.						
Nedilja	12 Sedamdes.		30 Tri jerarha.	7 05	5 20		
Poned.	13 Fuska dj.		31 Kir. i Iv. muč.	7 05	5 22		
Utorak	14 Valentin		1 Trifon muč.	7 03	5 24		
Srida	15 Faust. i Jov.		2 Sretenije G.	7 02	5 26		
Četvrt.	16 Julijana		3 Simeon i Ana	7 00	5 27		
Petak	17 Bijeg Isus. †		4 Isid. Pelusij.	6 59	5 28		
Subota	18 Simeon		5 Agata muč.	6 58	5 30		
7	LX. Ev.: Sijač. Luka 8.						
Nedilja	19 Šezdesetnica		6 Mesopust	6 56	5 31	Dan naraste za 1 sat 19 min., duž. od 9 s 39 min na 10 sat 58 min.	
Poned.	20 Euherij		7 Partenije b.	6 54	5 33		
Utorak	21 Eleonora		8 Teodor	6 53	5 34		
Srida	22 Stolica sv. P.		9 Nikifor	6 52	5 36		
Četvrt.	23 Petar Damj.		10 Haralampij	6 50	5 37		
Petak	24 Matija ap. †		11 Blaž m. Teod.	6 49	5 37		
Subota	25 Šuma		12 Meletije	6 48	5 38		
8	L. Ev.: Evo idemo u Jerus. Luka 18.						
Nedilja	26 Poklade		13 Siropust	6 46	5 40		Narodno gatanje. Sveti Matija ako ne zatekne (zime) on natira, ako zatekne on rastira. — Ako veljo ne veljuje. — Satrac Marat opakuje.
Poned.	27 Leandar		14 Ciril ap. sl. †	6 44	5 42		
Utorak	28 Roman opat		15 Onisim muč. †	6 42	5 44		

Ožujak

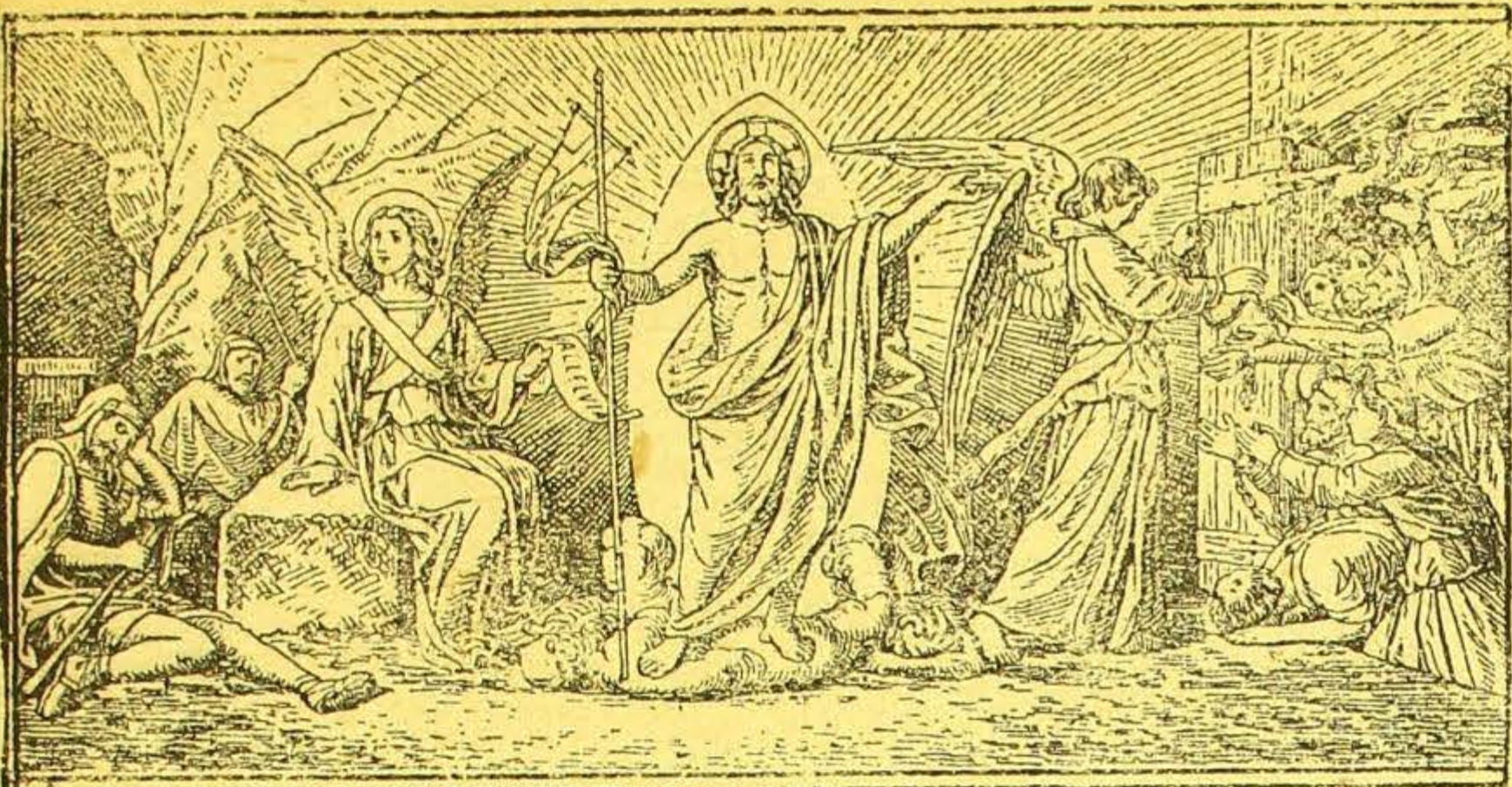
broji 31 dan.

Marc.

Sv. Josip, zaručnik bl. d. Marije. (19. ož.)

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Ožujak	
Šrida	1 Čista srida †	⚖	16 Pamfil †	6 40	5 47	posvećen je sv. Josipu. Ukorizmeno vrijeme promatraj često muku Isusovu, moli križni put, čini pokoru za svoje grihe i marljivo posti.	
Četvrt.	2 Simplicij	⚖	17 Teodor †	6 38	5 49		
Petak	3 Kunigunda †	⚖	18 Leon †	6 36	5 50		
Subota	4 Kazimir pr.	⚖	19 Arhip †	6 33	5 52		
9	I. ned. kor. Ev.: Kušanje Isusovo. Mate 4.						
Nedilja	5 Čista Bog.	⚖	20 1. N. v. posta	6 31	5 53	Misečne mine: ☾ Prvak 6. u 8 s, 22 m. u več. ☉ Uštap 13. u 12 s. 14 m. posli podne. ☾ Trećak 20. u 9 s. 43 m. u jutro. ☉ Mladjak 28 s u 2 s. 3 m. posli podne.	
Poned.	6 Veca	⚖	21 Timotej †	6 29	5 55		
Utorak	7 Toma Akv.	⚖	22 Obret. sv. †	6 27	5 56		
Šrida	8 Ivan od Boga	⚖	23 Polikark †	6 26	5 57		
Četvrt.	9 Franciska	⚖	24 Obret. gl. †	6 24	5 59		
Petak	10 40 mučen. †	⚖	25 Tarasije b. †	6 22	6 09		
Subota	11 Zorka	⚖	26 Porfirije †	6 20	6 01		
10	II. ned. kor. Ev.: Preobraženje. Mate 17.						
Nedilja	12 Pačista Grg.	⚖	27 2. N. v. posta	6 17	6 03	Dan naraste za 1 s. 39 min., duž. od 11 s. 2 min. na 12 s. 41 m.	
Poned.	13 Nićefor	⚖	28 Vas. isp. †	6 15	6 04		
Utorak	14 Matilda	⚖	1 Evdok. m. †	6 13	6 05		
Šrida	15 Longin	⚖	2 Hesih. i T. †	6 11	6 06		
Četvrt.	16 Hilarij	⚖	3 Evtropij †	6 10	6 07		
Petak	17 Patricij †	⚖	4 Gerasim p. †	6 08	6 08		
Subota	18 Ciril Jerus	⚖	5 Konon m.	6 06	6 09		
11	III. ned. kor. Ev.: Isus izgodni djavla. Luka 11.						
Nedilja	19 Bezim. Josip	⚖	6 3. N. v. posta	6 04	6 11	Narodno gatanje. Ako na Grgu snig meće, spremaj, -brajne, i stare vreće. — Bolje da te majka bije, neg ožujsko sunce grije.	
Poned.	20 Niceta	⚖	7 Vasilije †	6 02	6 12		
Utorak	21 Benedikto	⚖	8 Teofilanko †	6 00	6 15		
Šrida	22 Oktavijan	⚖	9 40 mučen. †	5 59	6 16		
Četvrt.	23 Oton	⚖	10 Kodrat †	5 57	6 17		
Petak	24 Gabriel ark.	⚖	11 Sofr. Jer. †	5 55	6 18		
Subota	25 Blagovist	⚖	12 Teofan isp.	5 53	6 20		
12	IV. ned. kor. Ev.: Pomnoženje kruha. Iv. 6.						
Nedilja	26 Sridoposna	⚖	13 4. N. v. posta	5 51	6 21		
Poned.	27 Ivan Damj.	⚖	14 Venediko †	5 49	6 23		
Utorak	28 Ivan Kap.	⚖	15 Agapije †	5 47	6 25		
Šrida	29 Jona	⚖	16 Savin muč. †	5 46	6 27		
Četvrt.	30 Vladoje m.	⚖	17 Aleksij †	5 44	6 28		
Petak	31 Amos pr. †	⚖	18 Kiril Jer. †	5 43	6 29		

Nema ga tu, on uskrsnu.

Travanj

broji 30 dan.

April

Dani	Za katolike		Za grčko istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Subota	1 Hugo bisk.		19 Hrisant i D.	5 41	6 20
13	V. ned. kor. Ev.: Koji će me od vas koriti. Iv. 8.				
Nedilja	2 Gluhna Fr.		20 5. N. v. posta	5 39	6 31
Poned.	3 Rikardo		21 Jakov †	5 37	6 32
Utorak	4 Izidor		22 Vasilije †	5 85	6 33
Šrida	5 Vinko		23 Nik. i dr. m. †	5 33	6 35
Četvrt.	6 Celestin p.		24 Zaharija †	5 32	6 36
Petak	7 7ž.bl. D. M. †		25 Blagovist	5 31	6 37
Subota	8 Alberto bisk.		26 Zbor arh. G.	5 30	6 39
14	VI. ned. kor. Ev.: Svečani ulaz u Jerusalem. Mate 21.				
Nedilja	9 Cvitnica		27 Cvjetna	5 27	6 40
Poned.	10 Ezekiel pr.		28 Ilarijon †	5 25	6 41
Utorak	11 Leon i papa		29 Marko b. †	5 23	6 43
Šrida	12 Julij papa		30 Jovan Lj. †	5 20	6 44
Četvrt.	13 Vel. četvrt.		31 Vel. četvrt.	5 18	6 46
Petak	14 Vel. petak †		1 Vel. petak	5 16	6 47
Subota	15 Vel. subota		2 Vel. sub.	5 14	6 48
14	Uskrs. Ev.: Andjeo javlja uskrsnuće. Marko 16.				
Nedilja	16 Uskrs		3 Uskrs	5 12	6 50
Poned.	17 Uskrsni pon.		4 Uskrsni pon.	5 10	6 52
Utorak	18 Apolonija		5 Uskrsni ut.	5 08	6 53
Šrida	19 Krescencij		6 Evtihije b. c.	5 04	6 54
Četvrt.	20 Sulpicij		7 Georgije M.	5 03	6 56
Petak	21 Anselmo †		8 Irodion i dr.	5 01	6 57
Subota	22 Soter i Kajo		9 Evpsihije m.	4 59	6 58
16	I. n. p. Uskr. Ev.: Isus pastir dobri. Iv. 10.				
Nedilja	23 Bila Adalb.		10 N. Tomina	4 57	7 00
Poned.	24 Gjurgjevo		11 Antipije	4 55	7 01
Utorak	25 Marko ev.		12 Vasilije	4 53	7 03
Šrida	26 Kleto i M.		13 Martin papa	4 52	7 04
Četvrt.	27 Petar Kanisij		14 Arist., Pud.	4 51	7 06
Petak	28 Živko †		15 Krescent m.	4 49	7 07
Subota	29 Petar muč.		16 Agapija	4 48	7 08
17	II. n. p. Uskr. Ev.: Isus pastir dobri. Iv. 10.				
Nedilja	30 Katarina S.		17 N. ž. Mironos	4 47	7 79

Travanj

posvećen je štovanju svetih pet rana Isusovih. — Ne stidi se nikada Isusa, koji je za te dopao tih rana. Primi pobožno sv. sakramente u uskrsno doba i nagovaraj na to i druge, koji su to možda već mnogo godina zanemarili.

Misečne mine :

Prvak 5. u s. 45 m. u jutro.

Uštap 11. u 9 s. 43 m. u več.

Trećak 19. u 1 s. 53 m. u jutru.

Mladjak 27. u 6 s. 3 m. u jutro.

Dan naraste za 1 s. 29 min, duž. od 12 s. 42 m. na 14 s. 11 m.

Narodno gatanje.

Da te Bog sačuva vedra Božića i oblačna Gjurdjeva dana.

Travanj vedar noću. Škodu vinu ko i voću.

Svibanj

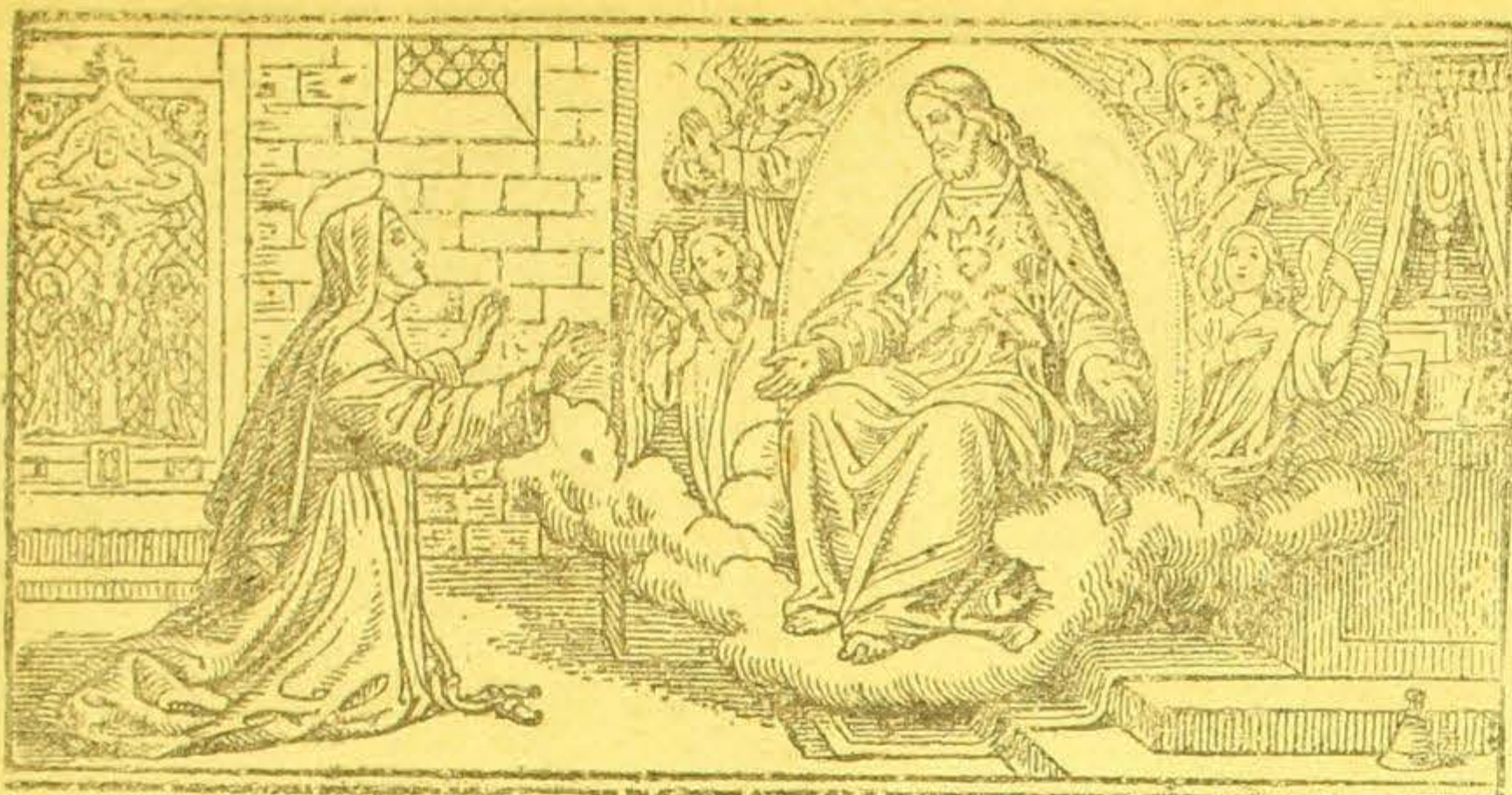
broji 31 dan.

Maj.

Blažena Divica Gospa svibanjska, kraljica angjeoska.

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Svibanj
Poned.	1 Filip i Jak. ap.		18 Kosma biskup	4 46	7 09	Svibanj posvećen je Majci Božjoj. — Razveseli i ti Srce svoje Majke nebeske cvičem kriposti njegujući u srcu ružicu ljubavi, ljubicu poniznosti, ljiljan sv. čistoće itd.
Utorak	2 Atanazij b.		19 Ivan prep.	4 45	7 10	
Srida	3 Naš. sv. Križa.		20 Teod pr.	4 44	7 11	
Cetvrt.	4 Cvitko		21 Jan. i dr. m.	4 43	7 12	
Petak	5 Pijo V. papa †		22 Teodor	4 42	7 13	
Subota	6 Ivan pred vr.		23 Georgije vel.	4 40	7 14	
18	III. n. p. Uskr. Ev. Malo i ne ćete me vidit. Iv. 16.					
Nedilja	7 Stanislav		24 N. o raslab.	4 39	7 15	Misečne mine: ☾ Prvak 4. u 1 s. 55 m. u jutro. ☉ Uštap 11. u 7 s. 6 m. u jutro. ☾ Trećak 18. u 7 s. 16 m. u več. ☉ Mladjak 26. u 7 s. 4 m. u več.
Poned.	8 Miholjice		25 Marko	4 37	7 16	
Utorak	9 Gregorije		26 Vasilije b. m.	4 35	7 18	
Srida	10 Zastita sv. Jos.		27 Simen muč.	4 34	7 20	
Cetvrt.	11 Mamerto		28 9 muč. Kizičk.	4 32	7 21	
Petak	12 Pankracij †		29 Jason i Sosip.	4 30	7 22	
Subota	13 Servacij muč.		30 Jakov Zebedej	4 29	7 24	
19	IV. n. n. p. Usk. Ev.: Kad dodje duh istine. Iv. 16.					
Nedilja	14 Bonifacij muč.		1 N. o samar.	4 28	7 25	Dan naraste za 1 s. 10 min., duž. od 14 s. 14 m., na 15 s. 14 m.
Poned.	15 Ivan de la Sale		2 Atanasije	4 26	7 26	
Utorak	16 Ivan Nep. m.		3 Tomitej	4 24	7 28	
Srida	17 Paskal prizn.		4 Pelagija muč.	4 23	7 29	
Cetvrt.	18 Venancij muč.		5 Irena muč.	4 22	7 30	
Petak	19 Celestin papa		6 Job mnog.	4 21	7 32	
Subota	20 Bernardin		7 Pojava sv. Kr.	4 20	7 33	
20	V. n. p. Usk. Ev.: Ištite i dobit ćete. Iv. 15.					
Nedilja	21 Feliks K. pr.		8 N. o slip.	4 19	7 34	Narodno gatanje. Kad u svibnju mnogo siva, mudar paor neka piva. — Bez orača i zdrava kopača, ne bi bilo kruha i kolača.
Poned.	22 Helena dj.	} Molitv. dani	9 Pr. m. Nikole	4 18	7 35	
Utorak	23 Željko m.		10 Simon Zilota	4 17	7 36	
Srida	24 B. D. M. Pomoć		11 Metodij bisk.	4 16	7 37	
Cetvrt.	25 Spasovo		12 Voznesen	4 15	7 38	
Petak	26 Filip †		13 Glikerja m.	4 14	7 39	
Subota	27 Beda		14 Izidor muč.	4 14	7 39	
21	VI. n. p. Uskr. Ev.: Kad dodje Utišitelj. Iv. 15.					
Nedilja	28 Aug. b.		15 N. Ot. nik.	4 13	7 40	Bez orača i zdrava kopača, ne bi bilo kruha i kolača.
Poned.	29 Magdalena		16 Teodor osv.	4 13	7 41	
Utorak	30 Felix		17 Andronik	4 12	7 41	
Srida	31 Angjela		18 Teodor osv.	4 12	7 42	

Marija Margarita i prisveto Srce Isusovo. (23. lip.)

Lipanj

broji 30 dan.

Jun.

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Lipanj	
Cetvrt.	1 Pamfil muč.		19 Patrikije	4 12	7 42	jest mjesec Srca Isusova. — Moli mu se svaki dan i u svakoj potrebi. Posveti mu srce svoje i ljubi ga; podaj mu zadovoljstina za uvrde, što mu ih nezahvalni ljudi nanose osobito u Sakramentu ljubavi. Pričesti se na njegov blagdan i čini sve što možeš, da se proslavi Srce Isusovo.	
Petak	2 Marcelin †		20 Talalej i dr. m.	4 12	7 43		
Subota	3 Klotilda †		21 Konst i Jel.	4 11	7 44		
22	Ev.: Učitelj Duh sveti. Iv. 14.						
Nedilja	4 Duhovi		22 Šosest s. D.	4 11	7 45	Misečne mine: ☾ Prvak 2. u. 7 s. 10 m. u več. ☺ Uštap 9. u. 4 s. 57 m. posli podne. ☾ Trećak 17. u 1 s. 3 m. u jutro. ☺ Mladjak 25. u 5 s 29 m. u jutru. Dan naraste do 22. za 16 min., a do 30. padne za 2 min., duž. dana naraste od 15 s. 15 min. na 15 s. 39 m. Narodno gatanje. Hladan juni Sve pokunji. — Ko radi, ne boj se gladi.	
Poned.	5 Duh. poned.		23 Duh. poned.	4 10	7 46		
Utorak	6 Norberto		24 Simeon	4 10	7 47		
Srida	7 Roberto o.		25 3. obr. gl. Iv. K.	4 10	7 48		
Cetvrt.	8 Medardo b.		26 Karlo apost.	4 09	7 49		
Petak	9 Felicijan m. †		27 Teraponte b.	4 09	7 50		
Subota	10 Margarita u.		28 Nikita bisk.	4 09	7 51		
23	I. n. p. D. Ev.: Dana mi je sva vlast. Mate 28.						
Nedilja	11 Sv. Trojstvo		29 Svi sveti	4 09	7 51		
Poned.	12 Ivan Fakundo		30 Izakij	4 08	7 52		
Utorak	13 Antun Padov.		31 Jermij	4 08	7 52		
Srida	14 Basilij		1 Justin filosof	4 08	7 53		
Četvrt.	15 Brašančevo		2 Nićifor bišk.	4 08	7 53		
Petak	16 Francisko †		3 Lukilijan m.	4 08	7 54		
Subota	17 Rajner		4 Mitrofan bisk.	4 08	7 54		
24	II. n. p. D. Ev.: Velika večera. Luka 14.						
Nedilja	18 Marko i M.		5 2. po Duhovi	4 08	7 54		
Poned.	19 Gerv. i Prot.		6 Visarijon pr.	4 08	7 55		
Utorak	20 Silverij p.		7 Teodod muč.	4 08	7 55		
Srida	21 Alojzije		8 Pren. m. sv. †	4 08	7 55		
Cetvrt.	22 Pavlin bisk.		9 Kiril Aleks. †	4 08	7 55		
Petak	23 Srce Isusovo.		10 Aleks. i Ant. †	4 08	7 55		
Subota	24 Rogj. sv. Ivan		11 Bart. i Barn. ap.	4 09	7 55		
25	III. n. p. D. Ev.: Izgubljena ovca. Luka 15.						
Nedilja	25 Vilim op.		12 3. po Duhovi	4 09	7 55		
Poned.	26 Ivan i Pavao		13 Akilina m. †	4 10	7 55		
Utorak	27 Vladislav pr.		14 Jelisej †	4 10	7 55		
Srida	28 Leon II. papa		15 Vidovdan	4 11	7 55		
Cetvrt.	29 Petar i Pavao		16 Tihon č. b. †	4 11	7 55		
Petak	30 Spom. sv. P. †		17 Manuel i dr. m.	4 12	7 56		

Srpanj

broji 31 dan.

Jul.

Bl. Divica Gospa od škapulara. (16. Srp.)

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Srpanj
Subota	1 Pr. Krv Is.		18 Leontije muč.	4 12	7 54	posvećen je štovanju pridragočine Krv i Isusove. — Ona se svaki dan prikazuje u sv. misi. Slušaj sv. misu, ako ikako možeš svaki dan. Moli se za obraćenje grišnika.
26	IV. n. p. D. Ev.: Obilati ribolov. Luka 5.					
Nedilja	2 Pohod B. D.		19 4. p. Duh. J.	4 13	7 54	<p>Misečne mine:</p> <p>☽ Prvak 1. u 11 s. 51 m. u več.</p> <p>☺ Uštap 9. u 4 s. 7 m. u jutru.</p> <p>☾ Trećak 17. u 6 s. 11 m. u jutru.</p> <p>☼ Mladjak 24. u 1 s. 47 m. u jutru.</p> <p>☽ Prvak 31. u 5 s. 21 m. u jutru.</p> <p>Dan padne za 49 m., duž. od 15 s. 38 min. na 14 s. 49 min.</p> <p>Narodno gatanje.</p> <p>Jul močvaran Svačemu je kvaran.</p> <p>— Bili oblak pada, Bit će kiše, hlada. Crni oblak leti, Duga kiša preti.</p>
Poned.	3 Eulogij		20 Metod b. †	4 13	7 53	
Utorak	4 Udalrik		21 Julian †	4 14	7 53	
Šrida	5 Ćiril i Met.		22 Evsebij bisk.	4 15	7 53	
Četvrt.	6 Isaija		23 Agrip. m. †	4 15	7 52	
Petak	7 Lipa †		24 Rogj. Ivana	4 16	7 51	
Subota	8 Elizabeta		25 Fevronija m.	4 16	7 51	
27	V. n. p. D. Ev.: Ako ne bude pravda vaša. Mate 5.					
Nedilja	9 Brcko bisk.		26 5. po Duh.	4 18	7 51	
Poned.	10 Ljubica		27 Sampson †	4 18	7 50	
Utorak	11 Pijo p. m.		28 Prijen. m. K. i. I.	4 19	7 50	
Šrida	12 Ivan Gvalb.		29 Petar i Pavao	4 20	7 49	
Četvrt.	13 Anaklet p. m.		30 Zbor 12 ap.	4 21	7 48	
Petak	14 Bonaventura		1 Kusma i D.	4 22	7 47	
Subota	15 Vladimir		2 Haljina Bog.	4 23	7 46	
28	VI. n. p. D. Ev.: Pomnoženje kruha. Marko 8.					
Nedilja	16 Skap. Gospa		3 6. po Duh.	4 24	7 46	
Poned.	17 Aleksij prizn.		4 Andrija K.	4 25	7 45	
Utorak	18 Miroslav pr.		5 Ćiril i Met.	4 26	7 44	
Šrida	19 Vinko Pauls.		6 Sisoj Vel.	4 27	7 44	
Četvrt.	20 Ilija		7 Toma i Ak.	4 28	7 43	
Petak	21 Daniel †		8 Prokopije v.	4 29	7 42	
Subota	22 Marija Magd.		9 Pankratij m.	4 30	7 41	
29	VII. n. p. D. Ev.: Cuvajte se od lažnih proroka. Mate 7.					
Nedilja	23 Apolinar		10 7. po Duh.	4 31	7 39	
Poned.	24 Kristina		11 Euf. m. Olga	4 33	7 38	
Utorak	25 Jakob ap.		12 Proko i Il.	4 33	7 36	
Šrida	26 Ana mati B.		13 Zbor Gavрила	4 34	7 34	
Četvrt.	27 Pantaleon m.		14 Akila ap.	4 35	7 32	
Petak	28 Viktor †		15 Vladimir	4 36	7 31	
Subota	29 Marta		16 Antinogen m.	4 38	7 30	
30	VIII. n. p. Duh. Ev.: Nepravedni upravitelj. Luka 16.					
Nedilja	30 Abdon		17 8. po Duh. M.	4 39	7 29	
Poned.	31 Ignacij Lojola		18 Emilijan m.	4 41	7 28	

Kolovoz

broji 31 dan.

August.

Marija je na veliku Gospojinu uznešena i okrunjena u nebu. (15. kol.)

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč.	Sunee izlazi:	Sunee zalazi	Kolovoz	
Utorak	1 Petar u okov.		19 Makrina prep.	4 42	7 28	Kolovoz posvećen je pričistom Srcu Marijinu. — „Po Srcu Marijinu k Srcu Isusovu“. S toga, hoćeš li napridovati u pobožnosti k Srcu Isusovu, a ti štuj pobožno i Srce Marijino.	
Šrida	2 Porciunkula		20 Ilijin dan	4 43	7 27		
Četvrt.	3 Augustin		21 Simeon i Ivan	4 44	7 26		
Petak	4 Dominik †		22 Marija Magd.	4 45	7 25		
Subota	5 Snizna G.		23 Ezekiel pror.	4 46	7 24		
31 IX. n. p. Duh. Ev.: Isus plače nad Jerusolimom. Luka 19.							
Nedilja	6 Priobraženje.		24 9. po D. Hrist.	4 47	7 22	Misečne mine: ☺ Ustap 7. u 5 s. 18 m. posli podne. ☾ Trećak 15. u 9 s. 45 m. u veče. ☼ Mladjak 22. u 9. s. 34 m. u veče. ☾ Prvak 29 u 12 s. 54 m posli podne.	
Poned.	7 Kajetan		25 Usp. s. Ane	4 48	7 21		
Utorak	8 Vlastica		26 Jermolaj muč.	4 49	7 19		
Šrida	9 Roman muč		27 Pantelejmon	4 50	7 18		
Četvrt.	10 Lovro muč.		28 Prohor, Nik.	4 52	7 17		
Petak	11 Suzana †		29 Kalinik muč.	4 53	7 16		
Subota	12 Klara		30 Sila i Silv ap.	4 55	7 15		
32 X. n. p. Duh. Ev.: Farizej i carinik. Luka 6.							
Nedilja	13 Hipolit		31 10. po D. Jevd.	4 57	7 13		
Poned.	14 Eusebij †		1 Prois. s. Kr. †	4 58	7 12		
Utorak	15 Velika Gospa		2 Stefan †	4 59	7 10		
Šrida	16 Roko		3 Isakij †	5 00	7 08		
Četvrt.	17 Branislav		4 7 deceu Ef. †	5 02	7 07		
Petak	18 Agap. muč. †		5 Evsignij m. †	5 04	7 05		
Subota	19 Ludovik bisk.		6 Preobraž. G.	5 05	7 03		
33 XI. n. p. Duh. Ev.: Gluhonimi Marko 7.							
Nedilja	20 Bernardo		7 11. po D. D.	5 07	7 01	Dan padne za 1 sat i 26 m., duž. od 24 s. 47 m. na 13 s. 21 min.	
Poned.	21 Franc. Jov.		8 Emilijan b. †	5 08	7 00		
Utorak	22 Termot		9 Matija †	5 09	6 58		
Šrida	23 Filip Benicij		10 Lavr. muč. †	5 10	6 56		
Četvrt.	24 Bartul ap.		11 Evplo djak. †	5 11	6 54		
Petak	25 Ludovik prizn.		12 Fotij i Anik. †	5 12	6 52		
Subota	26 Zefirin		13 Maksim prep.	5 13	6 50		
34 XII. n. p. Duh. Ev.: Milosrdni samaritanac. Luka 10.							
Nedilja	27 Josip Kal.		14 12. po D. Mih.	5 14	6 48	Narodno gatanje. Ako želiš da ti rodi loza, okopaj nju dakle kolovoza. Ako žeže August, žeže i vino.	
Poned.	28 Augustin		15 Uspen. Bog.	5 15	6 46		
Utorak	29 Glavosjek Iv.		16 Pr. ubr. Hrist.	5 17	6 44		
Šrida	30 Roza djev.		17 Miron muč.	5 18	6 42		
Četvrt.	31 Rajmundo		18 Flor i Lavro m.	5 19	6 40		

Rujan

broji 30 dan.

Sept.

Angjele, angjele, o čuvaru angjele. (Pisma crk.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	S nce izlazi	Sunce zalazi	Rujan	
Petak	1 Egidij opat. †	19 Andrija muč.	5 21	6 39	posvećen je štovanju Andjela čuvara. — Nasliduj Andjele ču- vare, time, da druge potičeš na dobro i odvraćaš od griha, nada sve od psovanja i raskalašenosti.	
Subota	2 Zenon muč.	20 Samuel pror.	5 22	6 38		
35	XIII. n. p. Duh. Ev.: Deset gubavaca. Luka 17.					
Nedilja	3 Milojka	21 13. po D. T. a.	5 23	6 36	Misečne mine: ☉ Uštap 6. u 8 s. 47 m. prije podne. ☾ Trećak 14. u 11 s. 20 m. prije podne. ☽ Mladjak 21. u 5 s. 38 m. u jutru. ☽ Prvak 27. u 11 s. 40 m. u veče. Dan padne za 1 s. 32 min., duž. od 13 s. 19 m. na 11 s. 48 m.	
Poned.	4 Rozalija	22 Agaton i dr.	5 24	6 34		
Utorak	5 Laurentij	23 Lupo i Irenej	5 25	6 32		
Srida	6 Zakarija	24 Jevtihije m.	5 26	6 28		
Četvrt.	7 Marko	25 Vartolomej	5 28	6 26		
Petak	8 Mala Gosp. †	26 Andrijan i N.	5 29	6 24		
Subota	9 Petar Claver	27 Pimen, Lib.	5 30	6 22		
36	XIV. n. p. Duh. Ev.: Poslan bi andjeo. Luka 1.					
Nedilja	10 Nikola	28 14. po D. M.	5 31	6 20		
Poned.	11 Pulkerija	29 Usjekovanje	5 33	6 18		
Utorak	12 Ime Marijino	30 Aleksand. p.	5 34	6 17		
Srida	13 Ljubav	31 Pojas Bog.	5 35	6 15		
Četvrt.	14 Uzviš. sv. kr.	1 Simeon St.	5 36	6 13		
Petak	15 7 Žalosti	2 Mamant, Iv.	5 37	6 11		
Subota	16 Kornelij	3 Antim m. T.	5 38	6 09		
37	XV. n. p. Duh. Ev.: Mladić Naimski. Luka 7.					
Nedilja	17 Rane sv. Fr.	4 15. po D. Vav.	5 39	6 07		
Poned.	18 Josip C. pr.	5 Zahar. pr.	5 41	6 05		
Utorak	19 Januarij b. m.	6 Mihail arh.	5 42	6 01		
Srida	20 Eustahij	7 Sozon muč.	5 43	5 59		
Četvrt.	21 Matej ap. i ev.	8 Rogj. B. D. M.	5 44	5 57		
Petak	22 Mauricij m. †	9 Joakim i A.	5 46	5 56		
Subota	23 Tekla dj.	10 Minodor, M.	5 47	5 54		
37	XVI. n. p. Duh. Ev.: Izabiranje začelja. Luka 14.					
Nedilja	24 Gerardo bisk.	11 16. po D. T.	5 48	5 53	Narodno gatanje. Rujanski hlad — Gotov jad. — Crvena zora: Mokra polja.	
Poned.	25 Zlatka	12 Avtonom	5 49	5 51		
Utorak	26 Justina m.	13 Kornelij st.	5 51	5 49		
Srida	27 Kuzma i D.	14 Krstov dan †	5 53	5 47		
Četvrt.	28 Vencéslav m.	15 Nikita v. m.	5 54	5 45		
Petak	29 Miholj †	26 Josafat m. Evf.	5 56	5 43		
Subota	30 Jeronim	17 Sofija i tri kćeri	5 57	5 42		
39	XVII. n. p. D. Ev.: O ljubavi Boga i bližnjega. Mate 22.					

Listopad

broji 31 dan.

Oktober

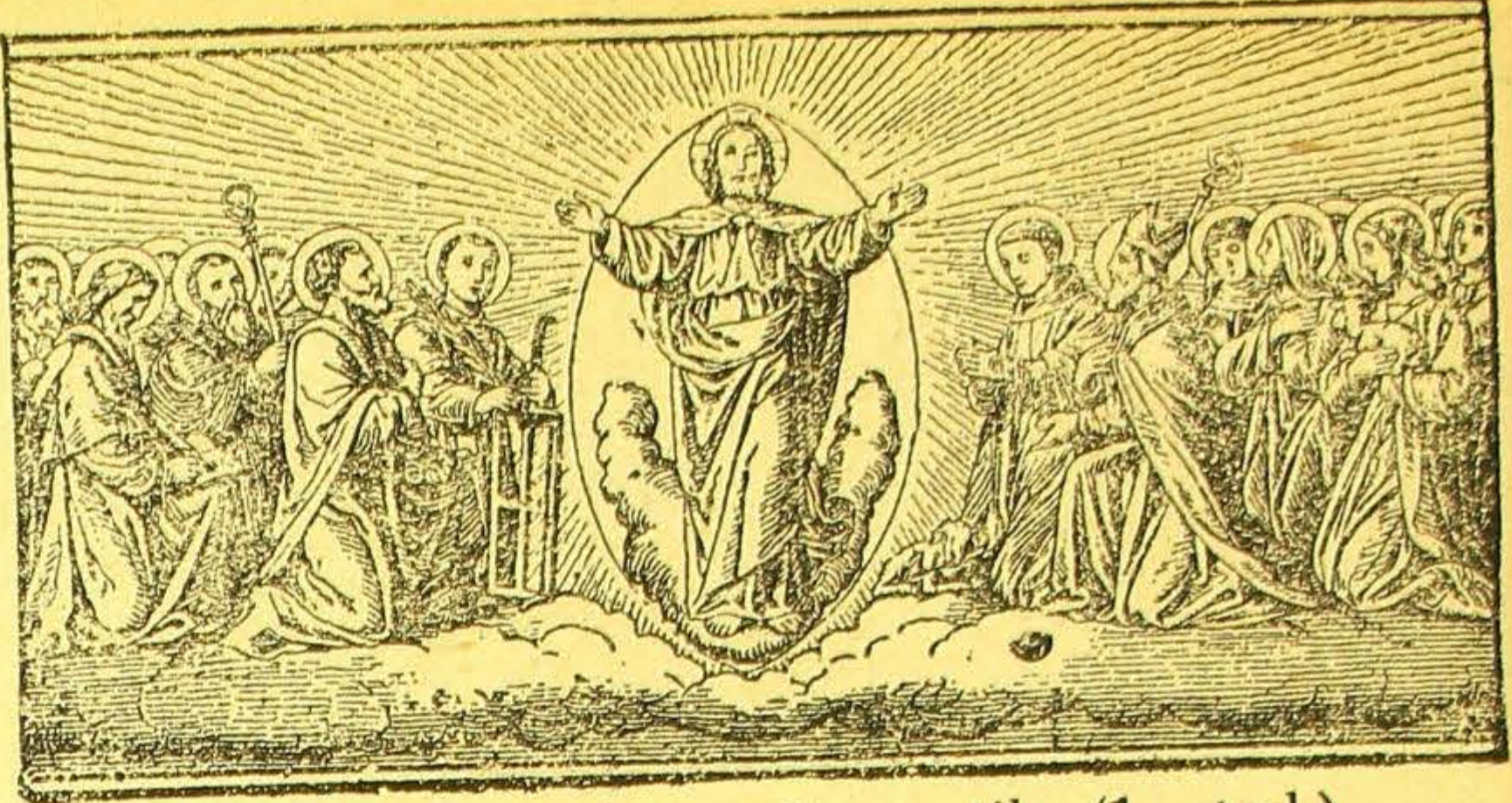
Blažena Divica, kraljica od sv. krunice.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlezi	Sunce zalezi	
40 XVIII. n. p. Duh. Ev.: Uzetnik. Mate 19.					Listopad posvećen je Kraljici Prisvete Krunice. — Neka čitava vaša kuća svaki dan ovoga meseca, pa i cile go- dine zajedno moli sv. krunicu.
Nedilja	1 Remig	18 17. po D. Ev.	5 59	5 41	
Poned.	2 Sv. angj. č.	19 Trofim i dr. m.	6 00	5 40	Misečne mine : ☉ Uštap 6. u 1 s. 58 m. u jutro. ☾ Trećak 13. u 10 s. 55 m. u veče. ☽ Mladjak 20. u 2 s. 40 m. posli podne. ☾ Prvak 27. u 2 s. 26 m. posli podne.
Utorak	3 Kandid muč.	20 Jevstatij muč.	6 02	5 39	
Srida	4 Franjo As.	21 Kodrat ap. J.	6 03	5 38	
Četvrt.	5 Placid	22 Foka muč.	6 05	5 36	
Petak	6 Bruno †	23 Začeće Iv. Kr.	6 06	5 34	
Subota	7 Ružrje	24 Tekla muč.	6 07	5 31	
41 XIX. n. p. Duh. Ev.: Svatbeno ruho. Mate 22.					
Nedilja	8 Brigita ud.	25 18. po D. Evfr.	6 08	5 28	
Poned.	9 Dionisij	26 Prestavl. Iv.	6 10	5 26	
Utorak	10 Franc. Borg.	27 Kalistrat i dr.	6 11	5 24	
Srida	11 Nikasij	28 Hariton isp.	6 13	5 22	
Četvrt.	12 Maksimilijan	29 Kirijak otš.	6 14	5 20	
Petak	13 Slavoljub	30 Grigorij Arm.	6 15	5 18	
Subota	14 Kalist	1 Pokrov Bog.	6 16	5 16	
42 XX. n. p. Duh. Ev.: Bolestan sin kralja. Iv. 4.					
Nedilja	15 Terezija div.	2 19. po D. J.	6 17	5 14	Dan padne za 1 s. 32 min.; duž. od 11 s. 43 m. na 10 s. 11 m.
Poned.	16 Hedviga	3 Dionisij Ar.	6 18	5 12	
Utorak	17 Margareta	4 Jerotej muč.	6 20	5 10	Narodno gatanje. Kad oktobrom mного magle pane, Bit će zimi sniga na sve strane. Kakvo sime, Takav plod.
Srida	18 Luka	5 Haritina muč.	6 22	5 08	
Četvrt.	19 Petar Alk.	6 Toma apost.	6 24	5 06	
Petak	20 Vendelin †	7 Sergij i B. m.	6 25	5 04	
Subota	21 Ursula	8 Pelagija pr.	6 26	5 02	
43 XXI. n. p. Duh. Ev.: Kralj čini račun. Mat. 28.					
Nedilja	22 Marg. Mar. Al.	9 20. po D. J.	6 27	5 01	
Poned.	23 Ivan Kapis.	10 Evlampije	6 28	5 00	
Utorak	24 Rafael arh.	11 Filip djakon	6 29	5 48	
Srida	25 Hrisanto	12 Probo, Tarah	6 30	4 56	
Četvrt.	26 Demetrij	13 Karpo bisk.	6 31	4 55	
Petak	27 Sabina †	14 Paraskeva	6 33	4 53	
Subota	28 Šimon i Juda	15 Lukijan, Evt.	6 34	4 52	
44 XXII. n. p. Duh. Ev.: Kralj čini račun. Mat. 28.					
Nedilja	29 Zenobij muč.	16 21. po D. L. st.	6 35	4 51	
Poned.	30 Klaudij	17 Osija pr.	6 36	4 50	
Utorak	31 Vuk †	18 Luka evangj.	6 37	4 49	

Studen

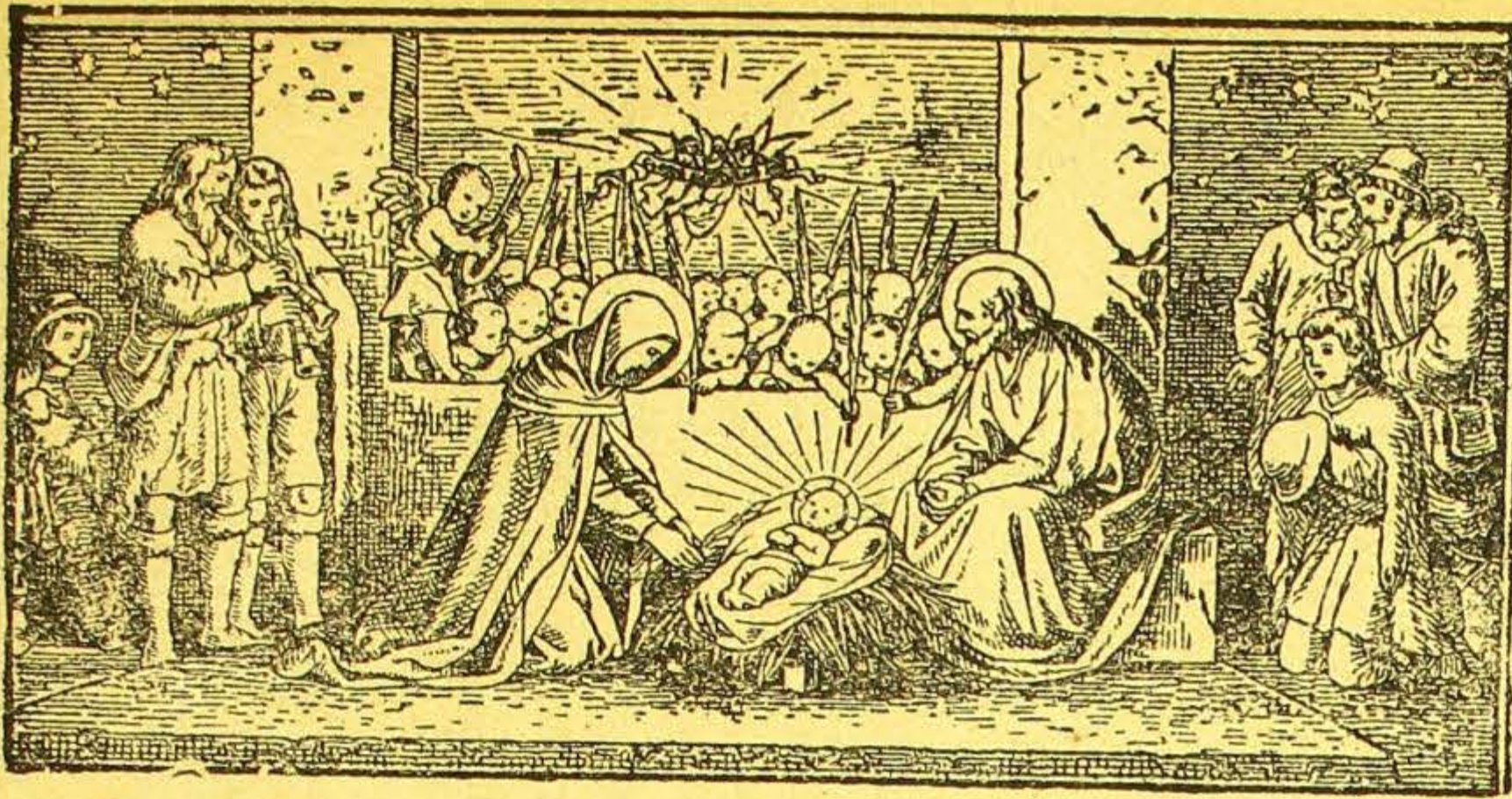
broji 30 dan.

Novemb.

Isus, kruna i radost sviju svetih. (1. stud.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	Studen
Srida	1 Svi sveti	19 Joel prorok	6 38	4 49	sića nas groznih muka, što ih trpe duše u čistilištu. — Pomozite im oprostima i dobrim dilima, osobito milostinjom, slušanjem sv. mise i što češćom sv. pričesću.
Četvrt.	2 Mrtvi dan	20 Artemije vel.	6 40	4 47	
Petak	3 Huberto †	21 Ilarion Veliki	6 42	4 45	
Subota	4 Karlo Bor.	22 Averkije Jer.	6 44	4 43	
44 XXII. n. p. Duh. Ev.: Farizeji kušaju Isusa. Mate 22.					
Nedilja	5 Mirko	23 22. p. D. Jakov	6 46	4 42	Misečne mine: ☉ Uštap 4. u 7 s. 56 m. u več. ☾ Trećak 12. u 8 s. 52 m. pr. podne. ☼ Mladjak 19. u 1 s. 6 m. u jutru. ☽ Prvak 26. u 9 s. 15 m. prije podne.
Poned.	6 Leonard	24 Areta m.	6 48	4 40	
Utorak	7 Angjelko	25 Markijan muč.	6 49	4 39	
Srida	8 Bogomir	26 Dimitrije v. m.	6 51	4 39	
Četvrt.	9 Božidar	27 Nestor muč.	6 52	4 39	
Petak	10 Andrija Av. †	28 Terentijemuč.	6 54	4 39	
Subota	11 Martin bisk.	29 Anastasija m.	6 56	4 39	
45 XXIII. n. p. Duh. Ev.: Isus uskrsuje divojku. Mate 9.					
Nedilja	12 Martin papa	30 23 p. D. Zin. i Z.	6 57	4 39	Dan padne za 1 s. 11 min., duž. od 10 s. 9. min. na 8 s. 58 min.
Poned.	13 Stanislav	31 Stahij.	6 58	4 39	
Utorak	14 Ivan Trog.	1 Kuzma i D.	7 01	4 30	
Srida	15 Lavoslav	2 Akindin i dr.	7 02	4 29	
Četvrt.	16 Edmundo	3 Akepsin i dr.	7 03	4 28	
Petak	17 Gregorij čud.	4 Joanikij pust.	7 05	4 27	
Subota	18 Roman	5 Galaktion m.	7 06	4 26	
46 XXIV. n. p. Duh. Ev.: Oluja na moru. Mate 8.					
Nedilja	19 Elisabeta	6 24. p. D. Pav.	7 07	4 25	Narodno gatanje. Sveta Kata, snig za vrata. — Teška zima, težak snop.
Poned.	20 Feliks	7 Jeron i dr.	7 08	4 24	
Utorak	21 Prikaz. Mar.	8 Zbor Mihajla	7 09	4 23	
Srida	22 Cecilija	9 Onisifor i P.	7 11	4 22	
Četvrt.	23 Milivoj	10 Erasto i dr.	7 13	4 21	
Petak	24 Ivan od križa	11 Teodor Stud.	7 15	4 20	
Subota	25 Katarina	12 Ivan milostivi	7 17	4 18	
47 XXV. n. p. D. Ev.: Priča o dobrom simenu. Mate 13.					
Nedilja	26 Silvester	13 25. p. D. Ivan	7 18	4 17	
Poned.	27 Virgilij	14 Filip ap. †	7 19	4 16	
Utorak	28 Sosten	15 Guriij (p. B.) †	7 20	4 16	
Srida	29 Saturnin	16 Matej ap. iev. †	7 21	4 15	
Četvrt.	30 Andrija ap.	17 Grigoriije č. †	7 21	4 13	

Rodi Marija Isusa, Spasitelja svita. (Božić).

Prosinac

broji 31 dan.

Decemb.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Petak	1 Decembar	18 Dan ujedinj. †	7 22	4 14
Subota	2 Bibijana muč.	19 Abdija prorok	7 23	4 13
48	I. n. Adv. Ev.: Bit će znaci. Luka 22.			
Nedilja	3 Advent	20 25. p. D. Grig.	7 24	4 13
Poned.	4 Barbara	21 Uvod Bog.	7 25	4 12
Utorak	5 Sava opat	22 Filimon ap. †	7 26	4 12
Srida	6 Nikola	23 Amfilohij, Gr.	7 27	4 11
Četvrt.	7 Ambrosije	24 Kliment p. †	7 28	4 11
Petak	8 Bezgr. zač.	25 Jekater. m. †	7 29	4 10
Subota	9 Zenica	26 Alipij stupnik	7 30	4 10
49	II. n. Adv. Ev.: Ivan šalje učenike. Mate 11.			
Nedilja	10 Pr. kuće lor.	27 26. p. D. Jak.	7 31	4 09
Poned.	11 Damas	28 Stefan n. m. †	7 32	4 09
Utorak	12 Maksencij	29 Paramon m. †	7 33	4 10
Srida	13 Luca	30 Andrija ap. †	7 34	4 10
Četvrt.	14 Spiridijon	1 Naum pror. †	7 35	4 17
Petak	15 Irenej †	2 Avakum pr. †	7 36	4 11
Subota	16 Euseb. b. m.	3 Sofonije pr.	7 37	4 12
50	III. n. Adv. Ev.: Civuti šalju Ivanu. Iv. 1.			
Nedilja	17 Materice	4 27. p. D. Barb.	7 38	4 12
Poned.	18 Očekiv. por.	5 Sava osv. †	7 38	4 13
Utorak	19 Nemesij	6 Nikolaj	7 39	4 13
Srida	20 Amon	7 Ambrosij b. †	7 39	4 14
Četvrt.	21 Toma ap.	8 Patapije pr. †	7 40	4 14
Petak	22 Zenon †	9 Začeće	7 40	4 15
Subota	23 Viktorija	10 Mina i dr. m.	7 40	4 16
51	IV. n. Adv. Ev.: Ivan propovida u pustinji. Luka 2.			
Nedilja	24 Oci. Badnji d.	11 Nedilja Praot.	7 40	4 17
Poned.	25 Božić	12 Spiridion č. †	7 41	4 18
Utorak	26 Stipan pr. m.	13 Eustatije i dr.	7 41	4 19
Srida	27 Ivan ap. i ev.	14 Tirso i dr. m.	7 42	4 20
Četvrt.	28 Nevina dič.	15 Elefterije m.	7 42	4 21
Petak	29 Toma b. muč.	16 Agej prorok	7 43	4 22
Subota	30 David kralj	17 Daniel pror.	7 43	4 23
52	Ev.: Simeon i Ana. Luka 2.			
Nedilja	31 Silvester p.	18 N. sv. Otaca	7 44	4 24

Prosinac

posvećen je malom Isusu. — Pripravljaj se na njegov dolazak svetim čeznućem priredi mu lip stan u svojem srcu, primi ga u sv. pričesti, učini njemu za ljubav koje dilo milosrdja, osobito zapuštenoj dci siročadi.

Misečne mine:

☉ Uštap 4. u 12 s. 23 m. posli podne.

☽ Trećak 11. u 5 s. 40 m. posli podne.

☿ Mladjak 18. u 1 s. 20 m. posli podne.

☽ Prvak 26. u 6 s. 53 m. u jutru.

Dan padne do 22. za 19 min, a do konca miseca naraste za 2 m. Dužina dana padne od 8 s. 57 m. na 8 s. 40 m.

Narodno gatanje.

Kakve su otačke kratre, tako je sve lito.

—
Nije zime
Dok Božić ne mine.

Stogodišnji gatalac.

1922.

*Mili Bože i Bogorodice,
 Šta dočeka ja pod sidu glavu!
 Sto sam čeko tolike godine,
 Sto sam čeko, ko ozeba' sunce,
 Da Rod mili, tišten, ne pogine,
 Već dočeka slobodu i slavu
 U slobodi nanovo rodi se:
 Dočekam sam. Ali:
 Samo što je zora zabelila,
 Mrak se diže i poče svićati:
 I moj Rode okusi slobode —
 Zaleti se crna Kob slavenska
 I pod kril'ma donese zla silna:
 Donese nam starog tlačitelja,
 Malog Ugra huda Kob dovukla
 Pa mi pandže u srce zadoda
 I kida ga u dvi pole, kruto;
 Polu baca Ugru pomamnome,
 On je muči kocem i konopcem;
 A pola mi u grudima osta,
 Tu se guši krvlju i suzama . . .
 Bajski trokut, Baranja otpade!
 Istina je, tu je otadžbina,
 Al mi brez njih sva mala, uzana:
 Mnogo nas je, al mi nije dosta,
 Njino misto — prazno kod ognjišta
 Brez njih tužim, ne godi mi ništa.*

*Nas je mnoga već čapa čapila,
 I Smrt često već čašu napila,
 Mordaviše Turci i Tatari,*

U garištu kuće i atari:
 Pa nas evo, sve do danas živih,
 Uzdrža nas Bog naš milostivi.
 Pa i sada, 'vako razdvojene,
 Neće Bog dat', da nam srce vene,
 Da nas Gospa dugo zalud čeka
 Na Vodici i na Judu lipom...
 Vratice Bog i Jud i Vodicu,
 Pa će Gospa vidit svoju dicu
 Zagrljenu prid njezinom slikom,
 A na krilu mekšem od dušeka.
 Ove muke, slobodnim dušama,
 Činiće se ko ružan san, nama.

*

Mili Rode, ti bi da ti kažem
 Kako ćeš, da srićan budeš, blažen,
 Da imadeš punu kuću svašta,
 Svim dobrima da te Bog nadari,
 Na duž njiva da s' pruže atari,
 Čoporove, stada i argele,
 Pod jevedrom volove debele,
 Da ti kola škriplju pod vozovi,
 Da tri dana vučeš vozenicu,
 Zoveš „bobat“ svu komšinsku dicu:
 Božje ime u pomoć zazovi,
 Plug ne štedi, već duboko puštaj,
 A motike iz rukuh nepuštaj,
 Pa ćeš tako: moleći, radeći
 Srićan biti i blagoslov steći.

Koji gazda bele ruke skrsti,
 I ne motri, gdi su čiji prsti,
 Da mu rade, a da ih nahrani:
 „Ko na vodi“ staće mu imanje,
 „Ko vrbov klin“ čvrsto mu je stanje.
 „Na kolju“ ga jutrom triba dizat',
 Ni računat neće, ni zapisat',

Kad što proda, novce nosi „Šeši“,
 Ko urečen uvik kod nje čeči,
 Sram pod noge, pa svoj obraz gazi,
 Dice, žene, nikoga ne pazi —
 Taj će brzo „svršen gazda“ biti:
 Il „put mesti“ ili se ubiti.
 Takav čovik jeste raspikuća
 Od takoga nema stvora hudja.

Koji radnik često zaviriva
 U mihanu, tu se „izmiriva“,
 Pa „nakićen“ idje svojoj kući,
 Misli putom: sad ću ženu tući,
 Jer ako ne — ona će benavit,
 Da od pića uzmem strogi zavrit...
 Žena čeka, kano ovca noža,
 „Strah' će dopast“ vrište dica množa,
 Ko zmaj ljuti on kuću razvija
 Iz njeg zloća sikće, kano zmija:
 Takav — il će svršit u jendeku,
 Il će na štap prosijački spasti
 I pod tudjim zidom mrtav pasti.

Udovice mlade i divojke,
 Koje vole „voditi kraljice“,
 Pa kad bābi osvitlaju lice
 One „neće da steku ko“...
 Udadu se, žalosna im majka,
 Al dužnosti materinske svete
 Krajče; vele: dosta jedno dete!
 „Svašta ima“ to, al sve mu manjka:
 Zakikano, „gospojinsko pile“...
 Take žene — s Bogom omražene —
 Ni uzeti, ni držat nemojte!

Mili Rode, što ti rekoh ovde:
 Mnogo je, al nije ni deseta...

Al mi ovo reći dužnost sveta ;
 Meni reći, tebi — poslušati,
 Stogodišnji Starac to pruža ti,
 Jer je ovo temelj sriće tvoje :
 Molitva i rad nek se ne dvoje.
 Taki mnogi, taki svi — tiše me :
 I tvoje će propivati ševe.

*

A sad evo, da ti kažem ovo :
 Meseć „vlada“ cilo lito novo
 Devetnajststo dvadeset i drugo
 Po starima poganskim knjigama
 Meseć mladi, četvrt i okrugô.
 A te knjige pišu svakojako
 I gataju ovako — onako.
 No, ja neću da te iz njih učim,
 — Jer su pune laži i sujeti —
 Već se trudim, sto godina mučim,
 Gledam zvizde, kako se namiste,
 Da znam : oće l' toplo bit, il hladno,
 Kiša, suša, snigovi, vetrovi,
 Da se znadeš za sve pripraviti
 Sve u vrime posle obaviti.

Zima će bit varava, nestalna :
 Sada stegne, da te srce zebe,
 Malo dana, ona se raskravi
 Pa u Sičnju — ko Ožujak pravi.
 Zato lako može biti štete,
 Izvara li pupoljke i cvjete.
 Proliće će rano da prispije
 Ali sunce jednako ne sije
 Već se krije često za oblake
 Pa će malo da' vrućine blage.
 Nego — tako eto zvizda piše —
 Hladne kiše i mećave više.
 Lito će se početi dugom sušom

Al će prispit duovske kišice
 Pa će svisli život osvižit se.
 Žetva će se kišama prikidat;
 Kanikula neće bit žestoka
 I debelci neće patit s toga.
 Jesen rana baniće ti naglo,
 Ne 'š ni os'tit, da j' lito izmaklo
 Al će ona smišiti se blago,
 Da sazrije sve i slast dobije
 Zemljodilac da žito posije.
 Po jeseni, kad nastupi zima,
 Neće biti Bog zna kako silna.

Mudro pazi, pa kraj s krajom svedi:
 Ječam čuvaj a pšenicu štedi:
 Jer od novca ovo više vredi,
 Ko nje ima, lako razgovara
 Ne rodi li nova: tu je stara!
 To ti kažem, znaj na po čemu si,
 Jer godina mož' lako omanit'
 Da ne prodješ kano bedni Rusi;
 Štedi, čuvaj, pa š' lako divanit.
 Ako l' imo dosta kukuruza,
 Zdrave svinje pametno uzhraniš:
 Gojiće se, biće ko capovi.

Biće dosta sina i otave
 Dobar gazda staraće se, ali,
 Da mišlinga, muhara ne fali!
 Krumpir: ako u vrime posadiš
 Okopaš ga, zagrneš, uradiš:
 Imaćeš šta i kopat i kupit
 Nećeš morat „s pijace“ ga kúpit.
 Isto tako kupus, grah i ripu
 Paradičku, peršin i papriku:
 Kopa često, u suši zaliva,
 Ko no oće da ima variva.

Vinogradi mnogo će patiti
 Kiša, hladno njima će hudit,
 Al gdi nema medju lozom drva
 Tu lozicu bolest ne sahrva!
 Već će biti zdravog, lipog roda.
 Jer nemož' bit i groždja i voća
 S jednog jarca dvi kože sadriti.
 Mnogi crv će načimati voće;
 Zato ko ga sačuvati oće
 Nek još sada skupi „spadanice“,
 I očisti od tog gada klice.
 Cvatati će trišnja, višnja, šljiva
 Ali mnoga biti će pušljiva,
 Orah šupljast, jabuka, crvljiva.
 Rana kruška biti će ko blato
 A kajsija biće obilato
 Ne naudi l' mećava im rana.

*

Sad si čuo šta gatalac veli
 Mnogo nada, gojnih i debelih...
 Al Bog dragi, koji svima vlada,
 Mož' ti dati dobra iznenada
 A što čekaš, može ti ne dati,
 Zato: moli i posla se lati!
 Drž se čvrsto onog što je tvoje.
 Mogućnici nek granice kroje:
 Ti ne traži kod pogače proje.
 Do godine, živ ako ostajem
 — Jer će tušta kapa ostat pustih —
 Ovaj pozdrav nek nam je na usti,
 Pri sastanku, ko sad s oproštajem:
 Hvaljen Isus, uvijek budi hvaljen!

Kralj Petar I. Karadjordjević.

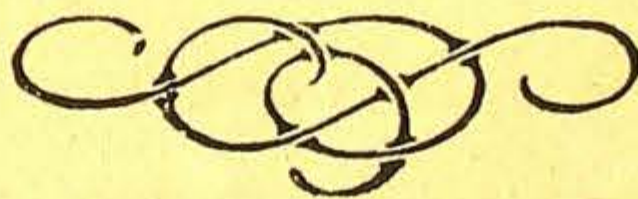
Prvi čovik u našoj državi, najstariji vladaoc u Evropi, Svitla Kruna Kralj Petar I. Karadjordjević ne živi više. Neumoljiva smrt, koja ne pita za časti i vlasti, pokosila mu je život. Nakon mnogo boli i patnje, jada i čemera, truda i rada leže na vičnji počinak, da dočeka dolazak Pravednoga koji će svima suditi po dilima njihovim.

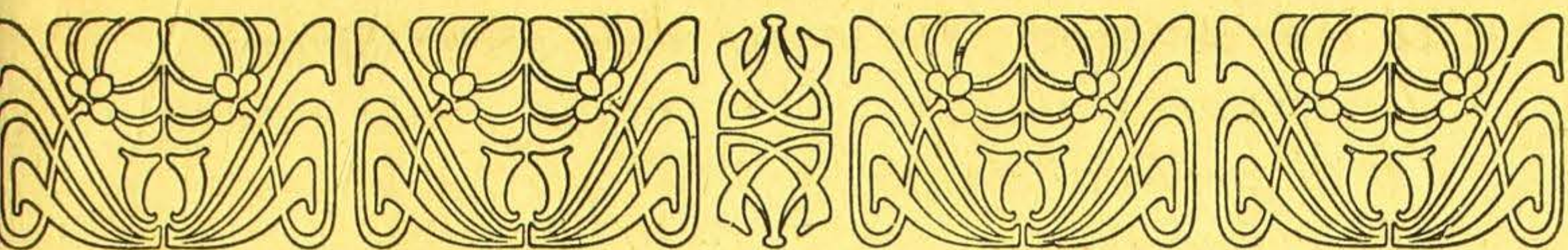
Kralj Petar ne živi više, ali živi i živit će za vazda medju nama, njegovo slavno i veliko dilo, naša Jugoslavija, kojim je stekao neprolaznu slavu i zasluge.

Dne 16. kolovoza u pola 6 sati preminulo je Njegovo Veličanstvo *Kralj Petar I. Karadjordjević*. Već zadnja dva dana dalo se naslućivati, iz izvištaja ličnika, da se kraljevo stanje pogoršalo i da se približuju zadnji časovi. Bolovao je od upale pluća, koju bolest staračka narav nije mogla da savlada, te joj je morao podleći.

Kralj Petar rođen je od oca kneza Aleksandra i majke knjeginje Perside 12. srpnja 1844. u Beogradu, oženio se 1883. knjeginjom Zorkom, kćerkom crnogorskog kralja, izabran za kralja Srbije 1903. a okrunjen 1904. god. Prvog prosinca 1918. god. po milosti Božjoj i volji narodnoj proglašen kraljem Srba, Hrvata i Slovenaca.

Njegov je život bio težak, ali mu je životopis tim lakše opisati: vičita borba za slobodu troimenog naroda. Vidimo ga u bosanskom ustanku 1876., u balkanskom ratu 1912-13. i napokon u svitskom ratu 1914-1918. svugdi naprid za slobodu Srba, Hrvata i Slovenaca. Zato slava, vična slava *kralju Petru I.* i pokoj mu vičnji.

Subotico bijela...

*Subotico bijela
Naša kruno slavna,
Bunjevačkog roda
Diko starodavna.*

*Subotico bijela
Bunjevačka slavo,
Ja sam od ditinstva
Tebe obožavo!*

*Spomenica ti si
Naših starih jada,
A kolivka sada
Bunjevačkih nada.*

*Trpila si dosta
U vrimena stara
Od Turčina grdna
Kleta gospodara.*

*Trpila si dosta
Ali nisi pala,
Biljeg bunjevački
Virno s' zadržala.*

*Turčin nije mogo
Tebe poturčiti,
Narodno svetište
Uvik ćeš nam biti!*

*Narodno svetište
I žarko ognjište,
Koje protivnici
Žele da unište.*

*Ali Subotica
Ponosita stoji,
Ima još u krilu
Branioca svoji.*

*Ponosita stoji
Cvate vazda bolje,
Uplašila s' nije
Protivničke volje.*

*Subotico bijela
Ko te ne bi štovo
I vrline tvoje
U zvizdice kovo.*

*U tebi se zbori
Bunjevački glasno,
Tu s' poštivat znade
Naše ime časno.*

*Bunjevački momci,
Bunjevačke snaše
I divojke mlade
Krasotice naše:*

*Tu igraju kolo;
A tambure zveče,
Prilikuju gajde,
A pismice ječe.*

*Čelik-Bunjevaca
Svuda na sve srane,
Narodnoga stabla
Tu s' zelene grane!*

*Subotico bijela
Od srca te štujem
I zasluge tvoje
U zvizdice kujem.*

*U tvojemu krilu
Izdajica nije,
Svakog sina tvoga
Žarko-ljubav grije.*

*Oni virno brane
Tvoja sveta prava,
A mi im kličemo:
Slava, vična slava!*

*Subotico bijela
Ti imadeš svega
U tvojemu krilu
Dara Božijega.*

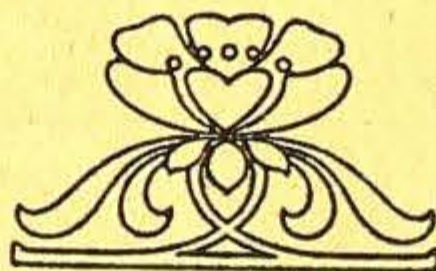
*Imaš svojih njiva
Bogatih salaša,
Svud stanuje Bože
Bunjevština naša.*

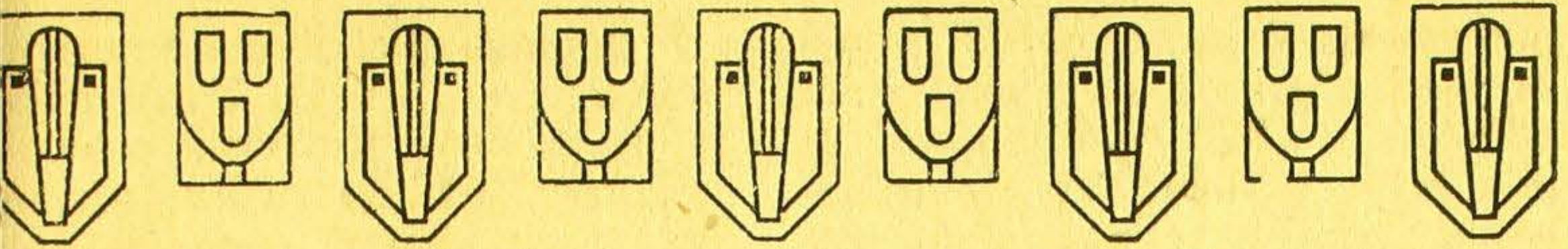
*Imaš svoje krasne,
Plodne vinograde;
Veseli i mirno
Svud Bunjevci rade!*

*Ao, Bože dragi!
Tu će biti sreće,
Tu Bunjevac nikad
Izginuti ne će.*

*Subotico bijela
Alaj si mi mila,
Budi rodu mome
Što si do sad bila!*

MIROLJUB.

BUNJEVAČKI I ŠOKAČKI POKRET.

Oslobodjenjem i pripojenjem Vojvodine k Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca došao je nacionalni život vojvodjanskog rimokatoličkog stanovništva do novog razvoja. Za vrijeme austrijskog vladovanja sastojao je u agitaciji za rodoljublje, u prosvjetljivanju naroda za ljubav svojega materinje jezika, za medjusobnu slogu: u radu za svoj opstanak. Da bi imali u svom rodoljubivom radu slobodnije ruke, zadržavali smo svoj pokrajinski naziv: Bunjevac i Šokac. Istom vjerom, prosvjetom srcem bili smo za Hrvate, u svakdanjem, i više u javnom, životu miješali smo se sa Srbima; ma da bi se radije nazivali „Hrvat“-ima nego „Srbi“-ma, smatrali smo celishodnije za svoje okolnosti zadržati svoj starodavni naziv „Bunjevac“ i „Šokac“.

Ogrankom novog sunca opet se nijesmo htjeli miješati u mnogojetni spor Hrvata i Srba, te smo nastojali ostati idejalni Jugoslaveni, koji bi razvojem jugoslavenske misli unišli u narodno i državno jedinstvo bez zamjerke ma ijednoj strani.

Kada su se misli Wilsonove o samoodređenju naroda raširile i našle neustrašivih borioca, nijesu ostali ni Bunjevci ni Šokci bez upliva njihovog. U dva središta, u Subotici i Somboru okupljao se narod i zahtivao je svoja prava.

U Somboru nijesu stupili odmah g. 1918. aktivno u nov državni život, a ovo rezervirano stanovište Bunjevaca nastojala je uprava grada i županije izrabiti za svoje plemenske interese, te je i grad i županiju tako uredila, kano da Bunjevci i Šokci ne bi ni bili jugoslavenski narod. A ova grješka imala je svojih žalosnih posljedica: rodila je nezadovoljstvo, kao što su to somborski i županijski Bunjevci i Šokci pri izborima dosta glasno pokazali.

Ishodište i žarište narodnog života Bunjevaca i Šokaca bijaše vazda i jest sada: Subotica. Kada se svršetkom g. 1918. počela raspadati Austrougarska, prirodno je bilo, da se rodoljublje i narodna svijest u Subotici usplamtela najvećma. Prošli su prvi nemirni dani studena, austrougarska vojska je položila oružje i vratila se sa ratišta. Svugdje se slavilo pravo samoodređenja, osnivala su se narodna vijeća.

U Subotici 10. studena se osnovalo naše narodno vijeće. Naša omladina živo se trudila, da ova manifestacija što sjajnije ispane. U nedjelju izjutra skupiše se kod „Pučke Kasine“ i pod hrvatskom trobojnicom se krenuše ogromna povorka ispid varoške kuće u „Hungariju“, gdje se održao veliki zbor, osnovalo se narodno vijeće. Velika skupština zahtivala je za

bunjevačko-šokački narod pravo samoodredjenja i po ovom pravu odlučila je svoju sudbinu, da se priključuje k Jugoslaviji. Iz „Hungarije“ odnesu veliku svilenu zastavu, što ju poklonio štovani trgovac Veco Vidaković, na varošku kuću i izlože ju na varoškom tornju.

Lepršala se *hrvatska trobojnica* na gradskoj kući, u varoši je zavladała grobna tišina, jer je austro-ugarska vojska još u Subotici boravila, al izgubila je svoju moralnu snagu pa protiv ovog pokreta nije ništa počela.

Zatim tri dana posli unidie u Suboticu srpska vojska, koja je došla, da narodno ujedinjenje obrani i osigura. Na večer skupe se vodje te u bratskoj ljubavi proslave ovaj čuven dan u našem narodnom životu.

Bratska ljubav i sloga bila je nepomućena; Bunjevci su ušli u narodno jedinstvo bez rezerve, opojeni radošću oslobodjenja krenuše se u zajedničku Jugoslaviju onim oduševljenjem, kojim su bili ushićeni svi pravi Jugoslaveni, Hrvati, i Slovenci.

Al kod turske vojske za janjičarima dolazio je i velik broj pljačkaša, pa ako se vojska neprigovorno vladala, ovi su zadnji ostavili žalosnih uspomena. Prema vojski i dandanas najveće štovanje vlada u Subotici: na dan oglašenja mirovnog ugovora vojsku su pred crkvom cvijećem dočekali, na njihove drugarske večeri je odilazila bunjevačka inteligencija. Al se je u Suboticu i u županijsku upravu naturalo previše nadošlica, koji su prije rata sumnjive uloge igrali, il su u svom mjestu malo važnosti imali, a ovdje ustaju kao suci vrhu živih i mrtvih. Smatrali su se pozvanim, da prosvjetljuju naš narod,

a da bi mogli doći do mase naroda napadali su prvake bunjevačke koji su za svoje slavenske osjećaje progonjeni bili, da su kao separatiste, protudržavni elementi, koje treba ubiti, objesiti il preko granice baciti, i koje treba izgoniti iz svojih služba. U ime svoje plemenske prevlasti presiljivali su ćirilicu u predjelu gde stanuju katolici, od kojih ni 95 po sto ne razumiju ta slova. Nadzor školski i županijsku upravu su učinili privilegijom, za svoje pleme. A najveća je pogrješka bila, što ovi krugovi ne znaju odvojiti pojam vjere od narodnosti te shvaćaju narodno jedinstvo, da mora biti i vjersko jedinstvo. Pisalo se očito o ujedinjenju vjera, proti Vatikana kao neprijatelja slavenstva, o neshodnosti latinskog obreda, došla je zabrana vjeronauke po školama, te se u narodu porodila misao, da se tu sprema velika apostazija od katolicizma. To je sve doprinijelo tom, da je bratska sloga i ljubav ohladnila te se počelo društveno odvajanje. Medutim spremale su se *priprave za izbore*, i demokratska i radikalna stranka nastojala je tražiti oslonac za svoju izbornu listu med Bunjevcima i Šokcima. A mentalitet Bunjevaca i Šokaca već nije bio prikladan za sudjelovanje.

Svaki Bunjevac i Šokac ponosno je pomišljao na to, da je on sačuvao gornju Bačku za slavenstvo a sada je vidio pravac u politici, koji ide za tim, da ga sa rodjene grude izguraju, a plemenske i lične obrane nijesu našli ni u radikalnoj ni u demokratskoj stranki, nego su se počeli obazirati, otkuda bi dobili pomoći proti najezde „kuferasa“ kako već narod naziva nadošlice. Većina naroda je bila za „Pučku Stranku“, a nikoji od

Inteligencije imali su veze sa „Hrvatskom Zajednicom“. A da nebi nastupio razdor, suglasni su bili tom, da za sad ne će ići ni u jednu od one dvije partije, nego će ostati u zajednici. Predložen naziv: „Vojvodjanska Hrvatska Stranka“ nije primljen, da ne potane i Vojvodina teritorijom plebenačkog spora; najbolje se svidilo, da se samostalno organizujemo. Svejednako je živila u svim nama nada u budućnost jugoslavenstva i smo se odlučili, da ostanemo na dosadašnjem stanovištu i prema Srbima i prema Hrvatima. Nismo htjeli zamjeriti ni jednom plebenu. Mi ostajemo Bunjevci i u pokci, dok ne pristane i Beograd i Zagreb, da budemo svi Jugoslaveni. Ovo naše domoljubivo nastojanje krivo su shvatili u Beogradu. Tako su ga tumačili, kako da mi želimo postati četvrto pleme Jugoslaviji, i da valjda kanimo i sebi zasebnu republiku podići. Otud je došao onaj žalostan ispad ministarpredsjednika Vesnića: „Ako se Bunjevcima ne dopada, neka idu natrag pod Madjarsku.“

Počima u ljetu g. 1920. naša organizacija. Pokrenuće subotičkih „Novina“, po salaših obdržani borovi bili su počeci našeg organizovanja: javni zbor za katoličku štampu doneo je 2000 pretplatnika a razne novine; a veliko protestno poslanstvo u Beograd zbog vjeronauke pokazivalo je vjersku napatost Bunjevaca.

Organizacija Bunjevaca i Šokaca koju su g. Blaško Rajić i g. Marjan Matić još g. 1919. pod imenom „Narodno Udruženje“, zasnovali, nastavila se u gospodarskom, prosvjetnom i političkom pravcu, da se zastupaju trostruki interesi Bačke i Baranje.

30. aug. 1920. osnovalo se „Prosvjetno Društvo, Neven“ koje za sad u Subotici pravac daje društvenom životu Bunjevaca. Prosvjetna sijela rado pohadjaju Bunjevci. Kao znamenito prosvjetno veče ističemo Strosmajerovo veče u spomen Miroljuba, i Zrinjsko-Frankopansku Slavu. Sudjeluje kao sekcija „Pjevačko Društvo Neven“, koje na visokom stepenu drži zborovodja. Ovo društvo postalo je centar narodnog prosvjetlivanja. Posli se u Subotici osnovala „Matica“ za iste svrhe, al ni jedan Bunjevac nije bio prisutan te je s otim ovo društvo postalo stranska institucija.

4. rujna osnovalo se i gospodarsko društvo pod imenom „Udruženje Zemljoposjednika“, koje veliku zadaću ima pred sobom, da obrani od opljačkanja atar, da zaštiti interese zemljoposjednika i njegovih radenika. Broj članova podigao se za mjesec dana do 1500; razdor, što su ga subotički bunjevački radikali pod krinkom zemljodilske kasine htjeli u ovom društvu učiniti, minuo je a udruženje ovo osnaženo stupa u krjepost jeseni g. 1921. Samostalno želi djelovati, i nije se primilo, da bude podružnica ni Osječke ni Novosadske gospodarske zadruge.

Naposlijetku se osnovala politička organizacija pod imenom: „Bunjevačko-Šokačka Stranka.“ Glavne tačke programa su bile: Autonomija, školsko uredjenje, ravnopravnost i zaštita gospodarskih interesa.

„Kršćansko i narodno Udruženje“ sazvalo je na 10. listopada „Bunjevačko-Šokački Sabor“, da cio narod uzme na znanje ovo trostruko organizovanje. Akademikari zavedeni nastojali su zapriječiti javni zbor, i ovo njihovo

izazovno vladanje veliko je ogorčenje izvelo u narodu. Javno su naglasivali, da sad vide, da je deklamacija o bratskoj slogi i o iskrenom jedinstvu iskreno se shvaćala samo od naše strane, i kad nam ne dadu ostati Bunjevci i Šokci a mi ćemo otići u Hrvate. „Neven“ poručuje: „Nek prime na znanje g. Toša i svi Srbi, da ćemo mi Bunjevci prija postati Hrvati nego Srbi.“ A subotičke „Novine“ počimaju članak: „Mi Hrvati...“ Tako je kratkovidna politika „prečana“ bacila i nas u valove spora Hrvata i Srba.

Ovaj duhovni rascjep povećala je nesretna *podjela vlasti* u Subotici. Radikali su našli jednog Bunjevca, koji se je primio žalosne uloge, da rascjepka Bunjevce i odnese u radikale. Al osim nekoliko zagriženih kotličara ovi događaji su sabili sve nas u jedno stado kao ovce, kad osjećaju, da se oluja približuje. A početak oluje se pokazao s otim, da su gradonačelnika g. Vranju Sudarevića „smenili“. Tim je državna vlast došla u ruke demokrata i radikala, koji su se uzdali da će šaku Bunjevaca na laki način skršiti.

U ovom duševnom raspoloženju se vršila *kortešacija*, a da to nije išlo u znaku sloge, svatko će se lako osvjedočiti, ako pročita one bezobrazne bljuvatine i laži, koje su radikali o bunjevačkim prvacima oštampali i na dan izbora širili. Ipak je bunjevačko-šokačka stranka dobila četiri poslanika tri u subotičkom okrugu i to: gg. dr. Vranju Sudarevića, Blaška Rajića, dr. Stjepana Vojnić Tunića, a u somborskom okrugu jednog, g. Ivana Evetovića. Sokačka sela istrajna su bila s bunjevačkim gradovima.

Posli izbora nije nastupila poli-

tika pomirenja nego *daljne osvete*. Kod subotičke uprave gg. dr. Josu Prčić podgradonačelnika, dr. Mirka Ivković Ivandekić nadodvjetnika Timu Vojnić Tunić gospodarskog senatora, Matiju Išpanović školskog direktora, Andriju Mazić potkapetana sve ukazne činovnike s otom izjavom su otpustili iz službe jer su bili članovi „bunjevačko-šokačke stranke.“ Došla je ista sudbina i na manje zvaničnike na gradsko predstavništvo, a na posljetku i na učitelje. Ova glupava politika „prečana“ nije dovela do uspiha, „bunjevački-šokački pokret“ osnažio se. Mi ne imamo protudržavnih tendencija, nas su okolnosti dovele do iste orijentacije, koje se sada Hrvati drže. A *ispravnost* ove naše politike danomice se sve većma očituje. To želimo javno ustanoviti. Evo godinu dana je prošlo od izbora poslije donošanja ustava javljaju se novi konturi našeg državnog života. A to je borba za ravnopravnost svih pokrajina i plemena u Jugoslaviji. Mi smo odmah na početku pristali za onu politiku koja vodi k pomirenju duhova, po kojoj će sva plemena biti zadovoljna i moći će svoje sile potpuno razviti za podizanje, blagostanje nove otadžbine i njezinih sinova. Nijesmo se priključili ni radikalima ni demokratima, i poslije godinu dana možemo ustanoviti, da je ovaj put sretno pogodjen.

Da smo se raskidali med ove dvije srpske stranke, Hrvati bi pravom rekli: „Bunjevci i Šokci su sami otišli u Srbe, njihova je sudbina zapečaćena.“ I tako nas više nebi niko spominjao niti bi nas branio: nestalo bi nas.

A nekoji srpski pisci vijekom su baš to naglasivali, da smo ma

Srbi katoličke vjere, koje je austrijska nasilna politika odnela u kršćane katolike, te bi smatrali opravdanim vladino nasilno postupanje u školama i nastojanje, da pridjemo u pravoslavlje. Cijele anjske godine su naglasivali da smo jedan narod pa zato treba, prinijeti naše učitelje i činovnike u Macedoniju a njihove donijeti u Bačku. Agrarnom reformom su tražili, da se i narod izmijeni.

Proti ove dvostruke namjere smo htjeli prosvjedovati, te smo primorani bili napose plemenskim obilježjem grupisati se i svoje pravo za opstanak naglasivati te svoje kulturne, vjerske, plemenske i gospodarske interese na ovaj način obraniti.

Završetak. Mi smo iskreni i istiniti prijatelji jedinstva i sloge, al na temelju ravnopravnosti. Naš narod je shvatio i odobrio naše nastojanje, a mi smo u ovom članku naveli stvarne uzroke našega istupa, da nas razume i oni, koji se dobrohotno i predvidno staraju za narodnu budućnost u Vojvodini. Uvidjeti moraju, da smo mi državotvorni element u Bačkoj, i da mi nijesmo ni separatiste ni protudržavni ni madjaroni. Mi smo ogranak jugoslavenskog naroda, jedni po jeziku sa Srbima, isti po kulturi sa Hrvatima. Ako je pak jezik jedan taj isti za sve nas, u daljnjem sporu odlučit će kulturni interesi.

On uskrsnu, kako reče . . .

— *Miroljub.* —

*On uskrsnu, kako reče,
Iz trodnevnog groba svoga ;
Na utjehu, na veselje,
Čovječanstva žalosnoga.*

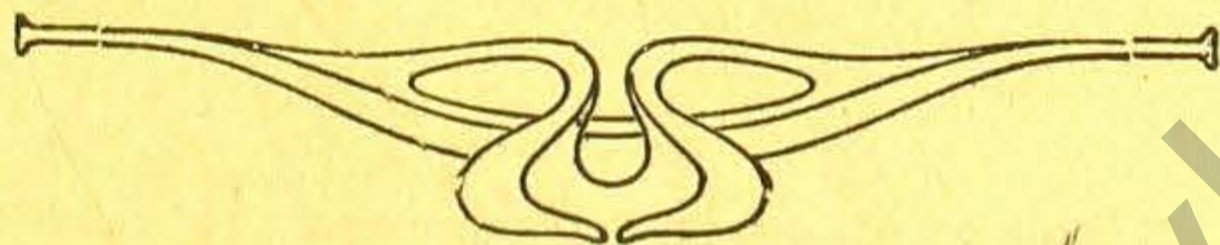
*On uskrsnu, kako reče,
Da nam griješne duše spasi;
Alleluja, alleluja !
Veseli se čuju glasi.*

*On uskrsnu, kako reče,
Iz svog groba svojom moći;
A kršćanstvu sunce grane
Iza duge, tavnne noći.*

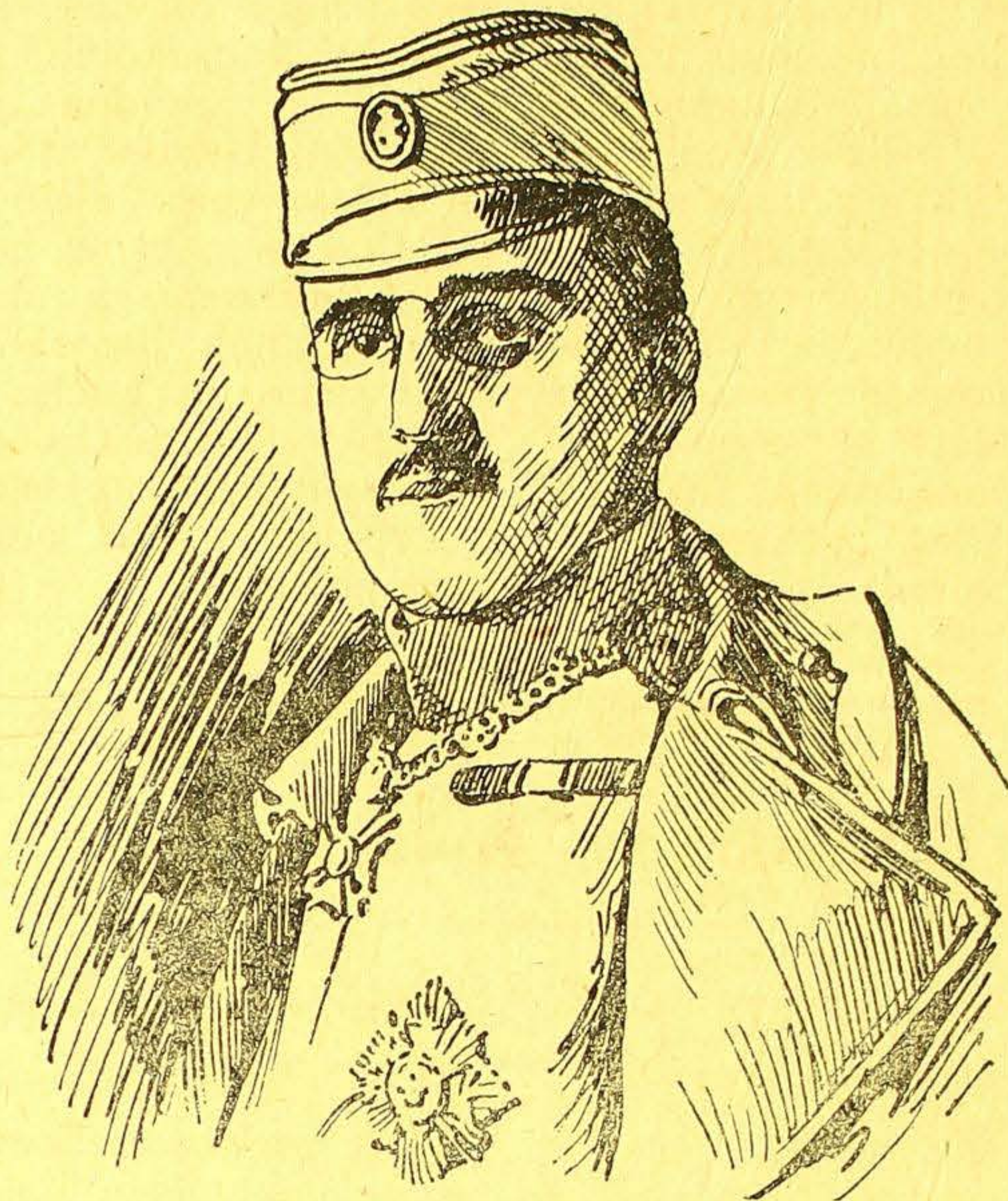
*Spomen Tvoga uskrsnuća
Mi slavimo Božji Sine !
Al sa vrućom molbom, željom,
Da i drugo skoro sine !*

*Moga roda slava stara
Još u starom grobu leži ;
A nepravda, kleta zloba.
Na njemu još kamen teži.*

*Odvali ga Gospodine !
Moj Te narod moli vruće :
Nek osvane željkovano
Ovo drugo uskrsnuće.*

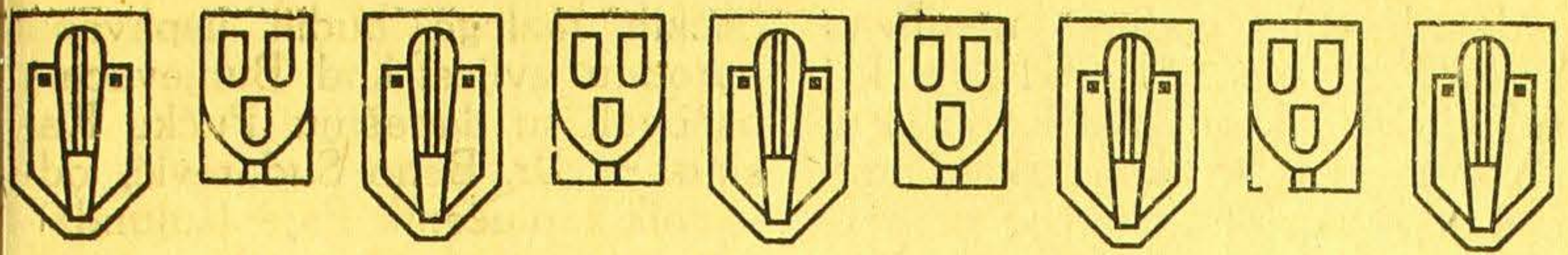
Novi kralj Aleksandar I.

Nakon smrti Njeg. Vel. kralja Petra I., stupa na prijesto, kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, njegov mlađji sin *Aleksandar*. Rodjen je 17. prosinca 1888. na Cetinju. Vršio je kraljevsku vlast od 24. lipnja 1914. god. Stupio na prijesto S. H. S. 16. kolovoza 1921. Položio zakletvu na Ustav i preuzeo vlast 6. studenoga 1921. god.

Njegovo Veličanstvo novi kralj Aleksandar I. posjetilo je, pred dvije godine, i nas Bunjevce. Njegovo je iskreno jugoslavenstvo poznato širom domaje, te ima velike nade da će on naći načina da zavadjenu braću pomiri i zadovolji uvrijedjeni hrvatski (bunjevački) i slovenački narod.

U to ime živio novi kralj Aleksandar I.!

Spomen-večer A. Evetovića Miroljuba.

(27. III. 1921. Prigodno slovo držao: Gromović.)

Poštovane sestre i draga braćo!

Danas smo se evo sastali, da se sjetimo jednoga zaslužnoga sina bunjevačke majke. Sastali smo se, da se sjetimo jednoga našega rodoljuba pokojnika, koji je proslavio plemensko ime bunjevačko po svom slavenskom jugu, napose u hrvatskom narodu. Sastali smo se, da ponovimo njegovu uspomenu, a da tom uspomenom pokrijepimo naš duh. Narod, koji slavi svoje zaslužne sinove, najdostojnije nagradjuje rad njihov i ovjekovječuje im uspomenu bez sagrađenja sjajna spomenika. Taj narod ne će propasti. Preradović veli: Rod bo, koji mrtve štuje, na prošlosti budućnost si snuje.

Mi Bunjevci u našoj narodnoj povijesti malo utješena nalazimo. Jer naši pradjedovi prije 250 god. otcijepljeni od svoga naroda, iz narodne kolijevke Bosne ponosne dodjoše u ove krajeve, gde su našli doduše plodne njive i zelene livade, al medju tuđim narodnostima izgubiše svoj narodni život, ne živili su bez narodne svijesti, bez svojih knjiga i škola, bez narodne kulture. Jedina im narodna knjiga bi dozvoljena, a to je molitvenik. Jedino narodno pridavanje bi slobodno pohadjati, a to biše sveta propovjed. To nam je sačuvalo naš milozvučni jezik od totalne propasti. Nije onda čudo, što

malo imamo u našoj prošlosti zaslužnih sinova, koji su svoj narod ljubili i prosvjetljivali, u njemu narodnu svijest budili.

Ali ipak imamo nekoliko, neka mi je ovom prigodom dozvoljeno njihova imena nabrojiti.

Najveći je narodni dobročinitelj biskup Ivan Antunović. On se može zvati ocem, učiteljem, preporoditeljem, zaštitnikom Bunjevaca-Šokaca. Živom je riječju i bijelom knjigom poučavao svoj narod. Izdavao je pučke novine: Bunjevačku i Šokačku Vilu, pisao je nabožne i poučne knjige, na broj jedno desetak, medju njima napisao je i izdao jedno ogromno djelo kao misna knjiga pod naslovom: Bog s čovjekom na zemlji. Znatan dio svojega lijepoga dohotka potrošio je na prosvjetu svoga roda.

Posle Antunovića najzaslužniji je Pajo Kujundžić, koji je u najtežim okolnostima, kada su se Bunjevci gomilom počeli pomadžarivati, preko 30 godina, do poslijetke gotovo osamljen, odvažno branio i zagovarao bunjevačku riječ u javnosti, u školama i uredima.

Zaslužni su sinovi još Vranje Vujković Lamić, koji je sa Bodolskijem kantorom sastavio najstariji bunjevački molitvenik: Duhovnu Manu. — Novinar Karlo Milodanović, koji je prošlog stoljeća

sedamdesetih godina uredjivao tjednik: Subotički Glasnik i šaljivi list: Mesečnu kroniku. Poginuo je u srpsko-turskom ratu. Josica Jukić Manić bio je najbolji pjesnik, koji je pjevao u Antunovićevoj Vili. — Ambrozija Boza Šarčević jednomišljenik Antunovićev, koji je bio jednog doba s Antunovićem, sastavljao je rječnike i pisao brošure, letake za svoj rod. Vijekom je prorokovao o budućoj Jugoslaviji. — Šime Ivić kao prost čovjek mnogo je doprineo, da se narod oduševljavao za svoj maternji jezik svojim pučkim pjesmama. — Nikola Kujundžić umro je u Bajmaku kao dekan-župnik, a sahranjen je u Subotici. Poslije Miroljuba on je bio najbolji pjesnik i kod naroda je omiljen sa svojim pjesmama. U Nevenu i Danici uspješno je budio narodnu svijest. On je napisao onu milu pjesmu:

*Kolo igra tamburica svira . . .
Nek se gori a i doli znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade.*

— Stipe Mukić slijepac-kantor u franjevačkoj crkvi sastavio je i preveo više lijepih crkvenih i svjetovnih pjesama. — Krunoslav Grgić, ratar sastavio je i danas najdraži molitvenik štovatelja Majke Božje: Živu Ružicu. Pisao je mnogo u Nevenu i Danici. — Bariša Matković bivši župnik u Bajmaku vatreno je branio bunjevštinu u društvenom životu. Pisao je u Neven i ostavio zakladu od 2000 forinata za bunjevačku djecu, koja pohađaju gimnaziju. — Ivan Palić, bivši župnik u Monoštoru, sastavio je katekizam na hrvatsko-bunjevačkom jeziku. — Spomena su dostojni Ago i Lazo Mamužić odvjetnici, koji su iz po-

litičkih razloga budili uspavanu narodnu svijest kod Bunjevaca i osnovali su današnju Pučku Kasinu. — Dr. Beno Sudarević, odvjetnik kao učenik Paje Kujundžića proljevao je svoju krv u jednom dvoboju za uvrijedjeni ponos Bunjevaca. A na vječitu žalost zaglavio je u minulom svjetskom ratu.

Svi su ovi otvoreno ispovijedali, da je bunjevačko-šokački jezik jedan sa hrvatskim i srpskim, pa svi su — doduše malom nadom — u duši vruće želili sjedinjenje svih Jugoslavena.

Danas u ime Prosvjetnog Društva Nevena hoćemo, da odužimo blagoj napomeni našega neprežaljenoga France Ante Evetovića Miroljuba, čije su rodoljubive pjesme krasile naš list Neven, koji je svojim pjesmama proslavio naše plemensko ime po čitavom slavenskom jugu, koji je dočekao sjedinjenje Jugoslavena, al u narodnom jedinstvu nije mogao uživati. Kako Mojsija ugleda obećanu zemlju, al nije mogao u nju unići, tako i naš Miroljub ugleda i dočeka ujedinjenje Jugoslavena al ne bi mu dozvoljeno dočekati, da vidi svoju domovinu na ustavnom temelju sredjenu, bratski složnu, sretnu i blaženu. Tekuće godine 24. veljače prije podne u 10. sati nakon duge i teške bolesti, od raka u želucu, providjen samrtnim svetim otajstvima u Valpovu blago u Gospodinu usnuo, u 55. godini života svoga, duboko ražalostio svoju rodbinu, ucivilio svoje duhovno stado, u crno zavijuć svoje pleme hrvatsko-bunjevačko, koje je toliko strastveno ljubio.

Pokojnik se rodio 12. lipnja, g. 1862. u subotičkom komšiluku u Bačaljmašu od čestitih bunjevač-

kih roditelja. Otac mu bio Dano Evetović Grujin, negda vjerni do- glavnik plemenitaša Rudića, vlastele Aljmaškog; a mati mu se zvala Emerka Antunović, tako je po ma- teri bio u rodstvu sa velikanom bunjevačkim biskupom Ivanom Antunovićem. Bilo je njih 6 braća po imenu: Lovro, Antun, Mijo, Ivan, Franco, Doko i jedina sestra Kata. Od ovih Ivan je bački župnik i prepozit, narodni poslanik, on nam je javio žalosnu vijest o smrti pokojnika. A profesor g. Matija Evetović, naš prijatelj, član Pro- svjetnog Društva Nevena kaje u pokojniku svoga strica.

Na krštenju dobi ime Franjo, obitelj ga obično Francom nazi- vala. Osnovne škole svršio u rodnom mjestu, a gimnaziju je pohađao u Kaloči kod Isusovaca od kuće velikog rodoljuba, biskupa Antu- novića, kao svoga po materi ro- djaka. Kanda ga danas vidim kao masita, lijepa, otvorena čela i ve- lele čudi mladića, kada nam je u tlericima u sjemenište donošao od Antunovića hrvatske novine: Ob- or, Vijenac, Kuhačeve popijevke. U kući Antunovićevoj je već za jetinstva naučio svoj rod ljubiti svijestan je bio svoje slavenske acije. Madžarski d'aci zato su ga vjek porugljivo „bunjo“ nazivali. Antunović mu uspiri ujedno u rcu zvanje za franjevački red, koji je Antunović na veliko cijenio.

Kad je svršio šesti razred u gim- naziji g. 1880. stupa u franjevački red Kapistranske Provincije i tamo zamjeni krsno ime sa redovničkim „Antun“ koje je zadržao i onda, kada je pristupio u svjetovne sve- enike. U franjevački red ga primi, a molbu rođjaka Antunovića, za nda provincijal ugledni otac Ivo odić, stric eksprovincijala Rafe

Rodića. Godinu novicijata proveo je u Beču, gdje je uz regule sv. Franje potpuno naučio njemački jezik. Zatim je svršio filozofiju jedne godine u Vukovaru, a druge u Dunaföldvaru. Poslije je prešao u Baju, da svršio bogoslovske na- uke. Godine 1886. svršiv svoje nauke s odlikom, zaredjen je za svećenika; prvu sv. misu prikazao je Gospodinu u svom rodnom mjestu i odmah radi svojih za- mjernih sposobnosti bude od svojih starješina imenovan lektorom filo- zofije u Dunaföldvaru. Godine 1888. postade u Baji lektorom crkvene povijesti i crkvenoga pra- va te u tom svojstvu ostane do g. 1897. Te godine postane guardija- nom u Baji.

Medjutim je pokrenuta reforma franjevačkoga reda, kojom prigo- dom dozvoljeno bi od svete sto- lice svakom članu reda, koji se ne prima reforme prijeći medju svje- tovne svećenike. Pokojnik se po- služi dozvolom sv. stolice te god. 1899. primljen bi od pečujskog biskupa Hettyey Samuela u kler pečujske biskupije. Onde je trebalo opet početi na najnižem stepenu. Postao je kapelan on, koji je već bio guardijan, u Egeragu, zatim u Valpovu. U Egeragu uz bok učena, francuskom jeziku vješta princi- pala, za svojih slobodnih časi, marljivo je učio francuski jezik. U Valpovu upozna se sa grof Normanom, koji obljudi simpatična, pristala i lijepo izobražena sveće- nika te po njemu nabrzo postane župnikom najpre u Veliškovcima, gdje je za njegova župnikovanja grof dao sagraditi novu crkvu, za- tim u Harkanovcima, napokon g. 1912. u Valpovu. Kad je dobio prezentu od patrona grof Normana za župu veliškovačku, ovaj ga

preporučiti pečujskom biskupu kao valjana svećenika i hrvatskog pjesnika. Ovu je prezentu naš pokojnik osobno odneo svomu natpastiru. Biskup ga ovom prigodom svesrdno primi i pozove ga na objed. Kod objeda bilo je više gostiju, naravno Madžara. Živano se razgovaralo o svačemu, najednput biskup polak šaljivo usklikne: Urak nem is tudják, hogy társaságunkban van egy horvát költő! Evetović papomat a kegyura ugy prezentálta mint jó papot és jeles horvát költőt. Az Isten éltesse! Na što su se svi prisutni kucnuli čašama i pili u zdravlje novoga župnika i hrvatskog pjesnika.

Trinaest godina je proveo pokojni Evetović kao redovnik pater u samostanu; a dvadeset godina u duhovnoj pastvi. Kao čovjek bio je blage, miroljubive ćudi, simpatična pojava. Ko je jedanput imao š njim posla, odmah ga je obljubio. Kao svećenik bio je skroz ražaren sv. vjerom Kristovom, al u vršenju svoje svete dužnosti uvijek se držao zlatnog srednjeg puta, niti je spao do laksizma niti je pretjerivao u rigorizmu. Zato u društvenom životu nije imao neprijatelja. Kao profer u franjevačkom redu odgajio je čitave generacije, a poslije kao župnik stado je svoje svim žarom srca svoga ljubio i neumorno se trudio za njegovu vječitu i vremenitu dobrobit.

Bio je žarki i iskreni hrvatski rodoljub, radovao se ovakom napretku svoga naroda, za koji je i sam neumorno radio, a žalostio se njegovom stradanju. Vijekom je zagovarao proti Madžarima jedinstvo Bunjevaca i Hrvata. Zato kad mu provincijal Madžar htio dokazivati, da je on madžar, jer se u

Madžarskoj rodio, naš Miroljub mu lakonično odvrati: Istina — oče — da sam se u Madžarskoj rodio, al to se samo slučajno desi. Pa mogao sam se roditi i u Njemačkoj ili Francuskoj, al i onda bih Hrvat bio i tijelom i dušom. Lijepo ga i zgodno karakterisao naš Neven prigodom smrti njegove, kada je pisao o njemu: „Prema višima bio je ponosit, prema sirotinji blag i vazda otvorene ruke“.

Pokojni naš Miroljub bavio se i lijepom knjigom hrvatskom. Kao pučki pjesnik stekao je dobro ime u narodu.

Godine 1909. doneo je Glas Matice Hrvatske iz pera g. Rudolfa Magjera veoma pohvalnu ocjenu o radu Miroljubovom. Iz te radnje izpisujemo ovde što se odnaša na književni rad Miroljubov.

Još kao mladiću bogoslovu, članu zbora franjevačke duhovne mladeži počne se u njemu buditi pjesnička žica i evo ga kao bogoslova među prvima, pod imenom Miroljub, koji svojim pjesmicama kiti bunjevački list Neven g. 1884. pokrenut, da miomirisom svoga cvijeća budi uspavanu narodnu svijest svojih Bunjevaca i Šokaca. Prva mu je pjesma bila, koja ugleda svijetlo 1884. u februarском broju Nevena:

Veseli se pismo moja
Ti ćeš zavičaju
U bogatu lipu Bačku
Bunjevačkom kraju.

Iz dubokog sanku tamo
Budi rod moj, budi
I kaži mu tu je vrime,
Da budemo ljudi.

Sa obzorja bunjevačkog
Rastiraj oblake,

Da za njima uživamo
Veselije danke.

Reci svaki nek za virom
I za znanjem žudi
U kome je bunjevačko
Srce još u grudi.

Po rodnom se zavičaju
Na sve strane krili
I potraži one dvore
Gdi stanuju mili.

Reci, da ih sve pozdravljam
I u srcu nosim,
A za bolju im budućnost
Svevišnjega prosim.

Tadanji urednik srijemskoga „Hrvata“ dr. Večerina svratio je odmah poslije te pjesme pažnju na Miroljuba i sokolio ga i tako se Miroljub javljao od vremena do vremena u Nevenu i u Danici bunjevačko-šokačkom kalendaru, dok se nije prvi-put javio i u „Vijenju“ (br. 22. 28. svibnja 1892.) ovom krasnom misaonom i punom čuvstva pjesmom :

Oj pjesnici zašto ne pjevate?

Cijela narav, puna vječne tajne
Božjom rukom krasno okićena,
Cijela narav, puna poezije,
Puna cvijeća, rosom umivena;
Zelen-polje, gora čarna cvate,
Oj pjesnici, zašto ne pjevate?

Rujne ruže raj-mirise šire,
Cvjetnim dolom potočić talasi,
Na uranku tihim gajem struje
Slavuljevi tajnoviti glasi;
Tajne glase vi tumačit znate,
Oj pjesnici, zašto ne pjevate?

Ao cvijete lijepi, divno te je
Božanstvena zamislila miso,

Vječni tvorac na najmanju biljku
Svemogućnost svoju je zapiso
Svemogućnost vi proslavit znate,
Oj pjesnici, zašto ne pjevate?

Lijepi svijete, prepun si krasote :
Al i suza i preteških jada,
Zdvajali bi pod teretom teškim,
Da nas ljubav ne krijepi i nada.
Mili družici, vi to dobro znate,
Oj pjesnici, zašto ne pjevate?

Vaša pjesma, kao bojna trublja
Djedove nam u boj vodila je,
Vaša pjesma kao melem pravi
Blažila je bijednog ljudstva vaje;
Svejske rane i sad sve poznate,
Oj pjesnici, zašto ne pjevate?

Na vašemu slavenskome jugu
Narod često čemer samo pije,
Čemer gorki osladiti znate,
Slatkim medom svoje poezije;
Uzimajte gudalo u ruke —
Oj pjesnici a!de zapjevajte!

Tadanji urednik Vijenca hvali prigodom izlaska ove pjesme pjesnički rad Miroljubov i pozdravlja ga u kolu hrvatskih pjesnika kao plemenitoga, bogoduhoga pjesnika. U istom je godištu „Vijenca“ u više navrata (str. 191. 240.) govorio o Miroljubu, hvali se njegova pjesma „Molitva“ i čuvstvena balada „Tužna žetelica“ i pjesma: „Kad se meko spusti večer“. Jedva je prošlo po mjeseca od izdanja ove pjesme, kad se javi Dinko Sirovica kako bilježi „Vijenac“ (br. 25. 18. VI. 1892.) u zadarskom „Narodnom listu“ br. 46. odzivajući se Miroljubu pjesmom, od koje navadjamo ovde prvu i zadnju štrfu :

„Tesko ti je, gdje ne čuješ glasa
Iz dna srca vilinskih sinova,

Teško ti je, gdje no ne ustaju,
Da proslave imena djedova,
Da proslave, što se slavit daje,
Da ustave radu gorke vaje.

Miroljube pristajem uza te,
Sve glasove moje mile lire
Hrvatskom ću rodu posvetiti,
Bit će slabi — al neka se šire...
Svak čim može, neka rod obdari,
To je dužnost, to je zakon stari.

Na ovako razumijevanje nailazio je Miroljub eto već u početku svoga pjesnikovanja, što se danas rijetko događa s drugim pjesnicima. Ovako sokoljen sipao je Miroljub pjesmu za pjesmom. Kako je među hrvatsko-bunjevačkim narodom odrastao, a posvetivši se svećeničkom zvanju, prešao je iz Bačke od svojih dragih Bunjevaca u ravninu Slavoniju u Veliškovce, Harkanovce te Valpovo. Miroljub se upravo uživio u duh hrvatskog naroda, on je odmah zabrodio pravom stazom... Domorodac i svećenik! Bog, rod i dom; to su mu idejali, koji će vrijediti dok je vijeka i svijeta; zaogrnuti u nježno ruho a potkani tugaljivom i ljupkom sjetom na narodnu — to je Miroljubov način. Taj način osvaja i očarava meka srca. Bit će, da je to i djelovalo na Vilhara hrvatskog glasbenika, kad je putem „Vijenca“ zatražio od Miroljuba, da mu ispjeva prikladnu pjesmu, po kojoj bi mogao prosuti narodnu, mekanu melodiju. Miroljub se tom pozivu odazvao dirljivom pjesmom: „Jorgovane, jorgovane, kad ti vidim tanke grane“ — bez sumnje jedna najljepša i najčuvstvenija Miroljubova pjesma, koja se i danas rado pjeva te postala svojinom hrvatskoga naroda. (I danas će biti pjevana.)

U svojem osvrtu o hrvatskoj književnosti piše starina Jovan Hranilović (Letopis Matice Srpske) 1904. str. 147. o Miroljubovim pjesmama, da im je „*stih gladak, zvonak, i uvijek adekvatan sadržaju, nježan kao i njegova lirika*“ i ističe njegovu odulju pjesmu „*Pop Ive*“ štampanu u Matičinom „*Spomen Cvijeću*“. (Ova se pjesma odnaša na velikana bunjevačkog biskupa Ivu Antunović.) U osvrtu na hrvatsku beletristiku od godine 1900. bilježi Hranilović (Matičino „*kolo*“ I. str.) ovo: „*Nježni Miroljub Evertović još uvijek nastavlja svoje pjesnikovanje; njegova lirika, je izljev rodoljubne, tankočutne duše, koja u svim svojim veselim i tužnim časovima traži utjehe i okrepe u mekim zvucima lire.*“ Bolje označiti njegovu pjesnikovanje poslije izjave Hranilovićeve nije moguće. Lirika Miroljubova mekana i nježna prima se srca, a to je mnogo. On sam pjeva:

„Jer uboga i kukavna
Ona pjesma mora biti,
Koja k srcu ne zna puta.
Koja ne zna uzhititi.“

Dični starina hrvatski pjesnik dr. Gjuro Arnold ukratko ovako je označio rad Miroljubov: „*Pjesnici Miroljubova kalibra rijetki su.*“

Godine 1908 izdao je u posebnom svesku zbirku svojih pjesama pod naslovom: *Sretni i nujni časi*. Zbirka ova iznosi 66 pjesama stranom što su prije bile objelodanjene u listovima, većinom pak prvi put su štampane. U 20 pjesama pjeva o samoći. Jedna je posvećena uspomeni majke, 4 su sestri preporučene. Ima krasna pjesma o Bogu, o većim katoličkim svetkovinama, u kojima se

zrcali kršćanska i rodo-domoljubiva duša pjesnika. Ima raznih pjesama, koje su dotjerane, milozvučne i ganutljive. Prigodom će kakav stručnjak iste opširnije ocijeniti. U vjerskom i estetičkom pogledu sve odaju pobožan osjećaj i lijep ukus i tankoćut pjesnika.

Ima tomu već 1—2 godine kako je počeo poboljšavati, od to doba ušuti i sa pjevanjem. Posljednja pjesma mu izišla na moju naročitu prošnju u lanjskoj (1920) Danici, koju otpjeva prigodom trideset godišnjice smrti biskupa Ivana Antunovića svoga mecena. Ne mogu odoliti srcu a da dvije zadnje kitice te pjesme ovde ne navedem;

„Na zapadu Oče života ti slavna
Ranâti zadala budućnost nam tavana,
Al da sada dodješ iz hladna Ti
[groba
Sam bi pozdravio: Zoru nova doba:
Svud se čuje Oče i svuda se znade
Da Bunjevac mirni dušu ne izdade.“

Učenici tvoji nisu besposleni,
Žrtvuju se hrabro Tvojim uspomeni.
Ko prosvjetni sinci dvadesetog vijeka
Narodnoj su rani već pronašli ljeka.
I ljepša budućnost Bunjevcu već rudi
Za čim Ti je srce kucalo u grudi.“

Pokojnik je sahranjen u Valpovu uz veliko saučešće naroda i svećenstva. Na želju patrona grofa Normana služio je za nega zadušnice subinfula osječki dekan-protonotar prečasni g. Josip Horvat uz brojnu asistenciju i on ga ispratio na groblje, gdje je mrtvo tijelo položeno u grobnicu. Koliki je ugled i ljubav uživao pokojnik kod svog naroda, dokazom je bilo mnoštvo župljana, koji su ga ispratili na vječni počinak. Nad

otvorenim se grobu oprostio u ime svećenstva i naroda osječki kateheta g. Vražić; a u ime kluba hrvatskih književnika u Osijeku, kojemu je Miroljub revnim članom bio, školski nadzornik g. Milutin Mayer.

Na grobu muški je kvartet otpjevao jednu pjesmu pokojnikovu, uglasbenu po milom si kapelanu g. Tobi, koju ovdje navadjamo u cjelini:

Kad mi srce oledeni,
A samrt me u grob strati,
Na nujnoj će vrbi slavulj
Svoje gnjezdo zavijati.

Pa će tiho uzdisati
Sa grančice sa zelene;
I što nisam ispjevao
On će kazat mjesto mene.

A zafir će raznositi
One nujne uzdisaje.
I kazat vam: ljubav prava
Ni u grobu ne prestaje.

Suznim se očima zahvalio na grobu tugujuće rodbine iz Bačke g. Ivan Evetović prepozit-župnik i narodni poslanik, brat pokojnikov za ljubav i privrženost naroda. Zatim je mrtvo tijelo predato majci zemlji, da opočiva u miru u sjeni križa, jorgovana i nujnih vrba do općega uskrsnuća. Duša pak pokojnika tvrdo se nadamo primljena je u društvo Onoga, koji je pod naslovom: Bog toli čuvstveno i zgodno odpjevao. A narod će harni sačuvati uspomenu svoga sina svećenika i pjesnika, koji je njegove jadi, čemer gorki slatkim medom svoje poezije znao osladjivati, dok je jednog Hrvata-Bunjevca na zemlji.

Slava Ti naš Miroljube slava slava!

Treba li čovjeku mnogo zemlje?

Napisao: L. Tolstoj.

I.

Došla u goste iz grada starija sestra k mladjoj u selo. Starija bila udata za trgovca u gradu, a mladja za seljaka u selu. Piju sestre čaj i pripovijedaju. Uze se starija hvaliti — svoj gradski život kuje u zvijezde: kako ona djecu gizda, kako slatko jede i pije i kako se kojekuda vozika na šetanje i u kazalište.

Bilo to krivo mladjoj sestri, pa ti ona stade ponizivati trgovački život, a svoj seoski uzvisivati.

— Ne bih se ja promijenila s tvojim životom, reče ona. Lako za to, što mi rdjavo živimo, ali mi ti neznamo šta je strah. Vi da bome — čišće živite: ili mnogo natrgujete ili — kako došlo tako prošlo. I poslovica kaže: gubitak dobitku — stariji brat. Biva i to: danas bogat, a sutra eno — pao na prosjački štap, U nas ti je seljaka sigurnije: život je u seljaka tanak, ali dug. Ne ćemo biti bogati, ali zato siti.

Stade starija sestra govoriti:

— Da kakove li mi sitosti — sa svinjama i telići! Ni uresa ni ikakvog reda; — trudio ti se goso ma kako, živjeti ćete u gadu, dok ne pomrete, a i djeci će vam biti isto!

— E, pa neka! — reče mladja, — naš je posao takav. Zato ti mi živimo sigurno, kao na svojoj zemlji, nikomu se ne klanjamo, nikoga se ne bojimo. A vi svi u gradu živite u sablazni. Danas dobro, a sutra se eno djavo umiješa — gle, i zavede ti muža ili na karte ili na rakiju, ili na kakvu ljepušastu žensku. I ode sve bez traga! Zar da to ne biva?

Slušao na peći gazda Pahom, što žene ćeretaju, pa će:

— Živa ti je živcata istina. Mi ti iz mala prevraćamo majčicu zemlju, ali nam i ne padaju u glavu ludorije. Jedino je zlo — malo zemlje! E, da mi je zemlje do voljice, ama nikoga se nebi bojao, pa ni samog djavla!

Popiše žene čaj, još malo počeretaše o — ruhu, spremiše posude i legoše spavati.

A djavo sjedio u zapečku i sve slušao. Obradova se on što je seljakinja navela muža na hvalisanje; hvali se, kad bi imao zemlje, ni djavo mu ne bi ništa!

— Dobro, dobro — misli si, — računat ćemo mi s tobom; dat ću ja tobi mnogo zemlje, ali ću te njom savladati.

II.

Spored seljaka živjela i ne baš bogata gospodja. Bilo u nje 120 jutara zemlje. — I živjela vam ona prije sa seljaci mirno — nije zlostavljala, ali ti se k njoj najmi za upravitelja neki otpušteni vojnik i stade seljakom dodijavati kaznami. Ma kako se Pahom čuvao — badava; ili mu konj pobjegne u zob ili krava zaluta u bašču, ili mu tele zadje u livadu, za sve — kazna.

Plaća Pahom, a družinu psuje i bije. I mnogo se je grijeha kroz ljeto Pahom dobavio od tog upravitelja. Već mu i drago bilo, da je u zimu marva na dvoru stojala. Ako mu je i žao bilo hrane, ali nemaše straha.

Bilo to zimi — puče glas, da gospodja prodaje zemlju i da će ju kupiti dvornik s velike ceste. Čuše seljaci — zakukaše.

— Nu — misle si — dobavili se zemlje dvornik, izmučit će nas kaznami gore nego gospodja. Mi ne možemo da živimo bez te zemlje: svi smo joj susjedi na okolo.

Podjoše seljaci hrpimice gospodji, uzeše je moliti, da ne prodaje dvorniku, već njima. Obećашe, da će više platiti. Gospodja pristane. Stali se u općini seljaci dogovarati, kako da kupe svu zemlju. Sastajali se na okup jedanput, dvaput — ne podje za rukom. Djavo ih muti, nikako se ne mogu da slože. I zaključiše seljaci, da kupe pojedince, koliko tko može. Gospodja i na to pristane. Ču Pahom, da je susjed njegov kupio od gospodje dvadeset jutara, a ona pristala, da joj polovicu plati za godinu dana. Zavidio tome Pahom.

— Pokupovat će svu zemlju, misli si, — ostah ja bez ičesa.

Stade se sa ženom savjetovati.

— Ljudi kupuju, treba da i mi kupimo koji desetak jutara. Ne možeš ovako da živiš, dodija mi upravitelj globami. I stadoše premišljati, kako da kupe.

Imali oni sto prištedjenih rubalja, pa prodali još ždrijebca, polovicu pčela, sina poslali na nadnicu i — nabra se pola novaca.

Sabra Pahom novce, odabere petnaest jutara zemlje sa šumicom i podje gospodji, da se pogodi. Kupi petnaest jutara; udariše ruku o ruku i on — zakapari. Podjoše u grad, i uglaviše ugovor; dade polovicu novca, a za ostalo se obveže, da će platiti za dvije godine.

Tako se Pahom dobavi zemlje. Posudi Pahom još novca od šurjaka i kupi slemena. Posije kupljenu zemlju: ponijelo dobro. Za jednu godinu dana izplati dug i gospodji i šurjaku. Eto ti Pahoma

spahije; svoju zemlju orao i sijao, na svojoj zemlji sijeno kosio, sa svoje zemlje kolje sjekao i na svojoj zemlji marvu hranio. Kad bi Pahom pošao na svoju vlastitu zemlju, da ore, ili da popri- gleda usjev i livadu, obradavao bi se. I trava mu se čini druga i cvijeće cvate sasvim drugo. Bivalo, te se on proveze po toj zemlji — zemlja kao zemlja, a sada mu posta sasvim drugom.

III.

Živi vam tako Pahom — raduje se. Sve bi bilo dobro, eda mu samo seljaci ne idu u kvar u žito i livadu; lijepo ih molio — badava: to govedari pušte krave u livadu, to opet konji zadju s noćne paše u žito. I Pahom bi odagnao i oprostio — ne bi tužio; ali se napokon i razljuti, pa ih stade kod kotara tužikati. Znadijaše on, da to seljaci ne čine hotimice, već što im je tijesno, pa si misli:

— Ta ne mogu im to dopustiti, inače ode sve u kvar. — Valja ih poučiti! Ele pouči ih sudom jedanput, dvaput, kazniše jednoga, kazniše drugoga.

Počеше seljaci susjedi mrziti na Pahoma; gdje kad, eno ih i hotimice na kvaru. Uvuče mu se neko noću u šumicu i — posiječe desetak lipica za liko. Prodje Pahom kroz šumu, gle — bjelasa se. Dodje — leže zguljene lipice a panjići strše. Barem da je posjekao one skrajne u grmu — jednu da je ostavio, ali zlotvor sve redom očistio.

Pahom se razgoropadi i pomisli: — Ah, da mi je saznati, ko učini, ama bi mu se osvetio.

Mislio i mislio, ko je.

— Niko drugi, nego Semka! —

Ode k Semenu u dvor, da traži — ne nadje ništa, samo se izgrdiše. Sad se još više uvjeri da je Semen učinio. Tuži ga. Pozvaše ga na sud. Sudili i sudili — proglasili seljake nekrivim: nema svjedoka. Pahom još gore uzbijesni; izpsuje i starješinu i sudce.

— Vi s lopovi u jednu tikvu pušetel! Da sami živite po pravdi, ne bi de opravdavali lopoval! —

Porječkao se Pahom i sa sudci i sa susjedi. Pahom življaše na svojoj zemlji prostranije, a u općini tjesnije.

I u to vrijeme puče glás da se narod seli na nova mjesta. Pahom pomisli:

— Nemam za što, da idem sa svoje zemlje, nu kad bi ko od naših otišao, bilo bi nam prostranije. Ja bih im zemlju prekupio za sebe. Bio bi život bolji, a ovako — tjesnoća.

Jednoć sjedi Pahom doma i zadje k njemu strani seljak: pusti seljaka da noćuje, nahranili ga, i zadivanili se š njime:

— Odkud te sreća nosi?

Seljak reče da ide odozdo, iza Volge; tamo je bio u poslu. Riječ po riječ uze seljak pripovijedati, kako se narod seli u one strane, kako su se odselili njihovi, pa se upisali u zadrugu i odmjerili im na dušu po deset jutara.

— A zemlja je takova, — veli on — da su posijali raž, a slama — ne vidiš u njoj konja, a gusta — jedno pet šaka i gotov snop. Došao neki seljak, sasvim siromašan, došao s golima rukama, a sada ti sije po pedeset jutara pšenice. Prošle godine dobi za samu pšenicu — pet hiljada rubalja.

Uzbukti srce u Pahoma. Misli: Zašto da ja tu u nevolji životarim,

kad mogu da živim dobro. Prodat ću ovdje i zemlju i kuću, pa ću si tim novcem tamo sagraditi i zagazdovati; a tu, u toj tjesnoći — kubural! Samo mi valja samome znati, jeda li je to tako. —

Na ljeto se spremi i podje. Do Samare je plovio dolje po Volgi ladjom, a odavde prevalio četiri stotine vrsta pješke.

Dodje do mjesta: baš sve onako. Ljudi žive udobno, na dušu po deset jutara odmjereno a primaju rado u zadrugu. A ako ko ima novaca, može si kupiti, koliko hoće, osim one podijeljene zemlje, još i svoje; po tri rublja jutro najbolje zemlje — pa koliko hoćeš!

Kad to Pahom razumio, vrne se jeseni kući, pa stade sve rasprodavati. Proda zemlju s dobitkom, proda kuću i kućište svoje, proda marvu svoju, ispiše se iz općine te u proljeće krene sa obitelji na nova mjesta.

IV.

Stigav Pahom s obitelji na nova mjesta, upiše se u neko veliko selo u zadrugu. Pogosti starješine i udesi sve papire. Primiše Pahoma, odmjeriše mu na pet duša pedeset jutara u raznih poljih, osim pašnjaka. Sagradi si Pahom kuću i nasmaže marve. Ima ti on sad zemlje — dvaput više nego prije. A zemlja — šta mi ga radiš! Prerodna žitom! Deset puti mu je bolji život ovdje, nego tamo na starom mjestu. I zemlje oranice i pašnjaka — do mile voljice. Marve — koliko hoćeš.

Isprvice mu se, dok si je gradio i uređivao kuću, pričiniło dobro, nu kad je dulje živio, pričini mu se i na toj zemlji — usko. Prohtjede se Pahomu, da posije, kao i drugi ljudi, pšenicu bjelicu. Nu

podijeljene zemlje bijaše malo za pšenicu; pšenicu siju ili na novoj zemlji (sad razoranoj) ili na ugaru. Posiju godinu, dvije pa je zapuste, dok se opet ne uledini. Meke zemlje — koliko ti srce zaželi, ali na mekoj zemlji siju samo raž; a pšenicu valja na krepkoj. A za krepkom se jagme, pa tako i ne dotekne svima. Bude i svadje radi nje; i ko je bogat — hoće sam da sije, a ko je siroma, da je trgovcem — za porez.

Posije Pahom prve godine pšenicu na podijeljenoj zemlji i ponije mu lijepo, pa ti se kao pomami, da je sije i sije, ali i podijeljene zemlje — malo, a što i bilo — loša. Prohtjede mu se više. Ode trgovcu, kupi zemlje na godinu. Posije više — urodi lijepo, ali mu bilo daleko od sela, valjalo mu voziti koji petnaest vrsta. Vidi — u okolo po salaših žive seljaci trgovci, i obogaćuju se.

— Ne bi li bilo bolje, pomisli on, — da si ja kupim zemlje na uvijek, da sagradim salaš — sve bi mi bilo naokolo.

I Pahom se nagna na misli, kako da si kupi zemlje na uvijek.

Tako Pahom proživi kojih pet godina. Zakupljivao zemlju i sijao pšenicu. Okrenule dobre godine, pšenica rodila, a novac se grnuo. Ta, on doduše živi, živi, ali mu se vidje mučno, da svake godine zakupljuje od ljudi zemlju i da se za nju on muči: gdje se nadje dobre zemljice — odma ti nalete seljaci, svu ju razjagme, i tako ne stigneš da uzmeš i nemaš na čem da siješ. I jednom kupi na pol s trgovci pašnjak od seljaka, i već da će ga uzorati. Seljaci se sva-diše; dodje do pravde i tako propade posao. Kad bi to bila njegova vlastita zemlja, nikome se

ne bi klanjao, a i ne bi bilo grijeha. I stade Pahom raspitivati, gdje bi mogao kupiti zemlje za uvijek. I naidje na seljaka. Imao seljak pet stotina jutara, propao i sad — prodaje jeftino. Uze se Pahom š njime pogadjati. Ovamo, onamo pogodi se tisuću i pet sto rubalja: polovicu da će odma dati a na drugu neka pričeka.

Već bilo sasvim kao pogodjeno, kad eto ti se uveze jedared k Pahomu u dvor neki trgovac, da nahrani konje. Pili čaj pa udarili u divan; pripovijeda trgovac, da ide iz dalekih Baškirskih krajeva.

— Tamo sam kupio, — reče, — pet hiljada jutara zemlje, a stajalo me sve — hiljadu rubalja. —

Poče Pahom raspitkivati, a trgovac će mu opet:

— Samo ti valja starješine udobriti. Ja sam im poklonio noćnih haljina, ćilima za sto rubalja, sanduk čaja i ko je pio rakije, ja ga napojio. I ja kupih jutro po dvadeset kopjejaka. Evo ugovora! A zemlja uzduž rijeke sva zarasla koviljem. Stane Pahom upitkivati i ovo i ono.

— Ima ti tamo zemlje, reče trgovac, — da je ne bi ni za godinu dana obišao: sve Baškirska zemlja. A narod lud kao puška. Možeš si, viere mi, i zabadava uzeti. —

— Nu — misli si Pahom — zašto da ja za svoju hiljadu rubalja kupujem pet stotina jutara i dug si na vrat namećem? A tamo za hiljadu rubalja — stani pa gledaj!

V.

Raspita Pahom, kako se mora voziti i tek trgovac ode, a on se odma sprema na put. Ostavi kuću na ženi i podje sam sa slugom.

Stigav u grad, kupi sanduk čaja, rakije, darova, sve, kako bješe trgovac kazao.

Išli, išli i prevalili pet stotina vrsta. Sedmi dan stigoše na Baškirsku zemlju. Sve bilo tako, kako trgovac kazivaše. Svi žive na polju, uz rijeku, pod arnjevih. Sami ne oru i kruha ne jedu. A po polju hoda marva i konji, sve u argelama. Za arnjeve su privezana ždrijebad i k njima dvaput na dan gone kobile, da ih podoje. Iz mlijeka kobiljeg sire sir i kumis, i to samo žene, dočim ljudi to jedino i znaju: piju kumis i čaj, jedu ovčetinu i igraju na gajdah. — Svi su glatka lica, veseli, cijelo ljeto svetkuju. Narod sasvim tup, ne zna ni ruski, ali je vrlo umiljat.

Čim zapaziše Pahoma, izadjoše iz svojih arnjeva i obkoliše gosta. Nadje se tumač i Pahom mu kaza, da je došao radi zemlje. Baškirci se obradovaše, uhvatiše Pahoma pod ruku, uvedoše ga u veliki šator, posadiše ga na ćilim, metnuše podanj perjane jastuke, pa ga stadoše gostiti čajem i kumisom. Zaklaše ovna i nahraniše ga ovčetinom. Pahom donese iz kola darove pa ih porazdaje Baškircem. Kad je tako Pahom Baškircu nadario darovi, razdijeli im i čaj. Baškirci se uzradovaše. Čavrljali i čavrljali med sobom, zatim naložiše tumaču, da govori.

— Vele ti, — uze tumač, — da su te zamilovali, i da je u nas taki običaj gosta — ugostiti i za darove mu vratiti uzdarje. Ti si nas darovao; sad reci, što ti se kod nas mili, da te i mi darujemo.

— Nada sve mi se je, — reče Pahom, — svidjela vaša zemlja. Kod nas je malo zemlje, pa i izorana je, a u vas zemlje mnogo

i zemlja dobra: takove još nijesam vidjevao.

Tumač to kaza Baškircem, a oni se zadivane: Ne zna Pahom, što govore, ali vidi, nešto se veselo smiju i viču. Zatim ušutaše, pogledaše na Pahoma, a tumač će:

— Vele ti oni, da će ti rado za tvoje dobro dati zemlje, koliko hoćeš. Pokažider samo rukom, koju hoćeš — eto ti je.

Opet se oni zadivanili, i kao da se počeli oko nečega svadjati.

I zapita Pahom, oko čega se svadjaju.

I tumač reče:

— Jedni vele, da treba upitati starješinu glede te zemlje, jer se bez njega ne može. A drugi opet vele — i bez njega se može.

VI.

Svadjaju se tako Baškirci, kad najedanput evo ide čovjek u lisičjoj kapi; svi zašutaše i ustadoše, a tumač će: „To je baš — starješina“. Pahom odma donese najbolje odijelo, pet funta čaja i izruči starješini. Starješina primi i sjedne na prvo mjesto. I najedared mu Baškirci uzeše nešto govoriti. Starješina slušao i slušao, osmjehnu se i poče govoriti ruski:

— Drage volje! Uzmi si gdje hoćeš. Zemlje je mnogo!

„Kako to, da si uzmem koliko hoću? — misli u sebi Pahom, Valja to utvrditi! Reći će: tvoja je, a poslije — oduzet će ti je“.

— Hvala vam lijepa na dobroj riječi, odvrati Pahom. — Zemlje je u vas mnogo, a ja trebam malo. Ipak bi rad znati, koja će biti moja. Da, svakako bi trebalo, da mi ju kakogod odmjerite, pa da pismeno utvrdimo. Bog je nad životom i nad smrću. Vi mi ju, dobri ljudi, dajete, ali bi se moglo

pridesiti, da mi ju vaša djeca oduzmu.

Starješina se nasmije.

— Pravo veliš, reče on. — Pa mi ćemo utvrditi — da ne možeš bolje!

Stade Pahom govoriti:

— Čuo sam vam ja, da je kod vas bio neki trgovac i da ste mu takodjer prodali zemlje, ali i ugovor sklopili, pa bih i ja to rad.

Starješina sve razumio.

— To sve može biti, reče on. — Imamo ti mi i pisara; odvesti ćemo se u varoš i tamo udariti pečate.

— A kakva je cijena? — upita Pahom.

— Naša je cijena — hiljadu rubalja za dan.

Pahom ne shvati, kakva je to mjera „dan“. — Koliko li će biti u njoj jutara?

— Mi to baš ne možemo da izračunamo, odgovori starješina. — Mi prodajemo na dan: koliko obidješ za jedan dan, to je tvoje, i to ti je — mjera; a cijena za dan hiljadu rubalja.

Pahom se nadje u čudu, pa će:

— Što ja za jedan dan obidjem — ta šta! to će biti sila zemlje.

Starješina se nasmije.

— Sva je tvoja! Samo još jedan uvjet. Ako li ne dodješ za jedan dan natrag k onome mjestu, odakuda si počeo — propadoše ti novci.

— A kako ću označiti, kuda sam prošao, upita Pahom.

— Mi ćemo stati na mjesto, koje ti odrediš; stojat ćemo, a ti idi, obilazi; za tobom će jašiti naši momci, pa gdje ti zapovjediš, ondje će oni zabiti kolce. Poslije ćemo plugom zaorati od kolca do kolca. Ele obilazi, ali da si do zahoda sunca na onome mjestu,

odakle si pošao. Što obidješ — sve je tvoje.

Pahom pristane. I dogovore se, da će za rana krenuti. Još malo ćeretali; pili kumisa, jeli ovčetine, napili se čaja i u to pade noć; položiše Pahoma na perine i razidjoše se, obećav, da će se sutra u cik zore sabrati, eda tako do sunca budu na mjestu.

VII.

Leže Pahom na perinu, ali ne može da spava, sve ti misli o zemlji.

— Alaj ću ti, veli, — tu zagazovati! Zahvatit ću omašnu komadinu — oko pedeset ću vrsta obiće za dan. Sad je dan kao godina; u pedeset vrsta bit će kojih deset tisuća jutara. Nikome se lje ne ću klanjati. Pribavit ću si dva pluga volova i najmiti dva sluge, — dobru ću zemlju uzoravati, a na ostaloj ću odgajati marvu.

Svu noć nije Pahom mogao da usne. Tek pred zoru zaspi. Jedva zaspao, zavede se u san. Vidi, kao da leži u samom šatoru, i čuje, da se neko vani smije. I njemu se prohtjede pogledati, ko se to smije, pa izadje iz šatora. I vidi: sjedi pred šatorom baš sam baškirski starješina, uhvati se za truh obim rukama, smije se na nešto, misliš — puknut će. I on pridje k njemu i upita ga:

— Što se smiješ? — ali vidje, kao da to nije starješina, nego onaj trgovac, što se je k njemu onomadne navrnio i o zemlji mu pripovijedao. I tek zapitao trgovca: „Jesi li dugo — ovdje?“ a to nije više bio trgovac, nego onaj seljak, što je ono odozdo dolazio — s Volge. Vidi Pahom: ta to nije ni seljak, već sam djavo sjedi s rogovima i kopitima, smije se ne-

čemu i gleda. I misli si Pahom, na što gleda i čemu se smije? On kao zadje postrance da vidi: — leži bos čovjek u košulji i u gaćah leži naledjaške, i bijel kao peškir. I Pahom zagleda bolje, kakav li je to čovjek i vidi, da je on to sam. Uzdahne Pahom i probudi se. Probudio se i pomisli: šta li svašta čovjek ne sanja. Ogleda se i vidi — počelo već svitati. Valja buditi narod — vrijeme je da se podje.

VIII.

Podigne se Pahom, probudi si slugu u kolima, zapovjedi mu, da upregne, a on podje, da probudi Baškircce.

— Valja da idemo na polje da, mjerimo! —

Baškirci su poustajali, svi se sabrali, a došao i starješina. Baškirci opet uzeše piti kumis, pa će i Pahoma da pogoste, ali on ne će da čeka.

— Ako nam je poći, — veli — a mi ajdemo, doba je!

Baškirci se skupe, sjednu, ko na konja, ko na kola, pa na put. A Pahom opet sa slugom sjedne na svoja kola i krene. Stigli u polje u cik zore. Popnu se na brežuljak, sidju s kola i skupe se u hrpu. Pridje starješina k Pahomu i pokaza mu rukom:

— Evo, reče — sve ti je to naše, što okom možeš ugledati. Izbiraj po volji. —

Razplamtile se oči u Pahoma: zemlja sva — — — — ravna kao dlan, crna kao mak, a gdje je dolina, tamo — razna trava, a trava do grudi.

Skine starješina svoju lisičju kapu, i postavi je na sred brežuljka.

— Ovo će ti biti meta, reče on — na nju i novce metni. Tvoj će

sluga ovdje ostati; odavle podji — amo i dodji. Što obidješ, sve će tvoje biti!

Pahom izvadi novce, položi ih na kapu, skine kaftan, osta samo u doljnoj haljini; opaše se pojasom i malo ga čvršće popritegne, uhvati torbu pod pazuhu, o pojas priveže čuturu s vodom, zategne sare, te će krenuti. Mislio i mislio, na koju bi da udari stranu — svud lijepo. Misli — sve jedno: udarit ću na istok. Okrene se licem k suncu, čeka, dok se pomoli na obzorju. Misli: — Ne ću da išta vremena izgubim — za hlada se ide lakše. Uzpeli se na brežuljak i baškirski jahači, pa stali za Pahomom. Tek zasijevnu sunce na obzorju, a Pahom se mače i krene u polje. Za njime zajahaše jahači.

Pošao Pahom ni lagano, a ni brzo. Prevalio oko vrste; tu naloži, da zabiju kolac i podje dalje. Razmahao se, pooštrio korak. Još malo prevali, pa opet naloži, da zabiju kolac. Ogleda se Pahom na sunce; lijepo se još vidi brežuljak i na njem narod. Nagadja Pahom, da je prevalio pet vrsta. Nastade mu vrućina, a on svuče doljnu haljinu i popritegne pojas. Podje dalje. Prevali još kojih pet vrsta. Pogleda na sunašce; bit će ručno doba. Jedna podprega prošla — misli si. A ima ih četiri na dan, rano je još da se zavraća. Samo ded, da se izujem! Posadi se na zemlju, izuje se i podje dalje. Bilo mu lako ići. Misli, — daj da prodjem još koji pet vrsta, pa ću onda na lijevo, da zaokrenem. To je mjesto vrlo lijepo. Što dalje, to ljepše. Podje još upravo. Ogleda se: brežuljak se jedva da vidi, a narod se na njem crni kao mravi.

— Nu pomisli Pahom, — dosta sam zagrabio, valja zaokrenuti na

stranu. Ala se je i oznojio — rad bi piti.

Nagne Pahom čuturu, napije se dući i naloži, da zabiju kolac, pa skrene lijevo. Išao i išao, naišao na visoku travu, a bilo vruće. Poče Pahom zastajati, pogleda na sunašce — vidi — podne. — Nu — misli — valja mi odahnuti. Pahom se ustavi! Zagriže hljeba, ali ne će da sjedne, misli: Sjedneš li, leći ćeš pak ćeš i zaspati! Malo postao, odahnuo, pa opet pošao dalje. Iz početka je lako išao: jelom se domogao snage. Ali je već strašno pripeklo, pa i san ga stao savladjivati. Umorio se Pahom.

— Nu — misli si, — strpljen, spašen. Podje još i po ovoj strani kojih deset vrsta, htjede da skrene na lijevo, ali gle, lijepo mjestance — vlažna nizina: žao mu je ostaviti. Misli: ovdje će vrlo lijepo roditi lan. Opet podje upravo. Zahvatio dolinu, zabio kolac, te skrene opet na lijevo. Ogleda se Pahom na brežuljak, jedva se edvice vide ljudi. Bit će do njih petnaest vrsta.

— Nu — misli si, — daleko sam odmakao, valja mi uzimati malo kraće. Podje na treću stranu, pa pooštri korake. Pogleda na sunce, a ono se već dobro spustilo na zapad, a na trećoj je strani prevalio svega dvije vrste. I do brežuljka još uvijek oko petnaest vrsta.

— A ja! misli si, da ne bude nepravедno, valja mi udariti na pravac. Eda ne uzmem onog, što mi ne ide! A zemlje i tako imam mnogo, — pa se Pahom vrati upravo k brežuljku.

IX.

Ide Pahom baš ravno brežuljku, ali mu bilo oteško; ide — bole ga noge, podbio ih, a i stale mu

poklecativati. Rado bih odahnuti, ali ne može: ne će stići do mete. Sunce ne čeka, ta kao da ga tko goni, tako odmiče.

— Nu — misli Pahom — nije li se sam prevario, pa mnogo za-gradio? Ah, ako ne stignem! A još je daleko, a izmorio sam se! Ah! Valja mi se potruditi da mi ne propaše sva moja muka i trud.

Strese se Pahom pa poleti. Noge okrvavio, a bježi. Bježao i bježao — sve još daleko. Baci haljinu, čizme, čuturu, baci i kapu. — Ah — misli si, — naopako — sve sam izgubio, ne ću stići do mete. I još mu više od straha ponestaje snage. Juri Pahom, košulja mu se i gaće od znoja priljepile k tijelu, a usta osušila. Grudi mu se nadimlju kao kovačka mješina, srce bije kao kladivo, a noge poklecajavaju, kao da nijesu njegove.

Više ne misli Pahom o zemlji, nego kako da ne umre od muke. Boji se da ne pogine, a ne može da zastane. Misli: — Toliko prevalio, pa sad da stanem, ludom bi me nazvali. Čuje Baškirci mu viču, skiče, bodre ga, od njihove mu se vike srce još više rasplamćuje. Juri Pahom, što ga sile nose, a sunce se nagiba na kraj. Već je sasvim blizu mjesta. Vidi Pahom, narod mu rukama maše, bodri ga. Vidi i lisičju kapu na zemlji i novce na njoj vidi, vidi i starješinu, kako sjedi na zemlji i drži se rukama za trbuh. I padne Pahomu u pamet san. — Zemlje je mnogo, — misli, ali hoće li dati Bog, da na njoj živim. Oh, upropastio sam se. Tako misli i bježi. Pogleda na sunce, a ono — crveno, veliko, došlo do zemlje, pa već stalo zalaziti krajem. Dotrčao Pahom k brežuljku, a sunce — zadje. Pahom uzdahne i pomisli: propade

sve. Nu sjeti se, da on odozdo ne vidi, jer na brežuljku još nije sunce zašlo. Pahom se nape pa uz brdo. Uspeo se gore, vidi — eno kape. Spotakne se Pahom, pade i dohvati rukama do kape.

— Aj, junače! — zaviče starješina. Mnogo si mi zagrabio zemlje.

Dotrči Pahomov sluga, htjede da ga digne, a gle, — iz usta krv šiba, a on leži — mrtav. Sluga

uzdahne. A starješina čuči na koljenima, hohoće i drži se rukama za trbuh.

Starješina ustane, podigne sa zemlje ašov i baci ga slugi :

— Na zakopaj ga!

Baškirci se podigoše i odoše.

Ostade sâm sluga. Iskopa on Pahomu jamu, baš koliko ga je od nogu do glave, — tri lakta, pa ga zakopa.

Mate Glupanović se ženi.

Šala u 1 činu.

L I C A :

<i>Ante Brašnarović, gazda</i>	— —	50 god.
<i>Dorika, žena mu</i>	— — —	50 „
<i>Mara, kćer njihova</i>	— — —	18 „
<i>Ilija Upravnović, sluga</i>	— —	24 „
<i>Mate Glupanović, gazda momak</i>		25 „

Namištaj sobe paorski, stol i nekoliko stolica. Straga i s dvi strane vrata.

PRIZOR PRVI.

Ante sam, posli dolazi i Mate.

Ante: (*Sidi kod stola, na dvi ruke naslonio glavu, pa divani sam.*) Da, samo jedared živiš na ovoj lipoj zemlji, da, da, da, lip je život samo triba znati, kako ćeš ga uživati. (*Ustane.*) Ipak kaka tajna promina je nastala med ženskim svitom. Kao što vidim, ja nosim šešir i čakšire, a moja žena veli, da i žene nose. A zašto bi ja moje stare dane ožalostio, i mučio se s takim stvarima, koje se ticaju osobno samo žena, jer mi i tako žena kaže, da sam ja peti točak u kolih. Da, te su žene od potrebe u kući, al kad oni počmu tirati u familiji svoju politiku, gori su protivnici nego bać Ivanovi radikali. Evo moja kćerka Mara, krasotica prava, al se s materom spregla, pa mi pravi puno belaja u mojoj kući, ko da nisam ja otac i gospo-

dar. Al će ipak morati po mojoj noti igrati i mene slušati. O vrime, vrime, kud već letiš. Evo osam dana kako me napastuje moja žena, da dopustim, da Mara smi „divaniti“ sa Matom Glupanovićem. Zbog bogatstva, što ima, ne bi bilo zgoreg, al je glupav ne samo po imenu, nego i po personi, u licu. I Mate, i Glupanović. — Kažu, ima više novaca, nego pameti, a danas bi imao doći, da me zapita, a ja ću ipak prigledati, kako stoji vrag u torbi. — A eto sluga moj Ilija, sasvim je drugi čovik, srce mu je i pamet na mistu, da se ja često čuditi moram, kako se pokorava u kući, gdi ne zapovidam ja. Ja mislim za sigurno, da on moju kćer, moju Maru voli, al radi moje žene o svemu ćuti. Al čujem, da idje kogod. (*Poviri na liva vrata.*) Mate Glupanović, valjda dolazi da zaprosi moju kćer.

Mate Glupanović: (*Ulazi stiska*

šešir u ruki, glupavo gleda i muta.)
Do-do-do-dobro ve-ve-veče ga-ga-gazda A-A-Ante!

A n t e: Dobar večer gazda Mate, odkud mi te sriće da ste me pohodili.

M a t e: Ja, ja, ja s-s-s-sam sad ovde, i ho-ho-hoću, da, da, da s-s-e-e o-o-od-m-m-ah v-v-v-vratim.

A n t e: O, kako bi to uradili; pa valjda niste se samo za to obukli svečano, recite samo, drago mi je, što Vas vidim baš danas u mojoj kući.

PRIZOR DRUGI.

Prijašnji i Dorika.

D o r i k a: (*Ulazi i nosi na svakom prstu po jednu čašu i pod svakim pazuhom po jednu bocu, Anti:*) Ti si zaista vò, i pravi magarac. Zar ti nisam kazala, da me višeš kad nam dodje gospodar Mate, da našeg milog gosta ponudimo? Al vi ljudi ne gledate dalje od nosa. (*Mati Glupanoviću, koji je za sve ovo vrime gleda glupavo i zinuto.*) Oprostite mi gospodaru Mate, što sam odmah se okrenila svom čoviku, prije nego što sam Vas pozdravila, al ovakav bena (*pokaže na Antu*) ne zna dati čest i poštenje čoviku, da počasti tako dragog gosta, kao što ste Vi. Dobro nam došli i budite nam gost ove večeri. (*Anti*) Ante, idji malo napolje, i vidi, ima li dosta krumpira, pečenicu polivaj sa „saftom“, da bude sasvim mekana, u šporelju neka ne gori odviše, da prsnac ne zagori, krumpir za svinje možeš skinuti s vatre. Jesi li razumio? Sad idji pa izvrši dobro moje.

A n t e: (*Uvridjeno*) Al ženo, to ipak nije moj posao. Šta će gazda Mate reći, da sam ja tako glupan, pa svršivam ženske poslove.

D o r i k a: (*Upada*) Što, ti ćeš mi se odgovarati, meni, koja sam ti

uvik taka dobra bila? Raduj se, što je tu gospodar Mate, al ja bih te (*priti se*) naučila pameti. Već je kraj mojem strpljenju. Postaraj se, da bude sve svršeno, što sam ti rekla!

A n t e: Al gospodar Glupanović je k meni došao, i sa mnom hoće, da divani.

D o r i k a: To je sve jedno, može i meni reći, što je htio tebi kazati. A ja ću to već tebi kazati, ako je za te. (*Oštro.*) Ja tu zapovidadam, a ti da si se odmah selio na polje, ili će biti odmah u sto djavola! (*Ante pobigne napolje, Dorika baca dvi čaše za njim.*) Al taki magarac čovik, sačuvaj Bože da su svi ljudi taki, onda bi nama ženama bilo od zla gore. A Vi gospodaru Mate, što drhćete, ko da Vam je kako zlo se dogodilo; ne bojte se. Znete moram ja u mojoj kući držati reda. A sad recite, zašto ste nas pohodili?

M a t e: (*Svejednako boji se, i drži šešir u ruki.*) Mo-mo-molim se-se-se-ka Do-Do-Dorka ja (*stenje*) ja s-s-am do-do-došo, došo, došo . . .

D o r i k a: To vidim, da ste Vi došli pišice po drumu ovamo, al kažite mi zašto ste obukli svečano odilo na se?

M a t e: (*Zapinje.*) Mo-mo-moja ma-ma-mama jije ka-ka-kazala oobuci sse lipo, pa idj do B-B-Brašnarovića, pa z-z-zapitaj, da m-m-možemo znati sigu-u-rno je l' će biti istina ili ne!

D o r i k a: Dobro, gospodaru Mate, kažite razgovitno, jer ja još ne znam šta ste Vi radi kazati.

A n t e: (*Ustrašeno više u vratih.*) Oj, ženo, ženo, ženo, hajde friško na polje, prsnac je već pocrnio, a kod pečenke ništa smrdi, ko da je zagorilo.

D o r i k a: (*Općinstvu.*) Nemam ja dakle pravo. Te ljude ne možeš

ni na što hasnirati. Al će taj sad pamtiti. (*Mati.*) Oprostite mi gospodaru Mate, al ja moram raščistiti s otima magaradima. (*Ode. Na polju psuje i više.*) Mare, Mare, Mare!

Mara: (*Na polju.*) Tu sam mamu.

Dorika: (*Na polju, čuje se.*) O, kukavnog gazdovanja! Moje lipe pečenke, lipog mog prsnaca! Ti matori magarac! Ti si povadio mast ispod pečenice, pa je salio na krumpir za svinje. (*Psouka se čuje sve slabije, pa mir.*)

PRIZOR TREĆI.

Mate sâm, poslije i Mara.

Mate: (*Prisluškiiva.*) T-T-T-Tu mo-mo-možeš i-i-imati si-si-sigurnosti. Ž-Ž-Žena i-i-idje ko-ko-ko sat p-p-po rrrredu, a čo-čo-čovik je kod nje ko š-š-šetalo na sati. A, a, a š-š-šta d-da mi-mi-slim, da či-či-činim. Mo-moja ma-ma-ter mmi ka-ka-kazala lllipo sve re-re-dom. Al ja, ja, ja sam za-za-zaboravio, šta da ra-ra-radim. Evo i-i-idje kogod. Ako s-s-seka Dorika ne do-dodje, onda je si-si-sigurno ko s-s-strašilo na plivi. (*Sve to teško izgovara.*)

Mara: (*Ulazi, pokloni se, a on prigne malo kolino, ko stara žena kad hoće da klekne.*) A, dobar dan gospodaru Mate. Valjda hoće vaša mama štogod važna da poruči nam po Vama, kad Vas je tako lipo i svečano obukla.

Mate: (*Zbunjen.*) Do-do-došo s-s-sam pi-pi-pitati, mo-mo-možemo llli su-su-sutra p-p-p-prići p-p-priko V-V-Vaše zzzemlje, j-jer ćemo luk čupati. (*Ovo zadnje uvijek čisto izgovori.*)

Mara: O, bačo će moj rado dopustiti, da prilazite priko naše zemlje da čupate luk. Moji su stariji jako zahvalni Vašoj mami, što je tako ljubezna prema nama. Al mislim, Vi baš niste valjda samo za to došli

ovamo. Molim, recite, i budite sigurni, da ćemo mi Vašu želju uvijek rado prislušati. Ded, recite štogod bolje.

Mate: Da, da, da, ja b-b-b-bih rreko, da, da, da ja b-b-b-bih zapito, ho-ho-hoćete llli Vi, Vi hoćete li Vi, Vi — do-do-dopustiti, da p-p-p-prodjemo p-p-priko Vaše ze-zemlje, (*Stenje, guta*) jer, jer ćemo sutra luk čupati.

PRIZOR ČETVRTI.

Prijašnji i Dorika poslije i Ante.

Dorika: (*Ulazi.*) A šta je to? A ti još ni sad nisi ponudila našega gosta stolicom? Vidi se, da si kćer tvoga oca! Jesi li govorila sa gospodarem Matom? Pa šta ti je reko? Možeš i sama pomisliti zašto je došo. — A sada idji s ocem u mličaru, i pomozu mu krumpir gutiti, da možemo skoro večerati, gospodar Glupanović je danas naš gost. Odsici šunke i izpeci s njom kajgane; al u friško, jer ću te odmah naučiti, tko sam ja. (*Mara ode.*) — A sada gospodaru Mate, recite mi zašto ste došli? Kao što vidite, ja sam brižna gazdarica, držim u kući svojoj strogosti i reda. Al take glupavosti, od moga čovika i moje Mare, da Vas još nisu ponudili sa stolicom. Nisu ih u škuli naučili dati čoviku čest i poštenje. Sada molim, sidite pa mi recite zašto ste ovamo došli? (*Sidnu obadvoje. Mate glupav. Dorika naliva u dvi čaše vina, sebi puno, pa sama odmah ispije, pa opet sebi liva, pa pije.*)

Ante: (*Pruži glavu kroz vrata i više.*) Ženo, lonac je već pun krumpira, jeli nam se slobodno maniti čišćenja?

Dorika: (*Izdere se.*) Čistite dalje. (*Ante brzo ode.*) Dakle gospodaru Mate, al sad Vas molim, kažite mi, što Vam leži na srcu?

Mate: Ja, ja, ja (*Guta.*) s-sam

do-do-došo da Va-Va-Vašu Vašu, k-kćer k-kćer, da, da Vas pi-pi-pitam, jeli s-s-slobodno nama p-p-prići p-p-priko Vašeg p-puta na na-našu z-z-z-zemlju luk čupati; a ono dru-dru-drugo sam već i zaboravio.

Dorika: Zato niste se morali tako svečano se obući. Ja mislim, da ste Vi za drugo došli, al Vam stid to kazati. Ja mislim da ste Vi valjda došli, da moju kćer zaprosite.

Mate: (*Čudi se.*) Da, da, da, o-o-otkud V-V-Vi to z-z-znate? Ja, ja sam t-t-to z-z-zaboravio ka-ka-kazati, da ćemo sutra luk čupati.

Dorika: Manite se luka, govorimo o mojoj kćerki. Vi ste dosta u godinama. da se ženite, i Vaša mama i ja smo se prija deset godina dogovorili, da će te Vi i moja Mara biti svoji.

Mate: (*Sidi i gužva šešir.*) Da, da, da b-b-baš to, al i t-t-to mi ka-ka-kazala mama, da s-s-sutra mo-mo-moramo luk čupati.

Dorika: (*Prikida ga.*) Manite se luka, nek ostane luk gdi je, a mi govorimo o našoj stvari. Jel'te Vi volite moju Maru?

Mate: O da, da, da, s-s-sutra mi mo-mo-moramo luk čupati, a ja mo-mo-moram pi-pi-pitati je li s-s-slobodno . . .

Dorika: (*Upada.*) Al, na što ovo otezanje, ja ću odmah poslati moju Maru, tada počmite s njom divaniti i recite joj ovako: „Mila Mare, ja te ljubim, ljubim te većma neg' moj život, ljubim te do smrti,“ i tako dalje, a ono će dalje već samo po sebi doći. (*Ode.*)

PRIZOR PETI.

Mate i Mara, poslije i Dorka i Ante.

Mate: (*Sam sidi.*) Ja, ja, ja t-te lju-ljubim, ja, te te lju-ljubim, ve-ve-većma, ja ja te te lju-ljubim, — sutra ćemo luk čupati.

Mara: (*Ulazi.*) Jelte, gospodaru Mate, moja mama zna zabaviti čovika?

Mate: (*Ustane stiska šešir.*) Da, da, ja, ja lju-ljubim Va-Va-Vašu mamu, Va-Va-Vaša mama, ja, ja, — sssutra ćemo luk čupati.

Mara: Pa kad Vam je moja mama tako draga, je li ste joj to i kazali?

Mate: A ne, V-v-vaša mi mama, moja (*Guta*) ma-mama mi kazala, da ja pi-pi-pitam, mo-moguli se nadati, (*Riči, teško izgovara!*) da ja ka-kažem, da ja pi-pitam, da će-ćemo su-sutra luk čupati, pa, pa je li s-s-slobodno? . . .

Dorika: (*Ulazi sa Antom, Ante nosi vilica, noževa, tanjira i što triba za stol.*) Dakle, Ante prostri astal, pomeći pladnjeve i noževe, ko što se tiče! (*Glupanoviću:*) Pa je li ste me poslušali i kazali mojoj Mari, zašto ste ovamo došli?

Mate: Da, da, su-sutra će-ćemo luk čupati i i da da je lju-ljubim.

Dorika: Pa je li i Mara izjavila svoju ljubav za Vas? Je li Vam kazala, da i ona oće se udati? Tako bi se moja najveća želja ispunila.

Ante: (*Ženi svojoj iznenadjen.*) Šta, moja Mara da se uda bez mog znanja i dopušjenja; neka nisam ja Ante Brašnarović, ako bi ja tako pristo. To ti ja kažem! Ja na to nikad ne ću pristati, da se moja kćer za cio život unesrići, čuješ li?

Dorika: Čuješ li? (*Čudi se i ljuti.*) Čuješ li? Ja tu zapovidadam, pa reci samo još jednu rič, naučit ću ja tebe pameti. Ja zapovidadam, a ti imaš slušati. Čuješ li?

Ante: (*K Mari.*) Kćerko moja, pridomisli se, jer ovaj korak, što ćeš sad učiniti vridi za ojo život. Nemoj postati nesrićna, poslušaj glas tvoga oca, ja ti dobro hoću.

Mara: (*Pouzdan.*) Umirite se, ja znam što radim, pa da mene ne

će niko prisiliti, da se udam za onog, koji nije srcu momu mio, ja mirno iščekivam.

Dorika: (*Srdito.*) Šta, vi ste se složili proti mene; to će izać iz toga, da će moj bireš biti moj zet; al sutra mora otići iz ove kuće, ma ja živa ne ostala.

Mara: (*Mirno.*) Ali slatka mamo, Vi znate, da je Ilija viran čovik, Vi znate kako nas je on virno služio; Vi znate, da ste sami kazali, kad je došo iz vojništva, da si lipšeg momka ni smisliti ne bi mogli!

Dorika: (*Brzo govori.*) Al je siromah, siromah ko „crkveni miš“, siromah, da nema ništa; sve je od nas dobio.

Mara: (*Svejednako mirna.*) Al ima pošteno srce, a to više vridi nego srebro i zlato. Ja poštivam Iliju i to sam mu očitovala. (*Malo glasnije.*) Jel Ilija, jel niko drugi.

Dorika: (*Srdito.*) Zar tako smiš ti sa svojom materom divaniti? Al to ćeš pamtiti! A Vama gospodaru Mate, ovim dajem dopuštenje, da možete prići priko naše zemlje, da možete sutra luk čupati. (*Pružá ruku Mati.*)

Mate: Hva-fa-fala V-V-Vam, ja ja ću sad i-ići ku-kući, jer su-sutra ćemo luk čupati i i i la-la-la-ku-ku noć! (*Ode.*)

Dorika: (*Bisno.*) Da, vi ste me osramotili, ruga i sramota na kuću našu! Al vam to kažem, da Mara ne će biti Ilijina. Ilija je dobar radnik, čestit i pošten. Al zet mi ne će biti. (*Ode.*)

Mara: (*Ocu.*) Vidite, kako se ljuto varala moja mama, kad me htela za tog glupana Matu da uda. Ako Ilija mora doslužiti, onda ću mu kazati, da ću ja za njega poći, samo neka me čeka, jer samo s njim mogu biti srićna.

Ante: Idi Mare, na polje i zovni

Iliju unutra, ja bi s njime što imao govoriti, a ti ostaj lipo na polju, jer će se s tvojom materom strogo postupati. (*Mara ode.*) Ne sada više dalje to ne mogu trpiti, moram pokazati, da sam ja gospodar u mojoj kući.

PRIZOR ŠESTI.

Ante i Ilija, poslije i Dorka i Mara.

Ilija: (*Ulazi.*) Hvaljen Isus.

Ante: Ja sam te zvao, bio sam s tobom dosada zadovoljan, ostaj i odsele pošten i čestit ko dosad. Baš je sad bio ovde Mate Glupanović kod mene i htio je moju Maru zaprositi. Al ja sam već primetio, da si i ti bacio oko svoje na moju kćer, a čujem da je i ona tebe rada. Ako si rad, dat ću ti svoju kćer za ženu.

Dorika: (*Ulazi i plaho govori.*) Već na toliko smo došli, da se svršiva za mojih ledji. Govora ne može biti o tom, da sluga uzme našu kćer. Ante! ja ti kažem da od tog ne će biti ništa.

Ilija: (*Ozbiljno.*) Štovana gazdarice, ja sam dosad Vas virno služio i Vas poštivo; a sad kad je tako, ja odlazim iz one kuće, gdi sam dosad rado bio zbog Mare, i Vama sam na starosti htio biti potpora.

Mara: (*Ulazi.*) Listonoša je doneo jedno pismo za Iliju. (*Pridaje veliko pismo i stane u stranu.*)

Ilija: (*Otvori pismo i pročita.*) No sad hvala Bogu, svršen je proces. Dobit ću svoje dobro, bit će kraj službovanju i svakoj tegobi.

Dorika: (*Viri u pismo.*) Šta veliš ti Ilija, kako dobro čekaš ti?

Ilija: Hvala Bogu već i dočekao sam ga. Kad mi je otac umro, ostalo je za njim malo zemljišta, al je sirotinja priuzela. A moj dida umro je bez testamenta, pa su me stri-

čevi privarili, da nisam dobio od didina dobra tala, al kad sam navršio punolitno dobo, krenio sam proces i dobio svoj dio natrag. Sad ću imati do 40 jutara zemlje, (*Dorika skikne i žulja ruke od dragosti.*) pa će mi se dati lakše živiti. Evo odluka sudbenog stola, pa čitajte.

Ante: (*Uzima pismo i čita.*)

„U ime Njegovog Veličanstva Kralja! Iliji Upravnoviću! U stvari Vaše parnice javljamo Vam, da je konačna odluka donešena Vama na korist. Sada nema više zaprike, da Vaše dobro priuzmete. Javite se kod Kraljevskog Sudbenog Stola, te će Vam se cio Vaš dio pridati.“

Kraljevski Sudbeni Stol.

Ilija: Posli svega toga rad sam ipak uzeti Maru. (*Mari.*) Pristaješ li na moju moljbu?

Mara: Ako roditelju pristaju.

PRIZOR SEDMI.

Prijašnji i Mate.

Mate: (*Utrče žurno unutra.*) Do-do-dobro ve-veče. Ja ja do-dolazim o-opet. (*Mari.*) Mi mi mi će ćemo sutra luk čupati, pa mi je ma-ma-mama re-rekla, da i te-tebe popovede-dem luk čupati s s s nama. P-p-prije il p-p-posli bit ćeš mo-mo-moja.

Mara: (*Za sebe.*) Nisam ga držala ni dosada za pametna čovika, al sad već vidim, da je zaista Glupanović. (*Mati.*) Kažite svojoj materi, da sam još mlada imam još vrimena udati se.

Mate: (*Mari.*) Pa pa pa ti ti ne ćeš i-ići za mo-moju majku-ku, al o-ona je re-rekla, da t-t-te ja p-p-pove-vedem s-s-sa s-sobom luk čupati.

Ante: Gospodaru Mate! Vi ste svoju stvar već svršili, idjite kući

pa kažite Vašoj materi, da se naša Mara udala za Iliju. (*Pokaziva na Iliju.*) Zbogom laku noć gospodaru Glupanoviću.

Mate: Al ja ja ću Va-vašu Ma-Maru po-po-poneti sa s-s-sobom ujtru ć-ć-ćemo luk čupati (*Mari.*) Ja ja s-s-sad do-dolazim ra-rad tebe, da i-i-idjemo ku-kući bi-bi-bit će već mra-mrak. Po mra-ku-ku se se bo-bojim ja ja, a su-sutra mo-mo-ramo o-o-obadvo-vo-voje ra-rano iza-ći-ći luk čupati.

Dorika: Oprostite mi, ja ću otići u kujnu spraviti malo večere na zaruke Mare i Ilije, našega miloga zeta. (*Ode.*)

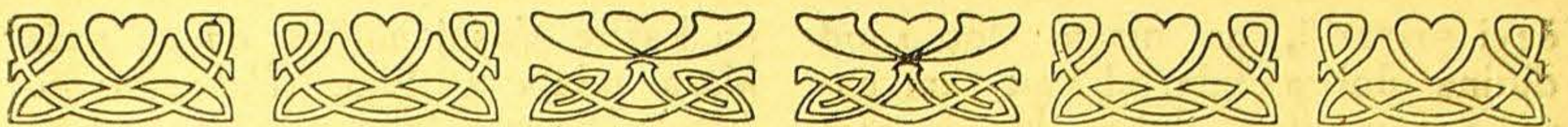
Mate: S-s-s-sad mo-mo-možem o-otić, i la-laku noć, mo-mo-moram se žu-žuriti, jer ć-ć-ćemo su-sutra ići rano-no luk čupati. (*Ode.*)

Ante: Sada smo se već dosta naslušali i dobra i zla. Podjimo u drugu sobu, na dobru večeru i razveselimo se nuz čašicu dobra vina. (*Odu svi napolje. Kad svi izadju, lagano ulazi s druge strane Glupanović.*)

PRIZOR OSMI.

Glupanović sam.

Glupanović: S-s-s-sad s-s-s-sam o-o-opet s-s-s-am o-o-ovde, pa pa ne ne znam, jel jel s-sa-sad s-s-slobodno p-p-privozi-zi-ziti p-p-priko nj-nj-njihove ze-zemlje. Al o-ostat ću o-ovde s-s-sve dotle, dok ne do-doznam si-si-sigurno; pa ću do-dočekati, mo-možda će će doći i Ma-Mara su-su-sutra s s s mojom majkom luk čupati. Malo ću još pri-pričekati, valjda ću što-što-štogod još ču-ćuti, pa pa ću o-o-onda o-o-otići ku-kući, jer s-s-sutra ćemo i-i-ići luk čupati. (*Sidne na stolac, nalegne glavu na astal, pa počme spavati. Kad se već čuje dobro i hrkanje, spusti se zastor.*)

ŠTA JE KOMUNIZAM?

Kad svaki žanje, a niko ne sije;
 Kad svako dere, a niko ne šije;
 Kad svako troši, a niko ne radi;
 Kad svako ruši, a niko ne gradi;
 Kad svaki pije, a ne zna ko plaća;
 Kad svi viču, a svi čuju loše;
 Kad niko nema ništa, a svi troše;
 Kad niko ne uči, niko ne znade,
 A učitelja nezvanih imade.

Vatra, Voda i Poštenje.

Združili se nekoć skupa
 Vatra, Voda i Poštenje,
 Da pomažu u nevolji
 B'jedno ljudsko pokoljenje.
 Pa će tako širom sv'jeta
 Putovati svi u slogu.
 A ako bi razišli se,
 Pa da opet nać se mogu:
 Znakove si neke dali,
 Da bi laglje trag si znali.

— „Desi li se“ — reče Vatra —
 „Da odemo svaki sebi,
 Pa da gdjegod ja zabludim,
 A vi nać me mogli ne bi: —
 Paz'te, gdje se dima oblak
 Poput crne diže sjene,
 Tamo ajte u potragu,
 Tamo ćete naći mene!“

— „Desi li se“ — reče Voda —
 „Da odemo svaki sebi,
 Pa da gdjegod ja zalutam,
 A vi nać me mogli ne bi: —
 Paz'te, gdje su johe vrbe
 I livade još zelene,
 Tamo mi je stanak mili,
 Tamo ćete naći mene!“

A Poštenje reče na to:
 — „Oj pazite tisuć puta
 I drugara čuvajte me,
 Da vam gdjegod ne zaluta.
 Jer, ako me izgubite,
 — Pamтите si riječ otu —
 Ne nadjoste mene borme
 Nikad više u životu!“

Baranja i Bajski Trokut.

Za vrijeme razgraničenja s Mađarskom često je bilo govora o Baranji i o Bajskom Trokutu, sa središtem Pečuž i Baja. U Baranji stanuju Šokci a u Bajskom Trokutu Bunjevci: jedan isti jugoslavenski narod, sa dva imena, ogranač velikog hrvatskog naroda. Ovaj dio jugoslavenskih zemalja otpao je od zajedničke domovine sa svojim bogatim oranicama i zdravim narodom. Najpre sjećajmo se stare povjesti ovih predjela, pa se spomenimo i rada posljednje tri godine.

Stari spomeni.

Već u 6. i 7. stoljeću kod selidbe Hrvata i Srba razredili su se naši praoci isto tako kao i poslje izгона Turaka: s obe strane Tise Srbi, sa obadve strane Dunava Hrvati. Slavenški živalj i sada je tako podijeljen: potisje je srpsko, a podunavlje hrvatsko. Nastanili su se naši djedovi oko Dunava, kako dosježe crnica zemlja do pijeska peštanske županije, pa opet oko Pešte, gdje se i sad nalazi mnogo šokačkih i srpskih sela kao na pr.: Sv. Andrija sa srpskim vladikom; Erčin, Tukulj, Hamžabeg i dr.

Bečka polilika je vremenom naseljivala med slavenški živalj u Potisje Mađare u Podunavlje i u Banat Nijemce; pa je i jedne i druge podupirala, da se osnaže na uštrb Jugoslavena. Velike naseobine slovaka Topola, Bajša, Madaraš, Dautova, Gornji Monoštor i druga slovačka sela u gornjoj Bački izgubila su slavenški karak-

ter, slovački samo po gdje koji djeda govori, sada se smatraju mađarskim živiljem; i kod odluke sudbine Baranje i Bajskog Trokuta upotrebljavali su se protiv slavenških interesa kao podaci za mađarski karakter ovih predjela. Iz Podunavlja je srpski element nestao, iselio se, a Bunjevci i Šokci i dan danas, istina omanjeni drže svoje položaje, kao odlučne čete u ratovanju: krvare se, padaju al svoje mjesto ne ostavljaju.

Po selih je padao naš narod gospodarstveno, po tom gubio se i brojno, al zadržao je svoju narodnost i ovi selaci ostali su prosvijetljeni nacionalni borci za svoja narodna prava u školi i u crkvi. U Pečužu su se Bošnjaci uzdržali sve do zadnjeg vremena, a sadašnji se naraštaj u školama pomadjario. Bunjevci u Baji su još g. 1884. slali svoj protest za narodne škole čak do kralja, a poslje toga su škole ukapali u njih mađarski duh. Onaj dio koji se dao na zanat počeo se odnaroditi. G. 1911. osnovao bajski kapelan Lajčo Budanović u Baji „Čitaonicu“ bunjevačku, koja je postala za cio Bajski Trokut žarištem rodoljublja. A na njihova „Prela“ skupili su se svake godine Bunjevci iz bajskog Trokuta, dolazili su i Subotičani. „Prela“ bajska su bila uvijek velike manifestacije slavenške misli.

Narodno obilježje.

U Baranji u 32 mesta žive Šokci; u Pečužu je zabranjen jezik u dol-

njogradskoj crkvi prije desetak godina, a neposredno pod Pečujem ima čisto šokačkih i srpskih sela; u Mohaču od 10 hiljada 9 hiljada su Šokci. Od ovih sela samo 13 općina pripada sad Jugoslaviji.

U Bajskom Trokutu stare bunjevačke općine su: Baja, Vancage, Čavolj, Gornjisentivan, Bikić, Boršod, Aljmaš, Kaćmar, Mateović, Gjurić, Vaškut; u Santovu stanuju Šokci, u Baji do 300 a u Ridjici 500 Srba. Ima pet mađjarskih sela: Madaraš, Dautova, Baračka, Monoštor, Melkut, ovo su bile stare slovačke naseobine, koje su se pomadjarile kao što im porodična imena, običaji i nošnja pokazuje. U Bajskom Trokutu najviše stanuju Nijemci; tako se može kazati, da sad već Bajski Trokut ima najviše njemačko obilježje a najmanji mađjarski karakter.

U Bajskom Trokutu su imali stari Bunjevci plemenitaši: Latinovići, Pilasanovići, Vojnići svoje veleposjede, koje su od kralja dobili za svoje zasluge za vrijeme pograničarske milicije.

Razgraničenje.

Svijetski rat počeo se u oktobru g. 1918. likvidirati. Austro-ugarski narodi su se ljučili, i priključili se k svojoj jednokrvnoj braći. Prema Wilsonovim načelima državne granice odlučivao je narodopis, etnografija. Ugarska se potpuno raspala. Rumunji su se priključili k Rumunjskoj, Slovaci k Českoj, a dolnja Ugarska novoj državi, zajedničkoj domovini Hrvata, Srba i Slovenaca, Jugoslaviji. U onaj čas je samo Srbija imala vojske, hrvatske i slovenske vojne formacije imale su se prvo preporoditi u slavensku vojsku, Srpska vojska odmah iza osvojenja Beograda

krenula se u Srijem i Vojvodinu. Odmah su se priključili vojvodjanski Srbi, i nastojali, su da srpska vojska osvoji srpski Banat i Potisje, a vojska je radi strategijskih razloga još prije potpisa primirja, koje se sklopilo sa Karoljijevom vladom iz Pešte, zauzela i gornju Bačku i Baranju, osobito prikodunavski most kod Baje 13. nov.

Uskrsnula je stara Vojvodina i trebalo je stupiti k državnom uređenju. 25. novembra održana je velika narodna skupština u Novom Sadu, na kojoj je izrečena odluka, da se Vojvodina odriče državo-pravne zajednice s Ugarskom. Zatim se provela i slavenska uprava po gradovima i u županijama. Organizovala se vlada u Novom Sadu pod imenom „Narodna Uprava.“

Svatko je znao, da će se ova akcija moći uzdržati samo tako, ako to odobri mirovna konferencija u Parizu. Srbi su se postarali, da se Banat i srpsko Potisje spasi; i poklem Potisje, osobito Martonoš, gdi stanuje 1200 Srba, i odakle je bilo 30 dobrovoljaca, ne bi se moglo bez jakog uporišta spasiti, svakako je imala se i Subotica zadobiti.

Bunjevački prvaci pak postarali su se, da se i Bunjevci i Šokci izjave za samoodredjenje svoje za Jugoslaviju te su se skupili 15. siječnja g. 1919. u Beregu. Ovde su bili na okupu gg. Lajčo Budanović, dr. Martin Matić, Blaško Rajić, Franjo Piuković. Na održanom javnom zboru sa velikim oduševljenjem je donešena odluka, da zbor prihvaća riješenje novosadske skupštine, žele se priključiti k Jugoslavi i moli se Narodna Uprava, da se ova odluka stavi do znanja mirovnoj konferenciji u Parizu. Ovaki zbor je držao g. Blaško Rajić i Martin

Matić po svim bunjevačkim i šokačkim selima. 16. siječnja u Santovu, 18. u Gari, 20. u Čavolju i Gornjem Sentivanu, 22. u Baji, za tim po Baranji. Iz sviju sela je izvještena Narodna Uprava u Novom Sadu o narodnoj volji telegrafično, i svi smo bili ubijedjeni, da je novosadska Narodna Uprava poslala ove odluke jugoslavenskom odboru u Pariz.

To je bilo na šest nedjelja prija, nego što je na mirovnoj konferenciji došlo na dnevni red ustanovljenje granica između Jugoslavije i Mađarke. Bunjevački prvaci su se postarali, da jugoslavenski odbor u Parizu dobije o našim selima ove tačne podatke pa da mogu zahtivati i one krajeve, gdje stanuje bunjevački i šokački narod.

Sudbina.

Ove brzojavke nijesu stigle u Pariz pred etnografsku sekciju mirovne konferencije. Vlastodršci Narodne Uprave Vojvodinu su htjeli u jednu oblast ujediniti sa Srijemom, da ovako osjeguraju prevlast pravoslavni Srba u toj oblasti pa njihovim računima nije išlo u prilog, da sa Baranjom i Bajskim Trokutom podigne se broj katoličkog stanovništva sa 300 hiljada. Poznata je izreka i g. Pašića, koja je glasila, da „dosta će već biti od Latina.“ Ova dva podatka daju nam razumjeti, zašto je mirovna konferencija uzela mađarsku statistiku za osnov svojih radnja, a mađarska statistika u bajskom trokutu ne spominje Slavene napose, nego ih ubraja u raznojezičnu grupu: „egyebek“. Prirodna je stvar, da su ovi predjeli udijeljeni Mađarskoj, jer statistika nije iskazivala u njima Slovena. Tim je sudbina Baranje

i Bajskog Trokuta nepromjenljivo dokončana. Istom kad je pala odluka, pokušala je beogradska vlada slati novih podataka. Al kasno. Izaslala je g. Blaška Rajića, al profesor Cvijić nije htjeo vjerovati njegovoj tvrdnji, da su oni krajevi slavenski. Otišao je u Pariz i bajski gradonačelnik, al njegove podneske predsjednik srpskog odbora Vesnić nije primio. Vlada je izaslala posebne odbore iz Baranje i Bajskog Trokuta Vesnić nije htjeo ih predvoditi, njima je ipak uspjelo i bez posredovanja Vesnića doći pred članove mirovne konferencije al obećana revizija nije došla na red.

U rujnu g. 1919. došao je profesor Cvijić kao član jugoslavenske delegacije, i uvjerio se o istinitosti naknadno dobivenih vijesti. Bajski ga Trokut svečano dočekaao, i kad je pročitao memorandum što ga je u Baji od g. L. Budanovića dobio izrazio je svoju žalost nad gubitkom, al ujedno je i izjavio, da bi se to moglo popraviti izminom potiskih mađarskih sela sa Bajskim Trokutom ako pristanu na to i Mađari. Ovu izminu je počeo Gjido zahtijevati, al je bio zbog toga pred sud pozvan radi veleizdaje.

Radost je bila velika kod onih Bunjevaca, koji nijesu bili tačnije izviješteni o istinitom stanju sudbine Baranje i Bajskog Trokuta.

Evakuisanje.

Još sredinom travnja g. 1919. dobili su bunjevački prvaci u Baji povjerljiv izvještaj iz vladine okoline, da je Baja izgubljena; a u isto vrijeme i vojska je dobila nalog, da se sprema na evakuisanje, da se može svakog časa iseliti se.

Prof. Cvijić očito je izjavio, da

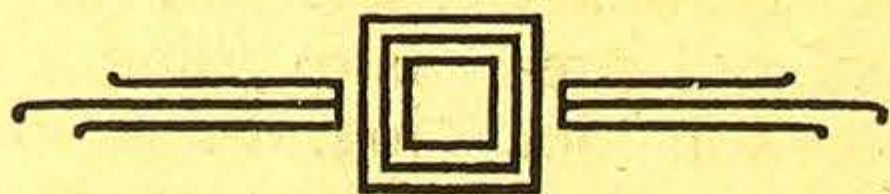
ne može biti govora u Parizu o nikakvoj reviziji. Predlog jugoslavenskog odsjeka za razgraničenje sastavljao je i preveo je na francuski jezik g. Jovan Radonić, sadašnji subotičkih narodni poslanik. Dva put je iskao podataka o gornjoj Bačkoj od beogradske vlade i kad nije dobio ni odgovora, primoran je bio predati prijedlog o zahtjevima u smislu sadašnjeg razgraničenja. Isti Radonić bio je također s Francuzom Omanom poslje u Baji tu je izjavio, da je svaka promjena glede granica isključena. Sve ove izjave nijesu mogle doći u javnost, a našlo se nevrijednih demagoga, koji su ocrnjivali upravo one, koji su najviše zasluga imali za uzdržanje slavenskog obilježja Baškog Trokuta, al koji znajuć za sve gornje navedene stvari trpili su ove napadaje, al nijesu mogli navijati svoj narod u sigurnu propast.

G. Martinu Matiću, drugom bajskom velikom županu sa organizacijama radnika ta je svrha lebdila pred očima, da će mu uspjeti odbaciti evakuisanje na neizvjesno vrijeme. Velike je uspjehe postigao, premda je Bunjevce štedio od istaknutog rada. Njegovu taktiku nije shvatio njegov nasljednik, i cijela mađarsko-srpska republika zakašnjeno je došla, te nije uspjela. Beogradska vlada obećala je Velikoj Antanti još 16. lipnja g. 1920., da će za 20. kolovoz 1921. povući vojsku iz zaposjednutih krajeva na demarkacionalnu liniju prema granici mirovne konferencije. Ova se odluka

kod naše vlade držala u tajnosti, a Mađari su znali za nju pred 2—3 mjeseca. Vlada je uzdala se, da će doći prigoda da pripoji Pečuj i Baju k Jugoslavi, al ova prigoda nije se mogla iznuditi te je primorana bila odrediti tek pred 36 sati ovoga roka i provesti evakuisanje na vrat na nos na veliku štetu naših izbjeglica.

Završetak.

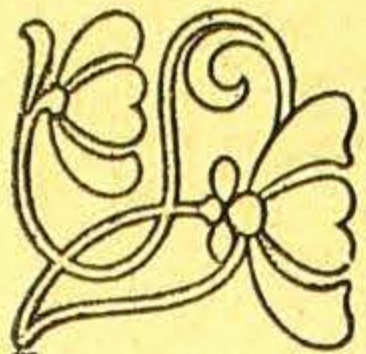
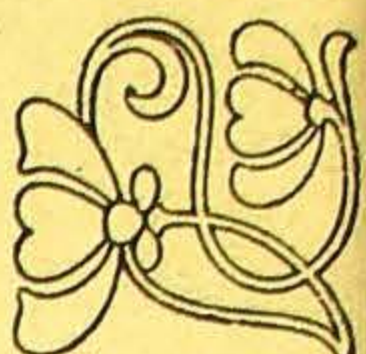
U žalost se uvij, bunjevačka i šokačka vilo! Predzidje smo bili protiv germanske najezde na stotine godina, krvarili smo se na posjednutim točkama, da se mogu označiti granice južnog slavenstva, kad nam osvane sunce pravde. Nestali su drugi Sloveni oko nas; Srbi su se odselili, Slovaci odnarodili, a mi smo ostali sami, jer smo ljubili onu grudvu koju su naši djedovi od Turaka krvlju oduzeli, a naši ocevi znojom obranili. Svima je pravdom urodila prolivena krv svijetskog rata, a nama je donijela smrt — raskomadanje u dvije države. — Mi smo dospjeli u grad a jedan velik dio Bunjevaca i Šokaca ostalo van zidova, izvrnut vječitim progonstvima i sigurnom odnarodjenju. Jugoslavenski Bunjevci i Šokci! Bolnim srcem sjećajmo se naše braće s kojom smo preko vijekova jednu sudbinu dijelili, a sada smo se rastali, — al, ne dao Bog — na vijeke. A na ovom rastanku klonula je, suzroni od žalosti bunjevačka i šokačka vila.

ANKA.

Svečano je majka Anku milovanku
 U satin obukla plesnu na igranku,
 Te kadgod bi ona koga pogledala
 Svačije bi srce miljem razdragala.
 Na mladom joj licu, u zori života,
 Nevino su sjale krjepost i milota!
 Nikome ljepota svoju dražest sjajnu
 Nije poklonila kao Anci bajnu!
 Nikada nikome lice još vedrije
 Nije odavalo ljubavi milije!
 Oh sve je mladjanim čarom obasuše,
 Jer je lijepa tijela, a još ljepše duše!
 Tako odjevena, tako narešena
 Na ples podje ona od sreće blažena.
 Kao remek djelo prirode kraljice
 Stupi Anka medju njezine družice!
 Na tom plesu sve je radosno klicalo
 I u veselosti sve se natjecalo,
 Al' od svih je Anka kao krasna vila
 Najbolje plesala i najljepša bila!
 Već je znoj svu obli poput biser-rose
 Što joj poljepša sjaj valovite kose. —
 Kako posle plesa znojne plesačice
 Napolje izidju, da rashlade lice,
 Isto tako Anka pri kraju zabave
 S družicam' izidje u bašte ubave,
 Al' osjeti, u tom veselju nemira,
 Studeni zagrljaj jutarnjeg zefira.

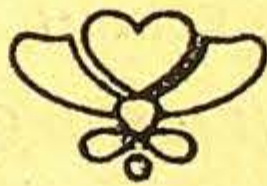

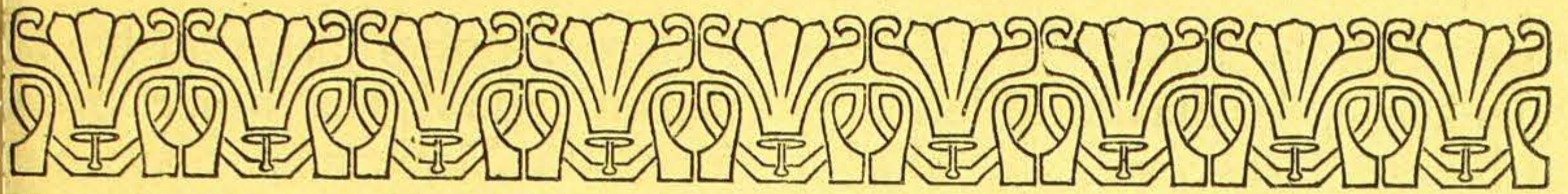
Nepažnja na plesu milu ljepoticu,
 Dovede u bola tužnu posljedicu;
 Blijedu stave Anku na smrtnu postelju:
 Kraj je svakom plesu, kraj svakom veselju!
 Zbog rashlade jake ćutila je sama,
 Da je bolest mori, da joj tilo slama.
 Više j' u jad nego u bolest tonula,
 Svakim danom poput ruže je venula.
 Kako j' znala, da već ne mož' da ozdravlja
 Tako je vidjela, da je sve ostavlja:
 I ljubav i sreća, mladost i ljepota,
 Sve se opraštaše od njena života.
 Leden znoj je obli, leden strah je hvata.
 Strahovita smrt već pristupi na vrata.
 Tada tiho suzne oči je spustila
 I blagom mirnoćom dušu ispustila. —
 Tako se svršila njezina sudbina:
 Ona je umrla od šesnaest godina.

*

Djevojke pazite na vaš život mladi,
 Da na plesu bučnom smrt ga ne rashladi
 Kao mraz cv'jet divni, koji baštu krasi,
 Cjelovom ga kvasi, ljepotu mu gasi,
 A vi sretne majke koje god imate,
 Cvijetove da lijepo brižno odgajate;
 Opominjite vam kćeri ljepotice,
 Da ne slijede primjer Anke nesretnice.

Petar Pekić ml.

KRONIKA.

(Od 13. stud. 1920. do 1 list. 1921.)

13. studena proslavila je Subotica drugu godišnjicu ulaska srpske vojske i svoga oslobođenja.

13. studena prilikom slavlja oslobođenja održan je protestni zbor protiv nasilja nametnutog našoj državi pod imenom „sporazuma“ u Santa Margareti. Govornik je bio dr. Lovro Skaljler, istarski bjegunac, prije odvjetnik u Pulju. Govor je bio praćen burnim odobravanjem.

Dne 13. XI. ratifikovao je mađarski parlamenat trianonski ugovor. Poslanici bili su u crnom žalbenom odijelu, a sa zgrade parlamenta vijala se crna zastava.

22. XI. Predao je ostavku dr. Trumbić ministar spoljnih djela.

28. studenoga održani su izbori po cijeloj Jugoslaviji za Ustavotvornu Skupštinu. U Subotici izabrani su sa strane bunjevačko-šokačke stranke: Blaž Rajić, dr. Franjo Sudarević i dr. Stjepan Vojnić Tunić; radikali su: dr. Joca Manojlović, Jovan Crnković i Jovan Rado-

nić; demokrat: pop Ivo Matic; komunista: Dragomir Marjanović.

1. prosinca proslavljen je svećano spomendan proglašenja jedinstvene i nerazdjeljive Jugoslavije širom domovine.

Dne 4. prosinca proslavljen je rodjendan Regenta Aleksandra po svoj kraljevini.

9. prosinca dala je ostavku vlada dr. Vesnića.

12. prosinca otvorena je skupština konstituante.

Hrvatsko narodno kazalište držalo je u Subotici više predstavatečajem mjeseca prosinca.

16. prosinca povjerio je Regent Nikoli Pašiću, da sastavi novu vladu.

25. prosinca na Božić Subotičko Divojačko Društvo priredilo je prigodnu božićnu predstavu pod naslovjem: Betlehem. Silan narod se sakupio na ovo predavanje i očevidno je uživao u kršćansko-narodnoj predstavi.

Za novu godinu (1921.) stiže vijest iz Beograda, da je Pašić sastavio novu vladu od demokrata i radikala. Članovi vlade

su: Nikola Pašić, dr. Velizar Janković, dr. Slavko Miletić, dr. Milorad Drašković, dr. Milivoj Jovanović, Kukovec, Kosta Stojanović, Svetozar Pribičević, Marko Trifković, Joca Jovanović. Ni jedan Hrvat.

I Bunjevci su dobili novogodišnji dar od Beogradske vlade, naime obadva bunjevačka nadzornika smenjena su, buduć da obadvojica potpuno odgovaraju svojoj dužnosti i iskrenog su narodnog osjećaja.

Dne 3. siječnja umro je u Beogradu Kosta Stojanović ministar finansija.

Prosvjetno društvo Neven priredilo je 2. siječnja predavanje u kat. domu. Gosp. prof. Maća Evetović držao je predavanje o Petru Preradoviću kao pjesniku Slavenstva.

U Budimpešti do polovice mjeseca siječnja podignuto je 17.724 optužnica protiv komunisti.

Predsjednik francuske republike odlikovao je viteškim krsom počasne legije grad Beograd.

Sveti Otac rimski papa darovao je prigodom nove godine 15,292.461 lira za siromašnu djecu srednje Evrope. Jugoslavija je dobila 100.000 lira.

Vojvoda Živojin Mišić, šef generalnog štaba cijele naše vojske, proslavljeni hrabar vojnik umro je 21. siječnja u Beogradu. Bio je junak vojnik i

i iskreni pobornik jedinstva između jednokrvne braće Srba, Hrvata i Slovenaca. Slava mu.

Veliko Prelo kao prijašnjih godina održano je 2. veljače. Ovom prigodom posjetili su Prelo slijedeći poslanici: dr. Antun Korošec, dr. Josip Hohnjec, Ivan Stanovnik, Joše Klekl, dr. Janko Simrak, dr. Ivan Pavičić i Salih Baljić.

13. veljače priredilo je Prosv. Društvo Neven akademiju u spomen biskupa Josipa Jurja Strossmayera, velikog jugoslavenskog otadžbenika i narodnoga prosvjetitelja. Svečano slovo govorio je veliki bilježnik grada Subotice g. Lazar Orčić.

Ante Evetović-Miroljub, prezasluzni bunjevačko-hrvatski rodoljub, župnik i pjesnik umro je u Valpovu 24. veljače. Pokojnik je bio Hrvat žarki i iskrena rodoljublja, svećenik uzornog života, čelik značaj a golubije čudi.

Umro raskralj Nikola I. na francuskoj rivijevi u svojoj vili. Tijelo mu je priveženo u Crnu Goru. On je zadnji kralj Crne Gore.

✓ Bunjevačko Kolo osnovalo se u Somboru. Članovi su mu najodličniji Bunjevci iz Sombora. Predsjednikom je izabran Antun Bošnjak.

Bačvanin se zove nov list, što je pokrenut u Subotici. Izlazi ćirilicom i latinicom.

Novinarski kongres bio je u Sarajevu 27. ožujka, licem na Uskrs. Iz Zagreba je bilo 26, iz Beograda 36, iz Ljubljane 23. novinara. Bilo je još i iz ostalih većih mjesta.

Vjeronauk izgonjen iz škola po naredbi ministra prosvjete. U gornjoj gimnaziji uopće se ne uči, a u osnovnim školama predaju učitelji. Sutor ne ultra...

Bivši kralj mađarski Karlo IV. potajno došao je na Uskrs u Mađarsku, bio je i u Budimpešti. Posle se vratio natrag u Švicarsku.

Nov prošireni senat imenovan je od beogradske vlade za Suboticu, a stari je smenjen. Ovo nimalo nije ustavno, već treba dati prigodu narodu, da bira sebi zastupnike.

Bunjevačko Momačko Kolo se ustrojilo među našim momcima. Prvim predsjednikom izabran je Ive Prčić.

Ministarski je savjet zaključio, da država sagradi u Zagrebu dvor za kraljevsku porodicu.

Zrinjsko-Frankopansku svečanost je priredilo prosvjetno društvo Nevena u Subotici. Prije podne je bila svečana misa za hrvatske velikane, a na večer je bila spomensvečanost u varoškom pozorištu uz sudjelovanje predstavnika grada, civilnih i vojnih vlasti, školske djece, Sokola, društva i velikog broja gradjanstva.

Vecko Sudarević bivši predsjednik Pučke Kasine preminuo je 11 svibnja u 80-oj godini života svoga. Pokojnik je i za vrijeme mađarske vladavine bio uvijek odan pristalica bunjevačkih narodnosnih težnja. Sahranjen je uz učestvovanje rodbine i velikog broja Pučke Kasine, koja je na odar položila vijenac. Od pokojnika se u ime Kasine oprostio preč. g. Ilo Kujundžić. Laka mu bila jugoslavenska gruda.

Milenko Vesnić naš poslanik u Parizu i bivši ministar-predsjednik umro je 29. svibnja u Parizu.

U Americi nalazi se, po zadnjem popisu, 173066 jugoslavenskih državljana.

Prva zrijetost na subotičkoj srpsko-hrvatskoj gimnaziji održana je 21. lipnja 1921. Položili su maturu ovi: Stjepan Gabrić i Velinka Šećerov s odlikom; Franjo Dulić, Pavao Vuković L., Marko Kuntić, Petar Neorčić, Pava Štefanac i Marcela Jagić s dobrim uspjehom.

Izložba narodnog veziva. Ženska Udruga za usčuvanje i promicanje hrvatske pučke umjetnosti i obrta, koja imade svoje sjedište u Zagrebu, priredila je 29. lipnja u Subotici izložbu narodnog veziva. Izložba je bila veoma poučna i brojno posjećena.

Ustav. Dne 28. lipnja, na

pravoslavni Vidovdan izglasan je prvi ustav kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Drugi dan 29. lipnja pošao je i Regent Aleksandar, da položi na nov ustav zakletvu. Kad se vraćao natrag, jedan srpski komunista bacio je bombu na Regenta. Nu hvala Providnosti Regent je ostao nepovrijeđen. Veselje nad spasom Regentovim svuda je širom domovine neopisivo.

Novi veliki kapetan je imenovan za grad Suboticu u osobi Gavre Karakaševića, koji je početkom srpnja priuzeo svoju službu.

Živio Kralj Petar I! 12. srpnja velikom svečanošću proslavljen je imendan našega milostivoga vladara širom domovine. U Subotici bile su svečane službe Božje po crkvama i bogomoljama, zatim vojne parade i podvorenja. Podanici svi jednoglasno kliču: Živio kralj Petar I!

Dr. Joso Prčić bivši gradski podnačelnik, otvorio je svoju odvjetničku kancelariju na Somborskom putu. Preporučujemo g. odvjetnika Bunjevcima i Šokcima.

Dr. Milorad Drašković, bivši ministar u mjestu Delnicama, u krugu obitelji, žene i djece ubijen je dne 22. srpnja od ubojičke ruke jednog eksaltiranog komunističkog sljedbenika. Zalost za pokojnim opća je i iskrena u čitavoj Jugoslaviji.

Ivan Kujundžić Bodin, poljo-djelac u noći od 30. na 31. srpnja nemilo je ubijen od krvoločnih haramija na svojem salašu na pustinji Pavlovac. Bilo jih do 10 razbojnika, koji su svi govorili srpsko-hrvatski. Kad su gazdu ubili, ušli su u sobu te ženu i ćer pod krevet spravili i latili se tražnje novaca, što im na brzo pošlo za rukom i odneli su 30.000 kruna.

Komunistička stranka u našoj zemlji uslijed umorstva Draškovićeve raspuštena je, a poslanicima iste stranke uništeni su mandati od beogradske vlade.

Na pustinji Bikovo sazidana je troškom vjernika jedna omanja crkvice, koja će odgovarati vjernicima na salašu i posvećena je na Veliku Gospojinu.

† Kralj Petar I. Veliki, vladar kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 16. kolovoza preminuo je. Vijest o nemiljoj smrti ljubljenoga kralja i Oca svojega naroda munjevitom brzinom pronijela se svom kraljevinom Jugoslavijom. U znak žalosti i velike ljubavi prema kralju odmah su izvješene crne zastave, a sve su glazbe i bučna veselja na jedanput prestala. Pogreb je bio veličanstven. Bez razlike vjere i narodnosti sve je otišlo na ukop, da se još jedanput pokloni smrtnim ostacima kralja Petra. Sprovodu je prisustvo-

valo do 150000 ljudi, koji su bili svi u crnim obučen.

Na prijesto je stupio po čl. 56. Ustava Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar, komu se sva vojska zaklela.

Slava Kralju Petru!

Živio Kralj Aleksandar.

Ispražnjenje Baranje i Bajskog trokuta na brzo se obavi, dok je narod bio pod dojmom smrti kralja i zaokupljen ukopom tijela velikog pokojnika. Na sv. Stjepana mađarska vojska već stajala je stranom u Baji i Pečuju a stranom na granici.

Narod nije bio napred obavješten, u posljednji čas doznao je da mu je seliti. Zato mnogi su samo najpotrebnije poneli sa sobom, a mnogi nisu mogli

ni izbeći, već ostali su tamo i iskusili su barbarstvo mađara. Silni naši ljudi sa isprebijani, pozatvarani i pokretnina im poharačena. Gorke suze liju Bunjevci i Šokci u zap. Baranji, u Baji, Čavolju, Baškutu, Gari, Bikiću, Santovu, Aljmašu, Sentišvanu, Kaćmaru i Sentivanu. Okusili su slobodu, medenog jezika svoga, oduševili su se za svoj narod. A sad opet samo u svojoj obitelji biće im dozvoljeno govoriti svojim materinim jezikom. Nastojmo, da se naš narod što većim brojem priseli u Jugoslaviju.

Treća klasa na brzom vlaku dozvoljena je od ministarstva između Beograda i Zagreba, između Beograda i Subotice i Beograd—Dalja—Osijek.

Bog se brine za svakoga.

Narodna pripovitka.

Pošalje Bog jedared svog anđela na zemlju, da uzme dušu jednoj mladoj ženi u koje je bilo „malo pri sisi.“ Anđeo dodje i kad vidi ražali mu se, te uzme dušu jednoj babi, koja je s istom ženom stanovala. Ali Bog ko Bog, ne može se privariti. On zna i što ljudi misle, a komo li šta rade! Čim vidi anđela di dolazi, odmah mu reče: „Šta si to uradio? Šta nisi moju rič poslušao?“

Anđeo se pokloni i kaže, kako mu je žao bilo one mlade žene, jer, kaže: „Ko će ono nejakomalo dite odhraniti?“

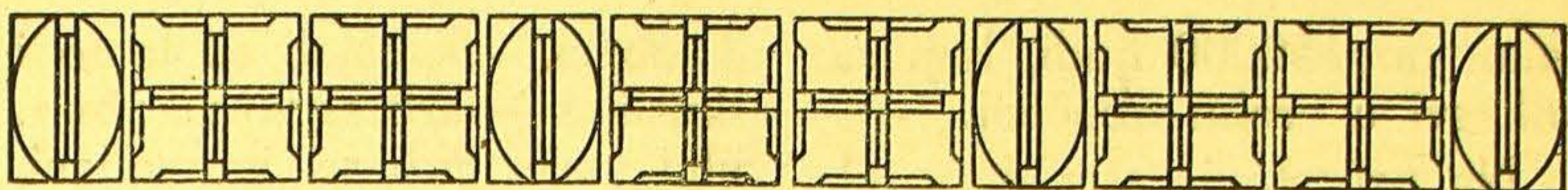
A Bog mu rekne: „Idji i zaroni u more, pa izvadi s dna jedan kamen.“

Anđeo zaroni u more i donese kamen. Sad mu Bog rekne: „Der razbi taj kamen.“ Kad anđeo razbije, a to se u kamenu miče jedan mali-mali crvić.

Onda Bog rekne anđelu: „Idji i povrati dušu onoj babi, a uzmi onoj ženi, što sam ti rekao, jer ja, kad se i za najmanjega crvića u kamenu na dnu mora brinem, ja ću se i s onim djetom starati.“

Anđeo se vrati i učini kako mu je Bog zapovidio.

Priopćuje: I. P. Jablanović.

Potreba, cilj i sredstva katoličke organizacije.

Moja zadaća, koju mi je dao pripravnici odbor, jest, da vam govorim o katoličko-narodnoj organizaciji. Organizacija je onaj rad, koji okuplja pojedince, te ih udružuje u društvena tjelesa. Iz rastresenih pojedinaca stvara organizacija time, što ih okuplja, nešto novo, nova živa tjelesa, organizam, kako kažemo. Bit je takva društvena organizma, da oni pojedinci, koji se udružuju u takav organizam, u takvo novo tijelo, moraju imati neku novu misao, što je kao pojedinci nemaju, moraju imati misao, da rade za općenitu korist svih onih, koji su u savezu s njima. Ako dakle govorimo o organizaciji, to već samim tim govorimo o radu, koji mora imati kao cilj općenitu korist. A ako govorimo o katoličko-narodnoj organizaciji, onda kažemo time da hoćemo u katoličko-narodne svrhe, da okupimo ljude, koji nijesu udruženi, koji nijesu u savezu medju sobom.

U katoličko-narodnoj organizaciji hoćemo da okupimo naš puk zato, da radi za općenitu korist katoličkoga slovenskoga naroda. Radi toga smo već u samom bivstvu te organizacije pobili to, što govore protivnici, da bi naime ta organizacija mogla služiti samo svrsi kakva staleža ili čak kojega

pojedince. Upotrijebimo ovu zgodu i prosvjedujemo najodlučnije, da bi se to organizaciji spočitavalo, da služi samo koristi jednoga staleža ili čak koristi pojedinaca.

To je spočitavanje samo pišesak u oči. Kad bi ta stvar doista imala zadaću, da koristi samo pojedincima, onda ne bismo mogli govoriti ni o kakvoj organizaciji. No stalno je, da se kod te organizacije najprije i najviše moramo starati za one, koji tu organizaciju najviše trebaju. Ponajprije se dakle moramo starati za naše radne staleže.

Kada govorimo o katoličko-narodnoj organizaciji, složiti ćete se sa mnom, ako rekнем da mi je dana zadaća, da preuzmem sve, što se lijepo govorilo danas i jučer; da preuzmem sve, što se reklo bilo u odsjeku za kršćanski život, bilo o školstvu, o umjetnosti, bilo o znanosti, bilo u socijalnom pogledu; sve to ima zadaću, da koristi slovenskomu katoličkomu narodu.

Ako govorimo o katoličko-narodnoj organizaciji, govorimo dakle o tom, kako ćemo okupljati i udruživati snage, koje će ići za tim, da sve ovo, o čemu se zaključivalo ovih dana, i u čin provede.

Moj će govor imati dva dijela; u prvom bih htio dokazati, da je takova organizacija potrebita, a u drugom bih htio dokazati, šta nam je potrebno kod takve organizacije.

I.

Da je ta organizacija potrebita, o tom nas uče naročito protivnici slovenske i katoličke misli. Protive nam se protivnici naše vjere i narodnosti, te se boje udruživanja slovenskoga katoličkoga puka; taj nas strah najbolje poučava, da je to udruživanje potrebno.

Prigovor, da će nakon te organizacije započeti gospodarska borba, taj nam prigovor svjedoči, kakve su neznanice oni, koji ga ponavljaju. Gospodarska borba! Zar ne bjesni ta gospodarska borba već dulje od jednoga vijeka? Zar ta borba nije u socijalnom i vjerskom pogledu razbila sve, što nam je drago i sveto? Zar se ta socijalna borba nije već odavna latila našega siromašnoga seljaka, te se on uz najveći trud i najveću tegobu bori za koranicu kruha? Zar nije ta borba bjesnila već prije, kad nam je tisuće i tisuće ljudi potjerala daleko po svijetu, da propadaju duševno i tjelesno? Zar se nije ta borba zasjekla u sve naše radne staleže, te ih materijalno, a time ujedno i duševno dovela na rub propasti?

Može li se govoriti, da naša organizacija započinje borbu? Ljuća borba, nego što je ova, koja se vodi već dugo u svim političkim i socijalnim prilikama, nije uopće moguća. Ta je borba u posljednji sat pokazala potrebu organizacije. Udruživanje je započelo radi političke i gospodarske borbe a ne obratno.

Pokažimo barem u nekim tačkama one uspjehe, koji se sada pokazuju u našoj organizaciji. Ne ću govoriti i gospodarskim uspjesima, ne ću govoriti o tom, kako je tkogod prištedio koju krajcaru, kako je tkogod stekao koju mrvicu; govorit ću o onim uspjesima, koji se ne dadu mjeriti, koji se ne dadu brojiti, nego se živo osjećaju među nama.

1. Stalno je, da se pod utjecajem poziva na udruživanje u Slovenskoj mnogo više moli.

2. Mnogo se više čita, nego se prije čitalo.

3. Imade mnogo više smisla za javni život. Mogao bih da pitam i da pozovem kao svjedoke svoje drugove, koji su bili u pokojnom državnom saboru, koliko naši poslanici imadu sada više posla, nego što su ga prije imali. Narod se budi i zahtijeva od svojih poslanika najraznovrsnije stvari.

4. Radi smisla za udruživanje postao je duh uzajamnosti snažan i silan.

Pitate li me, čemu se najviše veselim kod radničke organizacije, onda ću vam kazati otvoreno, da se najviše veselim tomu, što toliko siromašnih ljudi, za koje se prije nije starao nijedan čovjek, koji su bili kao kap na grani, sada dižu glavu uspravno te osjećaju, da su ljudi među drugim ljudima na zemlji.

Tomu se veselim, što se ti siromašni ljudi poznaju međusobno što se danas radnici kršćanskoga mišljenja iz Idrije, iz Jesenica, iz Celja ili otkud mu drago, kada se sastaju, osjećaju kao braća i prijatelji.

Može li se taj osjećaj mjeriti?

Hoće li moći austrijska statistika da zapiše šta o tom? O politi-

čkim posljedicama hoće, ali kratkovidnost je austrijskih državnika tolika, te se može desiti, da će prezreti sav taj moralni uspjeh i plod kršćanskoga udruživanja.

A ako me pitate, čemu se najviše veselim kod seljačkoga pokreta, kod štedionica, kod zadruškoga pokreta, ponovit ću opet: tvarni je dobitak sporedna stvar, jer ako su ljudi radini i zdravi duševno i tjelesno, onda vas pitam: Gdje je ta snaga, koja će ih zaustaviti? Glavna je stvar međusobno prijateljstvo, te međusobna veza, iz koje izvire misao, koja je glavna kod organizacije: misao rada za opću korist.

To je radosna pojava; čim je ta misao prodrila u narod, odmah se pokazalo, da narod razumije taj poziv, da ima u svojoj sredini još mnogo bisera, dijamanta, koji su spremni, da žrtvuju svoj imetak i — ako ga nemaju — (što je istina u većini slučajeva), da žrtvuju svoje znanje, svoje vrijeme, svoju čast za zajedničku korist. Koliko imamo, dragi moji, danas u slovenskoj zemlji radničkih i seljačkih poslenika, koji su puni ljubavi prema narodu i koji rade i trpe za taj narod!

5. Time se vraća ljubav prema radu, vraća se ljubav prema štednji, prema napretku, odvažnost u trpljenju. Svega toga nema tamo, dragi moji, gdje nema u udruživanju, nade u bolja vremena!

Mogao bih da pokažem primjerima, na koliko strana ljudi, koji su još nedavno živjeli kao zaboravljeni, bez snage kao zarobljenici, danas opet slobodno i veselo dišu, te imaju smisla za svoje doba i za potrebe svojega doba i smisla za napredak u svakom pogledu.

Ne može se pak dovoljno naglasiti, da kod toga pitanja o katoličko-narodnoj organizaciji naši protivnici nijesu glavna stvar. Upravo to najčešće sprečava svaku organizaciju, što se ljudi, koji bi doduše po mislima bili oduševljeni za nju, boje protivnika i neprestano govore: šta će taj ili onaj reći? taj će biti protivan, taj već jest protivan i t. d.

To ne valja. Mi moramo udruživati prijatelje, a za protivnike ne smijemo mariti, jer organizovati možemo samo one, koji jednako misle. Pustimo u miru protivnike, ne mislimo na njih i ne ubijajmo time u sebi odvažnosti, ne nanosimo štete dobroj stvari i ne gubimo vremena. Zar naša stvar nije dobra? Ako je dobra onda podjimo za njom.

Tom zgodom da spomenem i to, kako je silna šteta, što medju prijateljima kršćanskoga pokreta imade ljudi, koji bez potrebe zabadaju svoj nos u liberalne listove, ako samo dodju do njih. Takvi ljudi ne rade pravo. Zašto čitaš te listove? pitam. A oni kažu: Moram čitati, da saznam barem što protivnici kazuju: „Da istinu upoznaš, moraš čuti dva zvana.“

Pitam takva čovjeka: Zar nemaš sam savjesti? Ako trebaš za to, da ispitaš svoju savjest, liberalne listove, onda je tvoja savjest rdjava.

Prvu sam točku svršio. Katolička je narodna organizacija potrebna. Dokaze, koji manjkaju, dodajte sami, ta imate vremena do III. slov. katoličkoga sastanka.

II.

Rekao sam, u drugoj kanim da istaknem, što je potrebno za organizaciju. Ovdje vas molim, da

moje zaključke pažljivo slijedite, jer se o njima malo kada i rijetko gdje razmišlja.

Prva je stvar: organizacija teži za napretkom i hoće udruživanjem učiniti ljude boljima, da više znadu, da budu zdraviji i t. d. To je težnja za napretkom. A pri tom ne smijemo nikada zaboraviti, da napredak ima dva kraja; od jednoga se polazi, k drugome se dolazi.

Početak svakoga napretka, koji se vrlo lako zaboravlja, naznačuju riječi sv. Pisma: „Sjeti se, čovječe, da si prah i u prah ćeš se povratiti.“ Štoga radimo, ne smijemo zaboraviti te misli.

Drugi kraj, kamo moramo doći, upoznat ćemo prema putu, kojim moramo stupati.

Za nas je katoličke kršćane taj put naznačen riječima Kristovim: „Podji za mnom!“

Kraj do kojega moramo doći, kaže nam apostol naroda u svojoj poslanici Efežanima, gdje kaže da je to svrha, svih staleža, da se nadjemo svi u jedinstvu vjere i u spoznanju Sina Božjega u savršenstvu muža, u mjeri pune dobi Kristove.

Napredak ima dakle svoj početak, i toga početka ne smijemo zaboraviti. A ne smijemo zaboraviti ni toga, prema čemu mora težiti svaki napredak.

Druga pak prijeko potrebna stvar za organizaciju jest ona stvar, koja je potrebna za svako dobro djelo uopće, naime Božja milost. Hoću da vam u kratko razložim o toj stvari nekoliko misli.

Gdje ćemo dobiti za organizaciju Božju milost u socijalnom pogledu; gdje ćemo, ako smijem tako reći, dobiti socijalnu milost Božju?

Na to nam pitanje odgovara ovo razmišljanje: Bit je organizacije skrb za opću korist. U koga nema te skrbi, taj ne može spadati u nikakovu organizaciju. Opća korist ima kod Boga veću vrijednost nego korist pojedinaca, pa je zato također sasvim stalno, da Bog daje svoju milost i u radu za opće dobro. Općega dobra ima u duševnom i tjelesnom pogledu.

Bog je ustanovio dva sakramenta, koji imaju u istim ponajprije svrhu, da daju pomoć onima, koji imaju služiti općoj koristi pogledom na dušu i na tijelo. To su naime dva sakramenta: sveti red i sveta ženidba.

Sakrament sv. reda ima svrhu, da onima, koje posvećuje, podjeljuje svećeničku vlast na opću korist, a time zajedno i jamstvo pomoći u svim onim slučajevima, kada se ta svećenička vlast vrši.

Isto tako imaju i kršćanski supruzi, koji sklope ženidbu, svrhu, da se staraju za korist cijele porodice. Radi toga također odgovara toj svrsi, da je zajamčena posebna pomoć, koja izvire iz sakramentalne milosti Božje, u svim slučajevima, koji su u vezi sa svrhom ženidbenog staleža.

Iz toga dakle vidimo, da imamo u istinu dvije milosti, koje su ustanovljene naročito za opću korist, da imamo dva sakramenta, koji su za opću korist naročito ustanovljeni. Razumljiv je dakle u pokretu ljudi savez između ta dva sakramenta kod protivnika. Tamo, gdje god se poštiva svećenički stalež zato, jer se sačuvala vjera u sakrament sv. reda, tamo se sačuvala i vjera u sakrament sv. ženidbe.

Povijest nas uči, da uvijek, kada se god počela svećenička oblast

rušiti zato, jer se izgubila vjera u nadnaravni značaj svećeničkoga staleža, tada se takodjer započela borba proti jedinstvu i nerazriješivosti ženidbe.

Hoćemo li, dragi moji, za organizaciju vrela milosti Božje, onda najprije utvrdimo sve, što može utvrditi vjeru i sakramenat sv. reda i što može uzdignuti ljepotu i uzvišenost kršćanske ženitbene veze.

Izmedju ta dva, da tako reknemo pola, izmedju pola koji počinje na zemlji, naime kod sakramenta sv. ženitbe, i onoga pola, koji završuje tamo kod Krista najvišega svećenika, izmedju ta dva pola vrše se sve organizacije. Organizacije moraju izvirati iz porodice, počinjati moraju u porodici, spojene moraju biti s rodicom, a težiti moraju za tim, za čim teži svećenički stalež, za svojim pozivom.

Sve, zvalo se to štedionica, zvalo se to bratovština, zadruga, društvo za čitanje, uopće svaki savez medju ljudima, bio on kakav mu drago, koji hoće služiti općoj koristi, sve to mora biti u tijesnoj vezi s rodicom, mora se dakle čuvati svega, što bi porodicu i njezinu vezu na zemlji srušilo. Ovamo pak ne spadaju samo posudbene štedionice, ovamo ne spadaju samo zadruge, ovamo spada takodjer organizam naroda, ovamo spada takodjer organizam države; država naime i narod potekli su takodjer iz porodice.

Ako se dakle zauzimamo za opće blagostanje, bilo za prosvjetu, bilo da dademo našem narodu jeftin kredit preko posudbenih štedionica, ako se staramo za zajedničko raspačavanje robe u zadrugama, ako se brinemo za narodnost ili ako tjeramo politiku, uvijek moramo to raditi u suglasju s po-

rodicom i porodičnom svrhom, a takodjer i u suglasju sa svrhom, što je ima svećenički stalež. Ako se iz toga suglasja istragne kakav ideal, pa bio on sam još kako lijep, recimo ljubav prema narodnosti, patriotizam, odmah se taj ideal ukalja i borba za nj zadje na krivi put.

A ako stojimo na tom osnovu, onda nije moguće, pa makar zašli za trenutak s pravoga puta, da ne bi našli pravoga smjera. U ljubavi prema porodici i u savezu porodice sa svrhom, što je imade svećenički stalež, vidimo ostvarenje, obranu svih ideala. U ljubavi prema rodjenoj kući, u ljubavi prema ocu i majci, u ljubavi što je njete djeca prema ocu, prema materi, medjusobno, u tom leži snaga, koja čovjeka uzdiže do zadnjega daha, ako nije čudoredno potpuno propao. Ljubav prema domaćoj grudi, napojenoj zonzem i krvlju predja, ljubav prema materinskom jeziku izvire iz rodjene kuće, iz smisla za porodičnu vezu. Bog koji daje socijalnu milost u sakramentu sv. ženitbe, krijepi svojom milošću našu ljubav prema jeziku, daje svoju milost, kad ljubimo domovinu i borimo se za nju, daje svoju milost, kada radimo u smislu opće koristi.

A u konačnom se razvoju slažu sve te svrhe u svrsi, što je imade sakramenat sv. reda.

Jednu ćemo točku još napose promisliti, naime onu točku, za koju mi se čini, da nam ona objašnjava uspjehe naše organizacije i koja neka nam bude naša svijetla zvijezda i jamstvo najvećega napretka.

Sakramenat sv. reda i sakramenat sv. ženidbe, koji su, da tako reknemo, socijalni sakramenti, koji

dijele socijalne milosti, milost za pomoć u radu za opću korist, ta su dva sakramenta još napose vezana. Sakrament sv. reda ima uči sv. Toma, kao svrhu presveti oltarski sakrament, i oko toga sakramenta, oko Euharistije, vrstaju se svi ti redovi, bili to redovi, koji su početak sakramenta sv. reda, bili to oni, koji imaju već sakramentalni znak. Svi se ti redovi vrstaju prema odnošaju, što ga imaju prema presv. oltarskom sakramentu. Središte svećeničke vlasti i s tim također socijalnoga rada, središte socijalne snage svećeničkoga staleža jest Euharistija, jest sv. pričest. Sakrament sv. ženitbe jest, kako znamo, prilika veze Kristove s njegovom crkvom. A ta veza ima opet svoj javni vidljivi simbol u Euharistiji, pa tako vidimo, da je i tu isto središte, iste posvetilo, koje je središte svećeničkoga staleža. Euharistija je dakle središte svega socijalnoga rada, izvor svih socijalnih milosti. U savezu s pravom katoličko-narodnom organizacijom ističe se štovanje Euharistije elementarnom snagom; ne treba se čuditi tomu, što gledamo danas pred sobom.

Ako dakle ponovimo svoje misli, moramo reći:

Katoličko-narodna organizacija imade težiti za tim, da se radi za opću korist katoličko-narodnoga puka. Ta je katolička organizacija potrebna; za nju su potrebite dvije stvari:

1. Pravi smisao za napredak; treba poznati početak, put napretka, smjer, kraj napretka.

2. Potrebna je Božja milost. Ta Božja milost obećana nam je, u dva sveta sakramenta, u sakramentu sv. reda i u sakramentu sv. ženidbe. Središte je Euharistija,

euharistijki Krist, a s time je spojeno također štovanje Bogorodice.

Jedna stvar, koja ima na neki način da označuje težnje naše organizacije, njezin početak i njezin smjer, bit će nam jasna iz toga razmišljanja.

Sakrament sv. ženidbe, kako sam kazao, jest početak svakoga socijalnoga rada. Sv. Toma imade u svojoj „Sumi“ obzirom na ženidbu medju ostalim i ovo pitanje:

Da li ropstvo sprečava sklapanje ženitbe? Ako se tko — odgovara sv. Toma — oženi s ropkinjom, a ne zna, da je ropkinja, ženitba ne valja i to zato:

„Ropstvo je nešto, što se samo po sebi odbija, dok je ono, za čim teži sakrament sv. ženitbe, nešto, što se samo po sebi želi.“

Ropstva u starom smislu nema više, ali samo u tom smislu, što moderni sužanj nema više okova, veriga na nogama, a na glavi ih i na jeziku ima.

Ti robovi smiju ići naokolo, ako putem od gladi ne umru. Skinuli su im okove s nogu, ali sve druge su im okove ostavili i još sto puta gore nadometnuli.

Socijalno blagostanje, općenita korist jest nešto, za čim samim po sebi težimo, i zato je ropstvo tomu najviše protivno. Najprije je potrebit rad za slobodu u gospodarskom, za slobodu u političkom pogledu. Robovi nijesu ni u kojem pogledu za upotrebu. Ako hoćemo da radimo, uspješno radimo sa socijalnoga stanovišta, s gospodarskoga, političkoga stanovišta, ako hoćemo da uspješno radimo s vjerskoga stanovišta, što je kruna svim tim stanovištima, sada moramo najprije strest okove ropstva, koje tlače naš puk, i tko ima to uvjerenje, poći će na rad, taj će

se povratiti veselo kući, te će raditi opet kao dosada, da oživi ta organizacija, gdje još nema, da ojača, gdje već postoji, i da se Božjom milošću neprestano usa-

vršuje štovanjem presv. oltarskog sakramenta. Početi treba na tlu, početi treba na zemlji, svršit će se u nebesima. (Iz knjige Dr. J. Krek Socijalni govor itd.)

Bunjevci-Šokci i zemlja.*

Za Bunjevca, a i Šokca, nema na ovom svitu milijeg blaga nego što je zemlja. Bunjevac voli svoju zemlju i svoj salaš kao svoju najsigurniju uzdanicu u svim teškoćama životne borbe. Ova ljubav prema zemlji jeste naša najveća opća srića i narodno blago, jer ova ljubav prema zemlji, ovo poštovanje i marno obradjivanje zemlje spasilo je naš narod dosada od propasti.

Narod koji nema svoje zemlje nestaje, propada i za vik izgubi mu se i ime.

Ritko ćeš čuti, da Bunjevac ili Šokac prodaje svoju zemlju; zato narod i smatra onoga, tko zemlju i salaš prodaje propalicom. Hvala Bogu daklem u većini slučajeva kada Bunjevac zemlju prodaje to obično toliko znači, da na mjesto svojeg manjeg komada hoće da kupi jedan veći.

No naša ljubav prema zemlji očituje se i sa onom marljivošću, neumornim trudom, s kojim Bunjevac obradjuje svoju zemlju. Nit se gleda na sate, nit na vrucinu, na prašinu, snig ili kišu već kad je očeg vrime, onda to mora biti uradjeno. Bunjevac zna raditi koje na zemlji, koje sa živinom na dan i po 15—16 sati.

A gdi se tako radi, tamo je onda i kuća puna svačega. Ali na žalost u posljednjim godinama

mnogi, osobito bogatiji, ostavljaju svoje zemlje pod arendu, a sami se sele u varoš još u mladim godinama.

To ne valja, jer u tome se krije velika opasnost. To je rdjav primjer, koji može mnoge da privuče. Taka kuća kraj današnje skupoće slabo ili nikako ne napriduje. Ugledajmo se u Engleze; tamo i najbogatiji čovik u visokoj starosti još radi kao crv.

Sve sile i snage moramo i nadalje upotrijebiti, da zemlja ostane i nadalje u bunjevačkim i šokačkim rukama, a to se da postići jedino radom i štednjom.

Naravno to ne znači da ne školujemo dicu, nego naprotiv treba i zemlju raditi i dicu u školu slati, po jednog dva svaka obitelj izučavati i to tako, da postane svršeni čovik, koji će biti i sebi i našem narodu od koristi, a svojim na radost i diku.

Naše zemljoposjedničko udruženje, koje se sada već širi na sve strane, jačati će i podučavati naš narod u ovome pravcu. Svi osi ćemo potribu prosvite zemljodiljskog staleža, jer ako je zemljodiljski stalež prosvitljen onda je i napridan i od svakakog zla i nevolje očuvan.

Kršćanstvo, zemlja i škola, to je naše udruženje, to je naš cilj i naša nada paorskog staleža. Udruživajmo se kupimo se i čoporajmo se, pa ćemo biti i ostati i nadalje kogod i štogod.

* Prištampano iz 32. broja „Subotičkih Novina“.

Narodne pisme.

Tugovanje.

Sinoć mene moja dika pita:
Kad ćemo se pomiriti Milka?
Vidiš diko suhu vrbu priko,
Kad se stane vrba zeleniti
Onda ću se s tobom pomiriti.

Metni glavu na zelenu travu,
Pa ćeš čuti kako trava kreće,
Tako tebe moje srce ne će.
Srce moje jogunaste čudi,
Što ne voli, ne će da poljubi.

Srce moje ledeno i ladno,
Kad ćeš biti veselo i hrabro.
Srce moje zdravo i čitavo,
Alaj boliš kan' da si ranjavo.
Nije svako ni ranjavo tako!

Srce moje oledenilo se
A dikino okamenilo se.
Srce moje nožom ću te bosti,
Još ti ne dam živit u žalosti,
U žalosti, kraj moje mladosti.

Srce moje u kamen se dalo,
Ako više poželilo staro.
Alaj mene sad prolazi vrime.
Ni u igri, ni s dikom u sigri;
Mladost gubim a nikog ne ljubim.

Pokajanka.

Ogledalo u sobi na sredi,
Di moj dragi bilo lice gledi,
Kosu rusu češlja na dvi strane
Ispod kose namiguje na me.

Crne oči u dragoga moga,
Kako sam ga ostaviti mogla?
Oči moje plavetne i lipe
Alaj znate lagat oko dike.

Nije šala tri godine dana
Nije znala ni zemlja ni trava,
A sad znade i po gori cveće,
Da me dragi više ljubiti ne će.

Piši pismo
Svadjali se nismo.
Piši pismo na zelenoj travi.
Da ja znadem na kojoj si strani.

Piši pismo futaru na čelu,
Da ja znadem u kojem si selu.
Piši pismo perom po papiru,
Da ja znadem di si na kvartilju.

Bečarske.

Ljubim diku i oču i ne ću,
Dika mene baš mora na vreme.

Dodji diko al nemoj oklivat,
Dobro znadeš da će me sekirat.

Misečina al mog dike nema,
Da je tavno došo bi već davno.

Da znaš diko kako boli glava,
Došo bi mi ma ti mrtva nana.

Volim staro čuti i viditi,
Nego novo grlit i ljubiti.

Volim staro čekati na čoši,
Neg kad kaže novo da će doći.

Ljubila sam i smidja i plava,
Još me srce vuče na garava.

Svudan blato, mojim šorom suvo,
Dodji, diko, makar se izuvo!

Diko moja, otvori šalone,
Da ti bacam kroz pendžer bonbone!

Diko moja pokraj srca moga,
Tebe volim pa više nikoga.

Da znaš diko, kudan triba proći,
Mogo bi mi svako veče doći.

Sjaj miseče al nemoj s večera,
Već u zoru kad ispraćam lolu.

Čudnovata žica.

Napisao : I. P. Jablanović.

Poslao Bog jednom svojega Andjela na zemlju, da vidi šta je ljudima najmilije.

I zadje Andjeo u spahinske dvore i paorske kuće, u carske palače i trošne kolibice, u divne vile i ciganske čergice : i raspitkivaše njihovih stanovnika šta im je najmilije.

Jedni mu rekoše da im je najmilija njihova majka. I pitaše Andjeo te ljude : „A bi li vi umrli za vašu majku ?“

„Ne! to ona ne želi od nas“, rekoše mu.

Drugi mu rekoše da im je najmilija njihova otadžbina. I pitaše Andjeo i te ljude : „A bi li vi umrli za vašu otadžbinu ?“

„Kad kralj zapovida“, odgovoriše.

Trećima opet bijaše najmilije njihovo blago i bogatstvo. I te pitaše Andjeo : „A bi li vi umrli za vaše blago ?“

„Kako bi ga onda uživali“, odvratiliše.

Četvrtima opet najmiliji bijaše njihov život. A kada ih zapita Andjeo : „Bi li vi umrli za njega ?“

Rekoše mu : „Kako bi onda živili !“

I svi ti odgovori ne zadovoljiše Andjela i zato se vrati Gospodu svome da javi što je doznao.

Na povratku u rajske dvore opazi kraj jedne šumice jednu malu, ali čistu i uređenu, kućicu : „Još ovde nisam bio“, pomisli Andjeo „svrni ću da pogledam.“

I svrni Andjeo u mali, ali milovidni, dom čiča Marka spahinskog subaše.

Čiča Marko ga ljubezno primio.

I njega zapita Andjeo šta mu je najmilije.

„Vira“, odgovori čiča Marko !

„A bi li ti umro za tvoju viru ?“

„Prija umriti, nego se izneviriti“, bijaše odlučan odgovor.

Na to se Andjeo blago nasmihne, jer je doznao, radi čega je poslan bio. Pa zato zapita čiča Marka, šta želi da mu učini za njegovu virnost.

„Star sam“, reče čiča Marko „teško mi je srositi križ i nevolju, učini da možem ostale dane bezbrižno proživiti.“

„Sve mogu, ali to jedno ne mogu“, odvratil Andjeo, „jer bez križa i nevolje nema života na ovoj zemlji.“

„Kako to ?“ zapita čiča Marko, „to ne mogu da pojmem, kakva je nevolja u onoga, koji ima svašta izobilja ?“

„Sad ćeš viditi“, odgovori Andjeo. „Ja ću sad pustiti jednu žicu duž ove šume, na koju mora svaki, i bogataš i siromak, i učen i neuk, i kralj i prosjak, i muško i žensko, i staro i mlado: da donese svoje križeve, svoje nevolje i da ih razastre po toj žici, pa da biraš koju 'oćeš. S njom ćeš dobiti i stanje prijašnjeg joj gazde.“

Čim je Andjeo pustio žicu, odmah stadoše dolaziti — po mišljenju čiča Markovom — najsićnije ličnosti, sa svojim križevima i nevoljama. A čiča Marko je samo gledao i krstio se od čuda nad tolikim strahotama. Vidio je onu sićnu bogatašicu kako dolazi suzni očiju, blida, izmučena, da položi svoj križ : nevirstvo svoga muža. Za tim opet ženu nekoga

trgovca, modru izударanu od tereta križa : od pijanca muža. Vidio je kako dolazi njegov spahija sa svojim križem, tužan i žalostan, razcviljenog srca za umrli jedinikom. Za tim opet nekoga sjajno odivena mladića sa svojim križem : sa sušicom u bolnim grudima. Za njim opet nekoga čovika gdi jedva koraca pod težinom svoga križa : vozeći svoju prijanu ženu. Dok najednom spazi zamišljena,

nemirna čovika, kako motri i desno i livo, da mu ne bi tko oteo križ : krajevsku krunu.

Sada rekne Andjeo čiča Marku : „Biraj šta 'oćeš, šta ti je po volji.“

A čiča Marko pade ničice na zemlju i zavapi : „Oprosti gospodaru ! nemoj me nagradjivati, nek ostane po starom, kako je Bog naredio.“

A kad se digao nestalo je i žice i Andjela.

„Subotičke Novine“*

pišemo i izdajemo za kršćansko i narodno udruženje. U svakom slučaju nastojimo izneti na vidilo shvaćanje u prilog kršćanstva i bunjevačkog i šokačkog naroda. Jedino smo narodno glasilo, koje ovo stanovište doslidno i virno čuva i brani, jer ovo odgovara našem narodu.

Mi branimo u ime onog naroda, kojega služimo, kršćanske običaje i glasilo smo u javnosti, da čita i čuje i visoka vlada i njezini niski potčinjeni, da se mi nikada ne ćemo odreći svojih katoličkih predaja i običaja, te zalud nastoje praviti javno mnjenje, donašati ovamo svrzimantijâ i priporučivati narodnu crkvu ili ma koju drugu konfesiju.

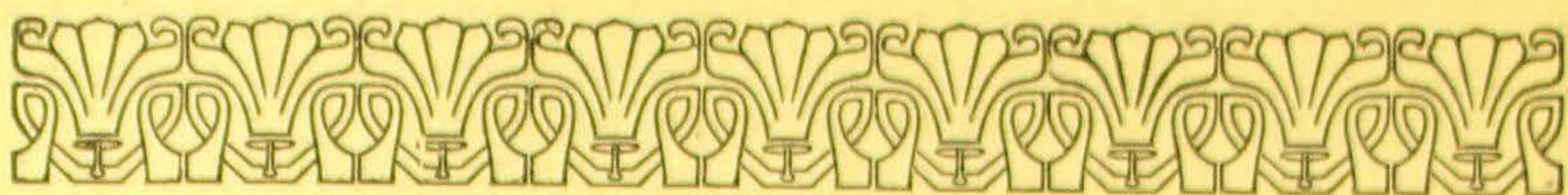
Ujedno odbijamo navale, što čine na naše svetinje nikoji plitki politarčići, koji bi radi bili pritstaviti nas kao opridiljene izrode. Bunjevci i Šokci i nadalje hoće da zadrže svoje narodno nazivlje, ostanu virni svom plemenu. Zato mi zastupamo zdrav razvitak narodnog jedinstva, i osudjujemo

* Prištampano iz 23 broja „Subotičkih Novina“.

onutisnogrudnu plemensku mržnju, koja je uvela razdor med Srbe i Hrvate.

Ovu miroljubivu kršćansku i pravu jugoslavensku politiku širimo i branimo mi ; zalud nastoje nas smetati, članke brisati partijske vlasti, mi ćemo istrajati na putu ovog zdravog i rodoljubivog stanovišta i uzdamo se da će nas naš kršćanski i prosvitljeni narod podupirati. Znamo da subotičke „Novine“ govore iz srca Bunjevaca i Šokaca, i da ih ne ima, lakše bi smutipuci zaveli naš narod. Za to nas mrze i huškaju proti nas.

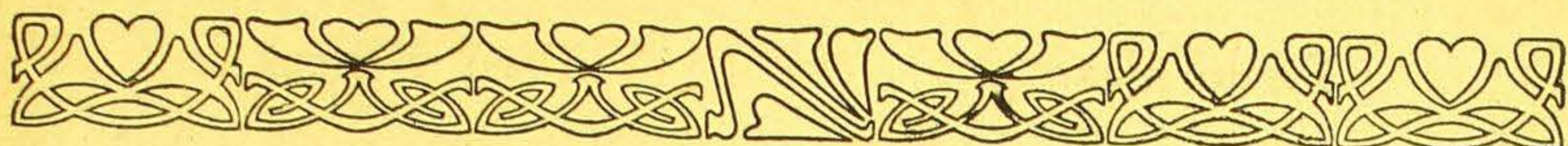
Subotičke „Novine“ i nadalje će širiti kršćansku i narodnu slogu, i molimo i pozivamo svakog Bunjevca i Šokca, da nam „Novine“ čita i širi. Neka smatra sebi za dužnost tim sudilovati u obrani kršćanskog i narodnog imena, da nove pritplatnike, i tim nove borce kupi. Mi velike zrtve donašamo za svoj narod, kad pišemo i izdajemo „Novine“ a do nas stati i ove zrtve podnašati s nama zajedno, dužan je svaki Bunjevac i Šokac.

Narodne poslovice.

Iz zbirke: I. P. Jablanović.

Ne rade vridni, već silni.	Što je pravo i Bogu je drago.
—	—
Kad je piti, da j' tu biti; al kad je kopat, da je dalje motat.	Što prija manje griha.
—	—
Bolesnog se pita, a zdravom se daje.	Nemoj molit goreg od sebe.
—	—
Malog (konja) hvali, a velikog tiraj.	Tiha voda duboka je.
—	—
Kazat će veliko zvono.	Što je šugavije prase, sve se većma češe.
—	—
Kaži mi s kim si, da znam ko si.	Dvared miri, a jedared siči.
—	—
Ko ne zna zahvalit na oru, ne zna ni na volu.	Žežan kašu hladi.
—	—
Poštenom čoviku rič kapara.	Glava ko vika, a pameti ni zarad lika.
—	—
Krivo stečeno, nije blagosovljeno.	Brez jednog valjuška, mož bit čorba.
—	—
Izmireno, izideno.	Zla šivalja dug konac udiva.
—	—
Jače selo od svatova.	Za mladosti svakake ludosti.
—	—
U volara crna ruka al bila pogača.	Ispeci, pa reci.
—	—
Volim tebi nego drugom, a meni neg i tebi.	Zrno po zrno, pogača; kamen po kamen, palača.
—	—
Brez alata nema ni zanata.	Što je kuća proždrla, mora i izbljuvat.
—	—
	Ti služi kod mene, ja ću kod pope, popo bolje hrāni.

Šale i anegdote.

Na nosu ti se pozna.

Mati: „Petre — Petre, danas si opet lizo skorup!“

Petar: „O ne mama!“

Mati: „Ne laži, na nosu ti se pozna!“

Petar: „O ne, mama, to je još od jučer!“

Sretan pas.

Mali Tomica reče domaćem psetu: „Oj Bundaš — Bundaš, kako je tebi dobro! Tebi se ne treba umivati, ni češljati, pa isto ni u školu ne treba hodati!“

Šta zna mati.

Milica: „Moja mamica igra na klavir, a tvoja ne!“

Milan: „Moja pak uzme sve zube iz usta. To tvoja ne zna!“

Plaća za mudrost.

Seljak je imao sina djaka, za kojeg je već mnogo novca potrošio. Na koncu želio je znati, šta mu je sin naučio. Ta dugo vrijeme ništa nije pokazao. Jednoga dana donese mati troje kuhani jaja na stol. Sada je sin htio pokazati svoju mudrost i učenost, zato je rekao: „Pogledajte Oče! Dokazat ću Vam, da je ovdje na tanjuru petero jaja, i ako Vi vidite samo troje. Jer gdje ima 3 tamo ima i 2; a 3 i 2 to je 5.“

Otac se začudi bistrom umu svoga sina te reče: „Doista, to si dobro svatio. A sad ćemo pak lako razdijeliti to petero jaja. Ja ću uzeti

od tih petero, koji su u tanjuru, dvoje; jedno će bit za mater. Ti pak dobiješ ono dvoje, što još preostaje.“

Put u kraljevstvo nebesko.

Župnik je dao pred svojom župom poravniti cestu i pri ovom poslu i sam je pomagao. Dodje župniku neki gospodin, pa će mu porugljivo: „Kako vidim popravljate cestu, da to nije onaj put, koji vodi u kraljevstvo nebesko.“ — „To doista nije“ odgovori župnik „jer bi bilo veliko čudo, da Vas vidim na njemu“.

Magarećje mlijeko.

Neka mlada gospoda se prepirala, čemu je magarećje mlijeko. Jedan je tvrdio to, drugi drugo; na koncu reče jedan, da je magarećje mlijeko najbolje protiv sušice. Buduć, da mu ostali nijesu to vjerovali, odlučise, da pišu slavnom profesoru sveučilišta u Z. te ga zamole, da im prosudi i rastumači, čemu je magarećje mlijeko. Do malo dobiše ovaj odgovor: „Za mlade magarce!“

Posljedica vina.

Otac: „Sinko — sinko! Zašto se ne ostaviš pića?“

Sin djak: „Oče budite bez brige! Gledajte, dobro vino daje dobru krv, dobra krv prouzročuje dobru volju; dobra volja nam daje lijepi misli; lijepe misli nas vode na dobra djela; a dobra djela pomagaju nas u nebo.“

Tvrdo meso.

Cipelarov šegrt dodje k mesaru i reče: „Molim pol kile mesa, ali tvrdog!“

Mesar: „Zašto baš tvrdog?“

Šegrt: „Ako je meso mekano i dobro, sve pojede majstor i njegova žena i ja ne dobijem ništa!“

Šta je bio sv. Pavao?

Učitelj: „Maća, reci mi, šta je bio sv. Pavao?“ Maća šuti — Učitelj bi mu rado pomagao sa početnim slovima, te mu reče: „A—po—“
Maća: „sv. Pavao je bio Apotekar!“

Praktičan lječnik.

Lječnik-udovac reče služavki: „Lenka, meni se čini, da je pralja manje robe doniela natrag, nego sam joj dao.“

Lenka: „Pa valjda ste zapisali šta i koliko ste dali u pranje?“

Lječnik: „Ne, nisam ja ništa zapisao!“

Lenka: „O jao meni! Pa imate na ulici na ploči napisano, da ste praktičan lječnik.“

Tek prvi.

Lječnik je negdje cijepio ospice. Kada je posao dovršio i već spremio instrumente — otvore se vrata i stupi u sobu žena s jednogodišnjim djetetom na ruci. Nezadovoljno će lječnik. „No, to je valjda već zadnji!“ — „Oh, gospodine doktore“ odgори žena stidljivo „tek je prvi!“

Očeva mudrost.

Otac — prijanac govori sam sebi: „Imam još 6 kruna! Sada neznam, dali ću kupit sinu hlače ili kćerki suknjicu, pa bi tako nastala prepirka medju njima, jer bi jedno dobilo štogod, a drupo ništa! Zato je najbolje, da novac popijem!“

Pred vjenčanje.

Župnik: „Sad si se valjda već odlučio za ženidbu“.

Zaručnik: „Jesam, Gospodine župniče!“

Župnik: „Dali si se dobro pripravio za taj važan korak?“

Zaručnik: „Oh, pa te kako! Zaklali smo jednog vola, dvoje teladi, više pućaka, i nalili smo punu bačvu najboljeg vina!“

Kako se ište zajam?

Prvi djak: „Prijatelju! Dali trebaš novaca? Da iskreno reci, ništa se ne stidi!“

Drugi djak: „Hvala Bogu, novca imam sada dosta!“

Prvi djak: „Daj, molim te, posudi mi 10 kruna!“

Pismo djakovo ocu.

Dragi Oče!

Danas u ponedjeljak Vam pišem; sutra u utorak predajem pismo na poštu, u srijedu će te primit moje pismo, u četvrtak mi odpišite i ako u petak ne dobijem novac, u subotu se krećem na put i u nedjelju će te već imati svoga sina kod kuće! — Servus.

Izraele, žalosti se!

O slavnom svenčilišnom profesoru Dr. Hyrtlu priča se ovo: „Prijavi se židovski kandidat po imenu Jeruzalem k zadnjem strogom ispitu. Mnogi prijatelji židovi su ga dopratili na sveučilište i živahno razgovarajuć, čekali na hodniku, da poslije ispita čestitaju novopečenom doktoru. A Jeruzalem je premalo znao i razumio. Kad to vidi Hyrtl, otvori vrata te poviče iz sobe: „Izraele, žalosti se, Jeruzalem je pao!“

Dva uzroka.

Muž je imao ženu pijanicu. Da je oduči od pijanstva, dao je na dno njezine čašice naslikati vruga paklenoga, da bi se žena ustrašila, kada bi htela piti. Ali žena se vruga nije strasila, nego je još više pila, govoreć: „vrugu paklenom baš ni kapljice ne ću ostaviti!“

Na to je muž dao vruga izbrisati i andjela naslikati. Ali to takodjer nije pomoglo. Kad ju muž jednoga dana karao, reče mu: „Dragi muže! ne ljuti se! Ta andjeo na mojoj čašici je tako lijep, da ga moram više puta na dan pogledati. I žena je ostala — kako je i bila pijanica.“

Čudo.

U stan nekoga glasovitog lječnika dodje umnoboletan čovjek s napetim revolverom u ruci.

„Gospodine doktore“ reče bolesnik, „ustrijelit ću Vas odmah, ako ne učinite kakvogod čudo! Skočite n. pr. kroz prozor na ulicu! I ako smo sada na drugom spratu!“

Lječnik oštro pogleda bolesnika, pa mu reče mirno: „Dragi moj! To ne bi bilo nikako čudo! To svaki zna! Nego čudo bi bilo, kad bi ja sa ulice skočio amo gore na drugi sprat. I ja ću vam to i učiniti, samo se malo strpite!“

Rekavši to mirno ode iz sobe i tako se spasi od očite smrti.

Lječnička svjedočba.

U nekom mjestu je bio zločinac na smrt osudjen. Dan prije, nego će ga vješati nenadano oboli. Pozvaše mu lječnika, koji ga savjesno i svesrdno liječio.

Kada se sasma oporavio lječnik je to prijavio sudu ovom svjedočbom: „Osudjeni I. I. već je toliko zdrav, da ga lako možete objesiti, bez škode za njegovo zdravlje.“

Dugačak vrat.

Dva čovjeka su vidjela u zvjerinjaku žirafu. „Tončo“ reče prvi, „gledaj, kako dugačak vrat ima ta živina!“ „Oh“ uzdahne drugi za odgovor, „kad bih barem i ja bio žirafa!“ — „Pa zašto to želiš?“ „Imao bih takodjer dugačak vrat i tako bi piće dalje teklo po grlu!“

Špekulacija.

Tjerali su iz nekog mjesta tri židova, da ih objese. Kada su došli k vješalima i svitrojici već orosio smrtni znoj čelo. Pojavi se nenadano kraljevski poslanik i donese pomilovanje za jednog od njih trojice. Onaj, koga je zadesila ta sreća mirno je stojao i gledao vješanje. Na pitanje zašto ne idje kući, odgovorio je: „Čekam, da objese onu dvojicu, možda ću kupit njihovo odijelo!“

Muha.

Gost: Šta ste imala danas s gospodinom profesorom, da je tako ljut?“

Konobarica: „Ništa osobitoga! Pozvao me te pitao, šta pliva u juhi. Rekla sam mu: „Vi ste lijep profesor prirodopisa, kad još ni muhe ne poznate!“ I toga radi počeo je toliko galamiti.“

Najlijepša muzika.

Neki glazbenici su se prepirali i pričali, kojeg instrumenta je glas najprijetniji. Jedan je hvalio gusle, drugi orgulje, treći flautu i t. d. Na koncu pitaju muža, koji je dosada mirno slušao njihovu prepirku, neka reče, kojega instrumenta glas najbolje ugadja njemu. „Meni?“ odgovori „meni najbolje ugadju, kada slušam, da pečenka cvrči na ognjištu.“

Snašao se.

Došao susjed k susjedu u goste. Gospodar naliže čašu vina, ponudi gosta i reče:

„Na, pa ispij! Ako rečeš, da je vino dobro, dobit ćeš zaušnicu, ako rečeš, da ništa nevalja, takodjer dobiješ zaušnicu!

Gost ispije čašu do dna.

„No, kako je vino?“ pita gospodar. „Ej prijatelju, ispio sam hitro u strahu, du niti znam kako je! Daj naliž mi još jednu čašu!“

Kada gost ispije i drugu čašu, opet pita domaćin: „No, kako je?“

„Baš tako, kao i prvo!“ odgovori gost.

Oboje veseli.

„Kako živiš sa svojom novovjenčanom ženicom?“ pita prijatelj prijatelja. „Vrlo dobro“ odgovori prvi. „Ona vuća na me lonce, zdjele, tanjуре, i šta joj već dodje u ruke. Pogodi li me, veseli se ona, ne pogodi li me, veseo sam ja, i tako smo oboje veseli!“

G. M. J. R.

James Rothschild je bio u Parizu neki poseban čovjek. Potražili su ga po gostionama njegova braća po vjeri, ubogi židovi, osobito, oni, koji su iz Poljske dolazili u Pariz. Jednoga dana pojavi se jedan takav židov pred Rothschildovim vratima. Sluga nije ga htio pustiti pred gospodarom. Žid mu reče, da izruči gospodaru svoju kartu. Na njoj su bila napisana hebrejska slova: „G. M. J. R.“ James Rothschild ih pogleda i znatiželjan reče sluzi, neka stupi židovče u nutra. Pita ga bankir, šta znače ta slova! Židovče se duboko pokloni i reče po njemačkom: „Slova G. M. J. R.“ znače: „Guten Morgen, James Rothschild!“ „Šta hoćete stim reći?“ pita

Rothschild začudjen. Židovče se opet duboko pokloni i reče: „G. M. J. R.“ znače: „Gebt mir, James Rothschild.“ Bankir se nasmije zbog lukavosti ovoga prosjaka i dade mu banku od 20 kruna.

Ali naše židovče opet privrće kartu na desno — na lijevo i banku takodjer suče na sve strane i iznova progovori: „G. M. J. R.“ znače još: „Gebt Mehr, James Rothschild!“ „Evo još jedne banke, al sada odlazi“ reče Rothschild „inače ćeš mi svu blagajnu izčitati sa tima četiri slovima.“

U vojsci.

a) *Desetnik* jednogodišnjem dobrovoljcu:

„Kako se pišete?“

Dobrovoljac: „Mihael Kadilec!“

Desetnik: „Šta ste?“

Dobrovoljac: „Koasistent na ginekološkoj poliklinici!“

Desetnik: „Šta-a?“ — Odstupite za danas; a to vam govorim, ako do sutra ne budete tako što, što i ja znam izreći, dam vas zatvoriti!“

b) *Narednik* rekrutu: Vi ste najglupaviji čovjek, kakvoga još nije bilo u vojsci! Imate li braća ili sestara?“

Rekrut: „Da, imam brata, koji je stariji od mene!“

Narednik: „Dali je takodjer tako glupav kao Vi?“

Rekrut: „O, ta još je glupaviji!“

Narednik: „No, pa šta je on?“

Rekrut: „Narednik kod 4. bataliona.“

c) *Major* rekrutu: „Znaš li plivati?“

Rekrut: Jest, gospodine Major!

Major: „Gdje si nančio?“

Rekrut: „U vodi, gospodine Major!“

Sajmovi (vašari) u Vojvodini.

A

- Ada (Bačka) 19. marta, 15. juna i 25. okt. prid dat. u ned. i poned.
- Aljmaš (Bačka) 9. febr., 1. maja, 14. sept. i 22. nov. ako označ. dani u ned. bivaju, onda u poned. biva sajam, ako osim poned. datum na drugi dan pada, onda prid dat. u poned. biva sajam.
- Apatin (Bačka) 7—8. maja i 7—8. okt. ako su označ. dan i osim ned. i poned., biva prid označ. dan u ned. i poned. sajam.
- Arač-Vranjova (Banat) 13. maja, 13. jula i 30 okt.

B

- Bač (Bačka) 10. marta, 21. maja, 8. sept. i 26. okt. slid. poned.
- Bač-Feldvar (Bačka) 22. marta, 22. maja, 21. aug., prid dat. u ned.
- Baja (Bačka) u ned. prija 14. febr. 24. apr., 22. jula, 21. sept., 6. dec. ako označ. u poslen dan pada prid dat. u ned. i u pon. biva vašar.
- Bajmak (Bačka) 25. maja, 24. aug., 11. nov. ako označeni dani osim ned. na drugi dan padaju prid označ. dan. u pon. biva sajam.
- Bakonja (Baranja) 10. juna. 29. sept.
- Baračka (Bačka) 17. juna, 20. okt. ako dat. u ned. pada, slidećeg poned. biva sajam.
- Brnjevar (Baranja) 2. febr., 8. juna, 5. aug., 15. nov., u poned. onih ned. kada označ. dani padaju.
- Bega-Stdjerdj (Banat) 15. apr., 30. sept., 20. juna.
- Beodra (Banat) 6. maja, 8. sept., 1. nov. ako datum nepada u ned. onda prija dat. u ned. biva sajam.
- Berkešd (Baranja) 2. marta, 30. juna., ako na ned. pada onda zatim u poned.
- Bezdan (Bačka) 15. marta, 16. jula,

29. sept., 19. nov. prid označ. dane u poned. ako dat. u ned. pada, onda u slid. poned., ako pak dat. na poned. pada taj dan biva sajam.

Boka (Banat) 15. sept. ako u ned. biva — na datum — inače prid dat. u ned.

Bilacrkva (Banat) 5. do 7. marta, 20. do 23. juna i 15. do 18. okt.

Č

- Čantavir (Bačka) u poned. prid 1. maja i 24. sept.
- Čenej (Banat) 24. maja, 21. aug., 21. okt. ako datum u posleni dan pada, prid njim u ned.
- Čoka (Banat) na Ime Isusovo; na mladi Uskrs; na dan Sv. Trojstva i 29. sept.
- Čurog (Bačka) 4. marta, 1. juna i 6. okt. prid dat. u ned. i poned.

D

- Darda (Baranja) 27. marta, maj. prosni dana; ned. Bartholomeja i Svi Sveti uvik u pon.
- Debeljača (Banat) 19. marta i 1. sept.
- Duna-Sekčö (Baranja) 12. marta; u poned. za ned. sv. Trojstva; 1. sept. i 5. nov. ako datum u ned. ili svetac pada, slid. poned., inače prid dat. u poned. biva.

E

Egerag (Baranja) 5. apr. i 11 okt.

F

- Feketić (Bačka) drugog ponediljka maja i poslednjeg ponediljka oktobra miseca.
- Feldvarac (Bačka) 22. marta, 7. juna, 21. aug. ako dat. u poslen dan pada, prid dat. u ned. biva.
- Futok (Bačka) 3. apr., 16. juna, 17.

aug., 6. nov. ako dat. nepada u ned. ili u poned. u prijašnju ned. ili poned biva sajam.

G

Gedre (Baranja) 19. marta, 22. jula, 21. sept., posli dat. u poned. i 5. nov. prid dat. u poned.

Gerčenj (Baranja) 24. febr., 25. maja, 24. aug. i 5. nov.

H

Hajdušica (Banat) 25. aug.

Harkanj (Baranja) kupalište febr. na Sv. Susanu, aprila na Gjurgjev dan, aug. na Sv. Petra u okovih i na Nikolju tih nedilja poned.

Himešhaz (Baranja) u poned. nedilje Mar. Terezije i Sv. Vinc.; ako na svetac pada, onda slideć. dana.

Odžaci (Bačka) 19. apr., 28. sept., ako dat. na ned. il poned. pada, isti dan biva sajam; ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.

Horgoš (Čongrad) u poned. druge ned. febr., druge ned. juna i treće ned. nov.

Hosuhetenj (Baranja) u poned. prid 4. maja i prid Sv. Križa; (sept.) u poned.

J

Jankovac (Bačka) 17. apr., 26. juna, 2. nov., ako dat. nepada na ned. uvik slidećeg poned, biva sajam.

K

Kanjiža stara (Bačka) 25. maja, 1. sept., ako dat. nepada u nedilju il u poned., onda prid datum u ned. i ponediljak biva sajam.

Kanjiža turska (Banat) 29. apr., 1. aug. i 1. nov., ako dat. nepada u ned. prid dat. u nedilju biva sajam.

Kaćmar (Bačka) 16. maja slidećeg ponediljka; Sv. Terezije nedilje (okt.) u poned.

Mali-Sombor (Banat) 15. aprila, 10. augusta i 18. okt.

Komloš (Banat) 5. marta, 15. juna, 1. sept. ako dat. nepada u ned., biva sajam.

Kozar racki (Baranja) 13. marta, 1. maja, 26. juna, 16. okt.

Kövago-Sölös (Baranja) 1. marta, 22. jula, 15. sept., 1. dec. ako na ned. padaju, onda prid nji u poned.

Krnaja (Bačka) 12. maja, 6. okt. ako datum u ned. ili poned. pada isti dana; inače prid datum u nedilju biva sajam.

Kula (Bačka) 29. apr., 24. juna, 6. aug. 15. okt., prid dat., ako dat. na taku nedilju pada, koji je dan i inače svetac, sli. dana biva sajam.

L

Laško (Baranja) 4. aprila, nedilje ponediljkom i 1. ponediljka okt. misca.

Liget (Baranja) u poned. prid Demetra (apr.) i posli nedilje Angjela Čuvara.

M

Magoč (Baranja) 14. febr., 18. apr., 3. juna, 7. okt., tih nedilja u poned., ako dan na svetac pada, slid. poslednog dana biva sajam.

Maiš (Baranja) 20. jan., 1. maja, 29. aug. i 10. okt.

Martonoš (Bačka) 8. juna i ime Marije slideći ponediljak; 7. nov., juna i nov. sajmovi ako datum ne pada na nedilju ili poned. uvik prijašnji poned. bivaju sajmovi.

Mekenješ (Baranja) posli 4. juna u poned. 10. aug. nedilje u poned. sajam.

Mohač (Baranja) 24. febr., 17. apr., 24. juna 15. sept., 11. nov., 21. dec. Ako datum na svetac ili u srid nedilje pada, ti dana prijašnjeg pon. biva sajam.

Mol (Bačka) 30. maj., 30. sept. Ako

datum prid svetac ili prid nedilju pada; prijašnjenedilje u nedilju biva. Mokrin (Banat) 14. febr., 21. maja i 20. aug.

Stara Moravica (Bačka) nedilje sv. Josipa u poned.; jula poslid. nedilje u ponediljak; prvog ponediljnika u nov.

N

Nadašd (Baranja) 19. mart., 20. aug. tih nedilja u poned.

Veliki Bečkerek (Banat) 1. marta, 25. maja, 17. aug., 12. okt., 23. nov. prid datum u četvrtak, petak, subotu u nedilju biva sajam.

Nadj-Gaj (Banat) 1. maja. 7. nov.

Nadj-Haršanj (Baranja) prid 25. jan. 12. apr., sv. Ladislava (jun.) i prid 9. okt. u poned. i utorak biva sajam.

Velika-Kikinda (Banat) 24. april, 24. juna, 20. sept. i 1. dec.

Nadj-Zam (Banat) u nedilju prid Gjurgjevo, u prvu ned. sept.

Lemeši (Bačka) 7. maja, 20. okt., ako datum na nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam, ako na poslen dan pada, prid dat. u nedilju i poned. biva sajam.

Nemetbolj (Baranja) 6. jan., 16. maja, 25. jula, 8. sept., (20. okt.) Ako dat na ned. ili svetac pada, sajmovi slidećeg poned.; ako na četvrtak ili petak ili subotu pada, onda u prijašnji poned. biva.

Novi-Sad (Bačka) 20. mart., 19. maja, 10. aug. i 29. okt.

P

Pačir (Bačka) 18. sept.

Palanka N. (Bačka) prvog ponediljka maja i okt.

Pančevo (Banat) 22. apr., 9. jula, 18. sept. na datum padajući, il slideći četvrtak se počina i 4 dana traje sajam.

Perlas (Banat) 27. juna, 9. nov.

Petrovac (Bačka) 11. marta, 13. maja,

26. aug., 11. nov. Ako dat. nepada na ned. i na poned., slid. ned. i poned biva.

Petrovoselo (Bačka) 8. maja. 30. aug., 7. nov., prid dat. u ponediljak.

Pečuh (Baranja Marinjske ned. prid Duhove; Snižne ned., sv. Katar. tih. ned. počimajuć u ned. cile nedilje traje sajam. Na velik utor. i sridu i prid. Miholj utor. i sridu velik marvinski sajam.

Pečvarad (Baranja) oValentinu (febr.) Adalbertu (apr.) Poh. Gospinog. i o Sv. Luki (okt.) tih nedilja poned. i utorkom.

Pivnica (Bačka) 17. apr., 1. jula, 23. okt. Ako datum na ned. il ponediljak pada, slideća 2 dana, ako dat na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.

Priglevica-St.-Ivan (Bačka) u poned. posl. 24. juna.

S

Stari Bečej (Bačka) 8. apr., 5. jula, 17. okt. uvik prid datum u nedilju.

Stari-Beba (Banat) 8. marta, 8. juna, 8. sept. Ako datum nepada na nedilju, onda je sajam prijašnjenedilje.

Stari-Futok (Bačka) 31. marta, 16. juna, 18. aug. i 7. nov., ako dat. nepada na ned ili poned. onda prid dat. u ned. i poned. biva vašar.

Šasd (Baranja) 7. maja, 7. jula i 1. sept. tih nedilja poned., ako na svetac pada slideći dan biva.

Šelje (Baranja) 4. marta, 1. maja, 10. aug., 15. okt. i 3. dec. prid datum poned. i utorkom.

Šikljuš (Baranja) 19. marta i vel. Gospe tih ned. poned.; 30 nov. i 2. dec., posli sv. Trojstva u poned.

Sarča (Banat) 19. mart., 15. sept. Ako nepada na ned. onda prid to u ned.

Sasvar (Baranja) u poned. posli 25. marta i 25. sept.

Senta (Bačka) 26. mart., 22. jun., 17.

- aug. i 19. nov. uvijek prid dat. u nedilju i poned.
- Sent-Dineš (Baranja) 1. jun. ako na svetac pada, slidećeg poned. biva.
- Sent-Kiralj (Baranja) u sridu prid Spasov 27. juna, 21. sept., 2. nov.
- Sent-Lőrinc (Baranja) 14. febr., 4. sept. u slučaju sveca, slidećeg pon., 12. apr., 10. juna, ako ovi dat. na ned. il svetac padaju, prijašnji ponediljak drži se velik živinski sajam.
- Srbobran-Sentomaš (Bačka) 12. mart. 28. jula. 20. sept.
- Sombor (Bačka) po nov. kal. na Blagovist, po star kal. na Spasov, po star. kal. na veliku Gospu, na 25. nov. Ako ovi svetcu osim nedilje na koji drugi dan padaju, onda prid isti datum u nedilju i poned. bivaju sajmovi. Ako datum u nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam.
- Stanišić (Bačka) u poned prid 12. apr. i 4. okt.
- Subotica o Matiji, 16. maja, 29. juna, uvijek na dat., 8. sept., 28. okt. po 3 dana. Ako dat. na ned. pada, istog dana se počima, ako na drugi dan pada, prid datum u nedilju počima se sajam. Nediljni opći veliki sajmovi svakog ponediljka i petka bivaju. Sridom, nediljom i subotom za telad, jaganjce biva sajam.
- Sivac (Bačka) 3. apr., 10. juna, 23. sept. Ako datum na nedilju ili poned.

T

- Tamaši (Banat) u ponedilj. prija febr. kvatre i majske, prim Mandalinu; prija sept. i dec. kvatra.
- Temerin (Bačka) 25. febr., 5. maja, 4. sept., 22. nov. Ako datum ne pada na nedilju il poned. u prijašnju nedilju biva sajam.
- Tisafeldvar (Bačka) 24. marta, 8. juna, 29. aug., 11. okt. uvijek nediljom i poned. ako dat. na poslen dan pada, prijašnje ned. biva.

- Tisa-Kalmanfalva (Bačka) Iza 1. apr. u poned. i utorak.
- Titel (Bačka) 6. apr., 22. aug., 20. okt. tih nedilja poned. i utorkom u slučaju sveca slideći dan biva.
- Torža (Bačka) 11. juna, 2. okt.
- Topola (Bačka) 18. i 19. aprila, 13. i 14. jula, 4. i 5. okt. prid datum u nedilju i ponediljak.
- Tovariševo (Bačka) 2. febr. i 16. nov.
- Turski Bečej (Banat) 25. marta, 17. aug., 3. okt. Ako dat. nepada u ned. u prijašnju nedilju biva sajam.

V

- Vajslo (Baranja) o Grguru, o pohodu Gospe, o Franji (okt.), sv. Luci, tih. ned. ponediljkom.
- Vemend (Baranja) 27. marta, 17. jula i 30. sept.
- Vilanj (Baranja) 4. aprila, 31. okt. u ponediljak prid datum i u poned. one ned. u koju pad. 5. jul. i 1 nov.
- Vislo (Baranja) 1. apr., 13. jula i 26. okt.
- Vörösmart (Baranja) 14. febr., 4. apr. 6. jula, 26. okt.
- Novi-Vrbas (Bačka) 28. marta, 2. juna i 12. sept. prid datum ponediljkom.
- Vršac (Banat) u ned. prid Marinje, po star. kal. na Glušnicu, u prvu ned. aug. po star. kal. u nedilju prid sv. Luku, to jest u poslednju nedilju okt. sajmovi se petkom počimaju, 4 dana traju.

Z

- Zičifalva (Banat) 4. apr., 16. okt.
- Žablja (Bačka) 15. apr., 20. juna, 29. sept. Ako nenedilju, il poned. pada, istog dana biva, ako na drugi dan pada u prijašnju ned i ponediljak biva.
- Žombolja (Banat) 19. mart., 29. juna, 8. sept., 11. nov. Ako nepada na ned. u prijašnju nedilju biva.

PUHALAK I VARGA

trgovci drva i uglja Subotica. Telefon 554.

(pored bolničke stanice) stalno imadu na skladištu:

Svake vrste pilanih- i tesanih drva, dasaka, letava, okruglih ruda i šindra, takodjer kolarskog materijala. Cipanica i sitnih rezanih gorivih drva, ekonomskog alata, to jest: drvene vile, kosišta, brezove metle i tako dalje, gotove listve, valove, klinaca i žice. Nadalje I. vrste ploče za pokrivanje kuća (pala), raznog, crvenog i katranisanog cripa, fine ciglje — Dvapat pranog pečujskog kovačkog uglja, raznih vrsta uglja za vršidbu i furune, finog cementa, te gotove konjske i svinjske valove od cementa. Tako na gore spomenute robe, kao na I. vrstu bukovog drvenog uglja narudžbe se primaju i na **vagone**.

Jako snižene cine!

Tačna posluga!

Čast nam je javiti štovanoj publici, da stalno imamo na skladištu veliki izbor od najfinijih i najboljih

engleskih i českih štofova

za muška i ženska odila.

Najnovijih lionskih čistih i vezenih svila najboljeg českog platna, sefira, kanavasa, parketa, salveta i t. d.

S poštovanjem

Tačna posluga.

Jeftina cina. ::

Veco M. Vidaković i sinovi
Subotica. Kod velike crkve.

Vince Kohan i Sinovi

Subotica. — d r v a r a. — Senčanski put. Tel.: 31.

Stovarište svakovr. gradj. materijala
Drva za gorivo u svakoj količini.

Sekelj i Vujković

Trgovci manufakturne robe Subotica
Karadjordjev trg (Čošak sudske place)
Telefon 314.

Stalno veliki izbor prema sezoni direktno iz inostranih fabrika (tvornica) nabavljene manufakturne (rukotvorne) robe, kao: muški i ženski štofova, svile svilenih marama, zavjesa, (firange) krevetni i astalski prostirača, razne robe za pranje i tako dalje.

Umjerene cijene.

Tačna posluga.

U pažnju

pastirima i gazdama!

Stalno na stovarištu dužim u svakovrsnoj boji predratni kožuha, kao i konjskih pokrivača i pokrovaca. ■■■

Andrija Zedi

trgovac kožuha i krojač kožuha
SUBOTICA,
VI. Preradovićeva ulica 14. broj.

VINCE KOHAN I SINOVI

SUBOTICA. PARNI MLIN. SENČANSKI PUT. TEL. 31.

MLEVENJE TRGOVAČKO I NA UŠUR.

Prodaja i kupnja svakovrsne hrane i brašna.

Pomodne i kratke robe kuća

N. Ewetovića

Paje Kujundžića-u. Molcerova kuća

Veliki izbor muških i ženskih štofova, svilenih marama, zefira kanavasa, platna. Najjeftiniji izvor kupnje.

TRGOVINA STAKLA, PORCULANA i SVETIH SLIKA

Adama Korponaić i drug

SUBOTICA (BAČKA)

Veliko stovarište :

svakovrsnog stakla, porculana, ogledala i slika. Uramljenje slika najjeftinije i najbrže obavlja se

PAL i MORVAJ

trgovci drva, Subotica.

Glavna radnja: Antunovićeve-ul. Telefon broj: 4-17. — Drvara: Segedinski put. Telefon broj: 4.

Stalno na stovarištu drži svakovrsnih građevinskih i gorivih drva, isto tako cigalja i crijepa po najnižoj dnevnoj cijeni. :::

Dentist Fridješ Remenji

zubni atelier SUBOTICA, I., Strossmajerova-ul. 5.

Pravi u najizdržljivijem iznosu svakovrsne izrade zuba; blombiranja, rukovodjenje zuba i zubnog korena, umjetničke zube bez zavornice zlatne krune i redove zuba. Obavlja bez bola vadjenje zuba i zubnog korena, sa inekcijom ili umrtvenjem, sa najumjerenijim cijenama. Strani se po mogućnosti za jedan dan zadovoljavaju — Prima cio dan. Telefon Interurban: 7-43.

Bek i drug

Subotica (Piležka pijaca) Tel. 412.

**Prodaja i izdavanje
na zajam ponjava.**

Preporučuje vatrogasne i baštene cijevi, nove slamnjače; vreće za hmelj perje, hranu, brašno i vunu, rolete od jute i kudelje, svakovrsnog platna, kanapa, štrangi i kolana.

VELIKI HOTEL NATIONAL

KAFANA I JESTVEONICA

*Najpriyatnije i najugodnije
mjesto sastajanja za subotičku
gospodu. Prvoklasno jelo i
piće. Posluga brza i tačna.*

Svako veče cjelokupni orkestar Jančike Marković koncertira. Vlasnik Stevan Kladek. — Regenta Aleksandra-u. Int. tel. 16.

ARPAD NITER

veletrgovina kratke, tkane i norimberške robe. Telefon 733. Subotica, Bene Sudarevića ulica.

Preporučuje svakovrsne tkane i kratke robe, Club papir za cigerete, Riz, Abadie i Samum hilzne po najnižoj dnevnoj ceni

MUZIKALNI PROIZVODI

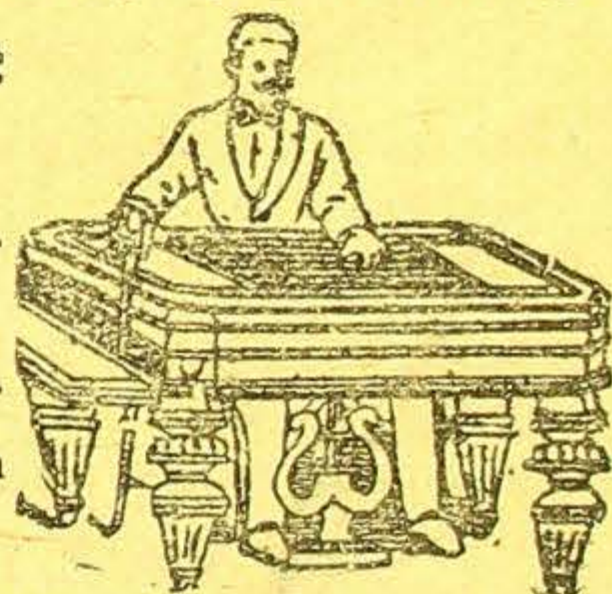
S. MACHNITZ SUBOTICA,
I. Antunović-u. pored Reichl palače

Stalno drži na stovarištu sve inozemske izrade pleh i violinske muzikalije.

KLAVIRE Pianino, Harmoniume sa višegodišnjim inozemnim stručnim poznavanjem opravljam i uz potpunu garanciju pravim. **Kupnja muzikalija**

Specialitet

starim, bez glasa violina-
ma vratim,
odnosno oprav-
vim originalan
glas.

zkvh.org.rs

Prva Hrvatska Štedionica u Zagrebu

Osnovana g. 1846. Podružnica u Subotici. Osnovana g. 1846.

Glavnica i rezerve 260 milijuna. ::: Stanje uloga 1200 milijuna.

Podružnice:

Beograd
Bjelovar
Brod n/S
Celje
Črikvenica
Čakovec
Daruvar
Delnice
Djakovo
Gjurgjevac
Ilok
Karlovac
Kraljevica
Križevci
Mitrovica
Novi
Ogulin
Osijek
Požega
Rijeka
Senj
Sisak
Subotica
Sušak
Sv. Ivan Zelina
Varaždin
Vel. Gorica
Vinkovci
Virovitica
Vukovar
Zagreb gor. Ilica
Zemun

Ispostave:

Osijek d. grad
Vinica

Javljamo narodu, da je zagrebačka Prva Hrvatska Štedionica, najstarija i najveća jugoslavenska banka, koja imade po cijeloj državi 30 podružnica, otvorila svoju

Podružnicu u Subotici

(u staroj varmedji kraj varoške kuće)

Prva hrvatska štedionica prima novac na knjižice i u tekućem računu i plaća 4°/_o kamata. Novac se može u svako doba izvaditi. Koliko povirenje naš zavod uživa, najbolje dokazuje to, što kod Prve hrvatske štedionice ima preko 1200 milijuna kruna uloženog novca.

Daje zajmove na mjenice, nadalje na kuće i zemlju uz intabulaciju i to zajmove, koji se mogu po volji otplaćivati, te zajmove na otplatu od 10 do 50 godina uz 4°/_o i 4^{1/2}^o/_o kamata.

Osim toga obavlja sve bankarske poslove.

Prva hrvatska štedionica podružnica u Subotici imade osim toga **GLAVNO ZASTUPSTVO „KROACIJA“ OSIGURAVAJUĆE ZADRUGE U ZAGREBU**, koja prima osiguranja proti vatri, provali nezgodama i životna osiguranja.

kanon ILIJA KUJUNDŽIĆ
predsjednik.

ANTUN BEŠLIĆ
upravitelj.

Članovi direktorije: Lazar Bešlić, posjednik, pop Lajčo Budanović, župn. Marko Stipić, trg. Ivan Ivković Ivandekić, inžinjer, Dr. Pajo Ivandekić, upravitelj gradske bolnice, Marko Jurić, veletržac, Alba Malagurski, upravitelj zemljodilske škole, Dr. Martin Matić, narodni poslanik, Dr. Joso Prčić, odvjetnik, pop Blaško Rajić, župnik i narodni poslanik, Bela Stantić, posjednik, Dr. Stipan Vojnić Tunić, odvjetnik i narodni poslanik, Grgo Vuković, trgovac i dr. Mirko Ivković Ivandekić odvjetnik.